

КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

С. 2

V Міжнародны фестываль
Тэатральнага
мастацтва

з 20 лістапада

ПАНАРАМА
Мінск-2011

на 27 лістапада

ДЫК З ЧАГО ПАЧЫНАЕЦЦА ТЭАТР?

«КРУГЛЫ СТОЛ»: НАДЗЁННАЕ МАНУМЕНТАЛЬНАЕ

Рэдакцыя «Культуры» працягвае серыю «круглых сталоў», пад час якіх абмяркоўваюцца надзённыя праблемы развіцця культурнага кантэксту. Сёння ў цэнтры ўвагі —

**перспектывы нацыянальнага
манументальнага мастацтва.**

С. 7

С. 3 — 5

С. 15

Панарамна!

Заўтра адкрываецца “Панарама” — між іншым, юбілейная: пятая. Праграма Міжнароднага фестывалю тэатральнага мастацтва з гэтай назвай уключае дзевяць спектакляў, якія пакажуць восем тэатраў з пяці краін свету: Венгрыі, Літвы, Польшчы, Расіі і Беларусі.

Але статыстыка ў мастацтве — справа другая: галоўнае — не колькі, а — хто і як. “Мы збіраем добрыя спектаклі, якія ўносяць штосьці новае ў свядомасць глядача”, — акрэсліў канцэпцыю форуму яго мастацкі кіраўнік Мікалай Пінігін.

Сярод удзельнікаў свята — Санкт-пецярбургскі Тэатр-фестываль “Балтыйскі дом” з чэхаўскай “Чайкай” Ёнаса Вайткуска, якой ён адкрываў гэты сезон. Мы дакранёмся да чарговай работы Эймунтаса Някрошуса — нашумелага, як і ўсе спектаклі гэтага сусветна прызнанага майстра, “Ідыёта” паводле Ф.Дастаеўскага, разлічанага на больш як пяць гадзін інтэлектуальнай асалоды. А ці не цікава пазнаёміцца з тэатральным мастацтвам Венгрыі? Тым больш,

што гэта будзе ўганараваная на безлічы фестывалю пастаноўка сучаснай расійскай п’есы “Цырульніца”. Прыедзе да нас і “Пінская шляхта” па-польску — варшаўскі перанос спектакля Мікалая Пінігіна са сцэны Купалаўскага тэатра з нашым Віктарам Манаевым у галоўнай ролі. “Анна Карэніна” па-літоўску будзе прадстаўлены і такі найперспектыўны сучасны тэатральны кірунак, як данс-тэатр, дзе пануе пластыка мадэрна. Аматыры расійскай анрэпрызы будучы шчаслівыя ўбачыць Васілія Ланавога ў “Прысвячэнні Еве”. Айчынае мастацтва прадставіць “Выкраданне Еўропы, або Тэатр Уршулі Радзівіл” і спектаклі — пераможцы Першай Нацыянальнай тэатральнай прэміі: “Не мой” і “Драй швэстэрн”.

“Панарама” завяршае багатую на тэатральны ўраджай восень. Усяго ж у рэспубліцы, як адзначыў начальнік упраўлення мастацтваў Міністэрства культуры Беларусі Міхаіл Казловіч, — ажно сем тэатральных фестывалюў, не ўлічваючы музычныя і тыя буйныя форуму кшталту “Славянскага базару ў Віцебску”, дзе тэатральнае мастацтва таксама прадстаўлена вельмі шырока.

Н.Б.

Маштабныя падзеі ў рамках акцыі “Гомель — Культурная сталіца Беларусі і СНД-2011” працягваюцца.

Прэзідэнцкі ў Гомелі

Так, ужо заўтра, 20 лістапада, на сцэне Гомельскага грамадска-культурнага цэнтру пройдзе канцэрт Прэзідэнцкага аркестра Рэспублікі Беларусь. Як зазначыў карэспандэнт “К” яго мастацкі кіраўнік і галоўны дырыжор Віктар Бабарыкін, на суд жыхароў і гасцей Культурнай сталіцы Беларусі і СНД-2011 будзе прадстаўлена новая праграма, якая складзецца пераважна з кампазіцый легендарнага амерыканскага фанк-гурта “Earth, Wind and Fire”. Акрамя таго, гамельчане пачуюць і класічныя творы ў выкананні саліста Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Аляксандра Краснадубскага.

— Мы не ўпершыню прыязджаем у Гомель, — заўважыў Віктар Бабарыкін, — і наш аркестр там заўсёды цёпла прымаюць. Таму я ўпэўнены, што наша выступленне прынясе радасць усім, хто прыйдзе на канцэрт..

Таксама ў рамках Рэспубліканскай акцыі, з 1 па 6 снежня, у Гомелі пройдзе першы этап X Міжнароднага дзіцячага конкурсу “Музыка надзеі” на намінацыях струнных смычковых інструментаў.

Наш Цэнтр у Варшаве

Беларускі культурны цэнтр у Варшаве.

17 лістапада ў Варшаве адкрыў свае дзверы Беларускі культурны цэнтр.

Цэнтр размясціўся ў раёне Вілянаў, непадалёк ад беларускага Пасольства. Нагадаем, у Вілянаўскім музеі-палацы літаральна колькі тыдняў таму, пры фінансавай падтрымцы Міністэрства культуры нашай краіны, была адкрыта выстаўка, прысвечаная М.К. Агінскаму.

Што да Беларускага культурнага цэнтру, то цягам трох гадоў устаноўва паслякова працавала ў Беластоку, дзе яна была выпрабавана як пляцоўка для правядзення дзясяткаў культурных мерапрыемстваў, у тым ліку — беларусаў Польшчы. Прадстаўнікі дзясяткаў прынялі ўдзел і ва ўрачыстым адкрыцці ўстаноў у Варшаве.

Свята адбылося з удзелам Надзвычайнага і Паўнамоцнага Пасла Рэспублікі Беларусь у Рэспубліцы Польшча Віктара Гайсёна, акрэдытаваных у Варшаве замежных дыпламатаў, прадстаўнікоў грамадскіх арганізацый дзвюх краін. Гэтым днём у Беларускім культурным цэнтры прайшло адкрыццё фота-выстаўкі БелТА пад назвай “Незвычайная Беларусь”, а таксама — канцэрт гурта “Купалінка” Беларускай дзяржаўнай філармоніі.

Нагадаем, Міністэрства культуры ўжо неаднойчы агучвала неабходнасць стварэння падобных культурных устаноў у замежных краінах. Так, цэнтры па вывучэнні беларускай мовы і культуры ўжо плённа працуюць у Кіеве, Баку, падобны мяркуецца стварыць і ў Кішыневе.

Іконы ў музеі

16 лістапада ў Нацыянальным мастацкім музеі Беларусі адкрыліся экспазіцыя “Абраз Прасвятой Багародзіцы ў беларускім іканапісе XVII — XVIII стагоддзяў”.

Нагадаем, гэта не першая падобная акцыя, што ладзіцца ў сценах НММ. У сакавіку бягучага года (пра гэта “К” пісала ўжо, адбылася выстаўка “Адкрыццё святой прыгажосці”, на якой экспанаваліся дзевяць старадаўніх абразоў, вярнутых з нябыту майстрамі-рэстаўратарамі на

Маці Божая Адзігітрыя. Сярэдзіна XVII ст.

сродкі гранту спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

Так і цяпер глядчы змогуць убачыць больш за тры дзясяткі твораў іканапісу. Некаторыя з іх прайшлі рэстаўрацыю ў Нацыянальным музеі і выстаўляюцца ўпершыню. Таксама тут прадстаўлены ўзоры рускага іканапісу XIX стагоддзя.

Найбольшую цікавасць для наведвальнікаў, па меркаванні арганізатараў выстаўкі, прадстаўляюць такія спісы цудоўных абразоў, як Божая Маці Адзігітрыя Мінская (XVIII ст.), Божая Маці з немалым (2-я пал. XVIII ст.), а таксама Божая Маці Жыровіцкая, якая датуецца 1751 годам.

Дзе ахоп — там хіп-хоп

Сёння ўвечары стануць вядомыя пераможцы нацыянальнага конкурсу “IFMC 2011” — XXIV Міжнароднага фестывалю сучаснай харэаграфіі ў Віцебску.

Першы намеснік міністра культуры Рэспублікі Беларусь Уладзімір Карачэўскі адзначыў пад час форуму, што паслех фестывалю, і фестываль будзе надалей атрымліваць дзяржаўную падтрымку.

Сапраўды, дзякуючы гэтаму форуму ў нас пачала актыўна развівацца сучасная харэаграфія, калектываў становіцца ўсё бо-

льш. З чатырнаццаці дасланных заявак прызірлівыя арганізатары пакінулі толькі дзевяць калектываў. Многія з іх ужо добра вядомыя не толькі айчынным глядчам: гродзенскі “ТАД”, сталічныя “D.O.Z.S.K.I.”, “Каракулі”, ансамбль БДУКІМ ды іншыя сталі заўсёдынімі міжнародных форумуў, у тым ліку ў замежжы. Кола канкурсантаў папоўнілася новымі назвамі: гэта магілёўская “Алеся” і мінскі “Бармаглот”.

Журы, паводле традыцыі, узначальвае народны артыст СССР Валянцін Елізар’еў. А сярод замежных гасцявых калектываў — “Кіеў Мадэрн-Балет” на чале з выхаванцам маэстра Радзі Паклітару, прадстаўнікі Расіі, Польшчы, Іспаніі, Канады. Апошнія, дарэчы, уразілі віцэбчан хіп-хопам, натуральна сплеценым з неакласікай, мадэрнам і, галоўнае, філасофскай канцэпцыйнасцю свайго балета.

Акрамя спектакляў, гала-канцэртаў, конкурсных выступленняў, у праграме фестывалю, як заўсёды, — шматлікія майстар-класы, відэапрагляды, фотавыстаўкі. І, вядома, — кулуарныя абмеркаванні, нягледзячы на тое, што секцыя крытыкаў сёлета практычна ўлілася ў склад журы. Відавочна адно: прыхільнікаў мадэрна не толькі становіцца больш — яны яшчэ і маладзёўцы. Сімвалічна, што заўтра фестываль завяршаецца дзіцячай праграмай. Можа, з цягам часу і конкурс будзе падзяляцца на ўзроставаыя катэгорыі?..

Н.Б.

“Анёлы...” ля Арарата

3-га снежня ў Ерэване пройдзе фінал Мінароднага дзіцячага песеннага конкурсу “Еўрабачанне-2011”.

Сёлета, нагадаем, прадстаўляць нашу краіну будзе пераможца рэспубліканскага дзіцячага спаборніцтва “Песня для “Еўрабачання” — трынаццацігадовая навучэнка 8 класа Магілёўскай гімназіі № 1 Магілёва Лідзія Заблоцкая з песняй “Анёлы дабрыні”.

Як паведаміла “К” выканаўчы прадзюсар Белтэлерадыёкампаніі Людміла Барадзіна, падрыхтоўка да выступлення ўваходзіць у фінальную стадыю. Свiтнічным вобразам малодой спявачкі займаецца Ганна Гарбачэўская. Яна скарэжыравала яе для большай адпаведнасці песні: для Лідзіі пашыта сукенка, туфлікі, гэтым тыднем праведзена фотасесія, робяцца промаматырыялы. Песня пастаянна ўдасканалваецца пад час рэпетыцый у Магілёве.

Беларуская дэлегацыя вылятае ў Ерэван

27 лістапада. 28-га і 29-га спявачку будуць знаёміць са старажытнай армянскай сталіцай, а ўжо у сераду — 30-га — распачнуцца першыя рэпетыцыі. Касцюміраваныя фінальныя прагны нумара адбудуцца ўвечары 2-га і раніцай 3 снежня.

Інтэрактыўная пяцёрка

Важным крокам у кірунку таго, каб прывабіць у музей усю сям’ю, стала рэалізацыя ўнікальнага праекта, які аб’яднаў літаратурныя музеі беларускай сталіцы, — “5 музеяў за 5 тыдняў”.

У акцыі, якая праводзіцца па ініцыятыве Міністэрства культуры Рэспублікі Бела-

русь, прымаюць удзел літаратурныя музеі Пятруся Броўкі, Максіма Багдановіча, Янкі Купалы, Якуба Коласа і Музей гісторыі беларускай літаратуры. Акцыя разлічана на менавіта на сямейную аўдыторыю. Папярэдне былі створаны разнастайныя займальныя і пазнаўчыя маршруты для дзяцей ва ўзросце ад 6 да 13 гадоў, а таксама для дарослых.

Праект ажыццяўляецца ў незвычайным фармаце: самастойнае падарожжа з інтэрактыўным даведнікам, які распрацава-

ны асобна ў кожным музеі. Выканаць заданні з даведніка наведвальнікам мае дапамагчы сама экспазіцыя. Сямейную вандроўку можна пачаць з любога музея, далейшы парадак наведвання — таксама свабодны.

Пасля праходжання маршруту ў кожным музеі наведвальнік атрымае невялікі падарунак, а ў апошнім музеі ўдзельнікі падарожжа ўзнагароджваюцца дыпламам. Па заканчэнні праекта будзе разыграны галоўны прыз. Які — пакуль трымаецца ў сакрэце.

Ул. інф.

Факт ёсць факт

Дазвол — не выдаваўся, работы — не праводзяцца

Пад час правядзення міністрам культуры Рэспублікі Беларусь Паўлам Латушкам прамой лініі 20.09.2011 г. у рэдакцыі “Культуры” на адрас нашай электроннай пошты прыйшло пытанне ад чытача Дзяніса Турчаняка, якое тычылася ўзгаднення з Міністэрствам культуры будаўнічых работ на аб’екце па вуліцы Савецкай, 45 у г. Брэсце. На гэтым тыдні ў рэдакцыю прыйшоў ліст, дзе сітуацыю працягвае намеснік міністра культуры Віктар Кураш:

“Будынак па вул. Савецкай, 45 уваходзіць у склад гісторыка-культурнай каштоўнасці катэгорыі “2” — гістарычны цэнтр (XIX — пачатак XX стст.) г. Брэста.

Праектная дакументацыя па рэканструкцыі будынка па вуліцы Савецкай, 45 у г. Брэсце на разгляд і ўзгадненне ў Міністэрства культуры не прадстаўлялася. Дазвол на права правядзення будаўнічых праектных работ на названым аб’екце Міністэрствам культуры не выдаваўся. Згодна з пунктам 2 артыкула 37 Закону Рэспублікі Беларусь “Аб ахове гісторыка-культурнай спадчыны Рэспублікі Беларусь”,

дазвол на правядзенне работ можа быць выдадзены пасля ўзгаднення навукова-праектнай дакументацыі.

Паводле інфармацыі аддзела культуры Брэсцкага аблвыканкама, будаўнічымі работамі на будынку па вуліцы Савецкай, 45 у г. Брэсце не праводзяцца.

Аператыўную інфармацыю аб характары і правамернасці правядзення работ на аб’ектах гісторыка-культурнай спадчыны можна атрымліваць у органах мясцовага кіравання: упраўленнях культуры аблвыканкамаў і Мінскага гарвыканкама”.

Аб’ява*

Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў аб’яўляе конкурс на замяшчэнне пасада прафесарска-выкладчыцкага складу:

- старшы выкладчык кафедры гуманітарных дысцыплін (руская мова);
- старшы выкладчык кафедры манументальна-дэкаратыўнага мастацтва;
- выкладчык кафедры гуманітарных дысцыплін (англійская мова);
- дацэнт кафедры малюнка;
- выкладчык кафедры малюнка;

Тэрмін падачы заяў — адзін месяц з дня апублікавання аб’явы. Заявы і дакументы, згодна з Палажэннем аб конкурсе, падаваць на імя рэктара Акадэміі на адрас: 220012, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 81, адзел кадраў; тэлефон: 292-77-34.

Газета “Культура” працягвае праводзіць серыю рэдакцыйных “круглых сталоў”, якія, па сутнасці, даюць выніковасць па шэрагу значных падзей у сферы культуры краіны цягам бягучага года. Вось і гэтая восень у культурным жыцці Беларусі запомніцца, у тым ліку, дзякуючы беспспрэчдэнтнай па сваіх маштабах рэпрэзентацый манументальнага мастацтва, якая прайшла адразу на трох пляцоўках сталіцы і ахапіла перыяд найноўшай гісторыі краіны ад моманту набыцця ёю незалежнасці.

Зрэшты, зварот да гэтай тэмы на высокім узроўні дазволіў не толькі канстатаваць дасягненні школы манументальнага мастацтва, але і сфармуляваць шэраг актуальных пытанняў, датычных яго перспектывы, выявіць актуальныя праблемы. Амаль усе з іх прагучалі пад час “круглага стала” ў рэдакцыі “К”.
Удзел у ім узялі рэктар Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, прафесар, кандыдат мастацтвазнаўства, старшыня Рэспубліканскага савета па манументальным і манументальна-дэкаратыўным мастацтве Міхаіл БАРАЗНА, галоўны спецыяліст упраўлення мастацтва Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, мастацтвазнаўца Дзяніс БАРСУКОЎ, мастак, манументаліст, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі Валерый ДАЎГЯЛА, галоўны спецыяліст упраўлення мастацтваў Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, мастацтвазнаўца Аляксандр ЗІМЕНКА, загадчык кафедры манументальна-дэкаратыўнага жывапісу БДАМ, заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі, прафесар Уладзімір ЗІНКЕВІЧ, намеснік старшыні творчай секцыі дэкаратыўнага мастацтва Беларускага саюза мастакоў, мастак-кераміст Тамара КУРАЧЫЦКАЯ, заслужаны архітэктар Беларусі, лаўрэат Ленінскай і Дзяржаўных прэмій Беларусі Леанід ЛЕВІН, скульптар, народны мастак Беларусі, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі СССР Іван МІСКО, дырэктар Нацыянальнага мастацкага музея Беларусі, мастак, кандыдат мастацтвазнаўства Уладзімір ПРАКАПЦОЎ, загадчык кафедры скульптуры БДАМ, прафесар, заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі Уладзімір СЛАБОДЧЫКАЎ, мастак-жывапісец, намеснік старшыні БСМ па выставачнай дзейнасці Сяргей ЦІМОХАЎ, а таксама рэдактары аддзелаў газеты “Культура” Барыс КРЭПАК і Ілья СВІРЫН.

Ці ў тым справа, у які бок павернуты бронзавы мезенец?

Барыс КРЭПАК: — Лішне нават казаць, што набыццё краінай незалежнасці надало айчыннаму манументальнаму мастацтву новы імпульс для развіцця. Згадайма хаця б удзел мастакоў у афармленні Палаца Рэспублікі, Нацыянальнай бібліятэкі, Мінскай ратушы, Опернага тэатра, Мірскага і Нясвіжскага замкаў. І гэты спіс нашых дасягненняў, натуральна, можна доўжыць. Праведзеныя выстаўкі гэта яшчэ раз засведчылі. Але сёння мы не будзем асабліва засяроджвацца на іх аналізе. Тэма нашага “круглага стала” — трохі іншая: зараз вельмі важна вызначыць перспектывы на будучыню, усвядоміць, на якім этапе мы цяпер знаходзімся і куды рушым. Падкрэслію, што манументальнае мастацтва мае асаблівую сацыяльную важнасць, бо яно адлюстроўвае арыенціры нашага грамадства, яго прырытэтны, утварае асяроддзе, у якім жыве сучаснік, і таму нясе не толькі эстэтычную, але і выхаваўчую, ідэалагічную нагрукку.

Уладзімір ПРАКАПЦОЎ: — Добра памятаю савецкія часы, калі план манументальнай прапаганды ствараўся на дзесяцігоддзі наперад ды выконваўся няўхільна. У наш час таксама былі створаны свае асаблівыя “эскізы” такога плана...

Барыс КРЭПАК: — Так, гэты план, разлічаны да 2012 года, утрымліваў каля 70 назваў. Потым быў яшчэ дадатак ад Нацыянальнай акадэміі навук. Але пакулы увасоблены ў жыццё далёка не ўсе яго пазіцыі.

Уладзімір ПРАКАПЦОЎ: — Мне даводзілася бачыць гэты сучасны план, і, вымушаны канстатаваць, некаторыя прадстаўлены там пазіцыі падаюцца не вельмі абгрунтаванымі, іх увядзенню ў пералік наўрад ці папярэднічаў удумлівы і ўсебаковы аналіз. Гэта асабліва прыкра таму, што сёння нам неабходна выбудаваць прырытэтны, правільна расставіць акцэнтны будучай дзейнасці. І найгалоўны з іх — ідэя Беларускай дзяржаўнасці. Асабліва ўшанаваць варта гістарычныя мясціны, звязаныя з яе станаўленнем, — той жа Навагрудак, які быў першай сталіцай ВКЛ, а таксама — вядомыя асобы, што зрабілі свой важны ўнёсак у гэты працэс.

Міхаіл БАРАЗНА: — Па вялікім рахунку, такім планам павінна стаць сама гісторыя Беларусі. І паступова яе знакахавы падзеі і постаці знаходзяць сваё ўвасабленне ў творах манументальнага мастацтва. Адпаведна, хто б што ні казаў, план спакваля рэалізуецца. А тое, што адбываецца гэта не так і хутка, як камусьці хацелася б, таксама цалкам вытлумачальна, бо многае тут залежыць ад матэрыяльнага складніка: усё ж мы гаворым не пра жывапіс або графіку.

Дзяніс БАРСУКОЎ: — Міхаіл Рыгоравіч абсалютна мае рацыю. “Генеральная лінія” айчыннага манументальнага мас-

тацтва павінна падкрэсліць тое, што мы з’яўляемся незалежнай дзяржавай са сваёй багатай культурай. Уласна, менавіта такім чынам і вызначаецца палітыка Міністэрства культуры. У найбліжэйшых планах — устаноўка помніка Міндоўгу ў Навагрудку (конкурс праектаў ужо рыхтуецца), помніка Ігнату Буйніцкаму, Міколу Гусоўскаму. Маюць паўстаць і помнік Станіславу Манюшцы ў Чэрвені, а таксама бюст Максіма Багдановіча ў Гродне.

Аляксандр ЗІМЕНКА: — Сапраўды, план дзейнасці на будучыню — гэта сама наша гісторыя. Адсюль і праекты, якія будуць увасоблены бліжэйшым часам. У будынку Нацыянальнага гістарычнага музея краіны па вуліцы Фрунзэ, які ў хуткім часе будзе адкрыты пасля рэстаўрацыі, наогул, плануецца стварыць галерэю бюстаў выбітных дзеячаў беларускай гісторыі.

Іван МІСКО: — Літаральна днямі меў размову з начальнікам упраўлення культуры Мінаблвыканкама Анатолем Акушэвічам. Выказаў прапанову абвясціць конкурс праектаў помніка Максіму Танку з нагоды векавага юбілею класіка, які адзначым у 2012-м. Можна, грошы для рэалізацыі гэтага праекта мы адразу і не знойдзем, але... Галоўнае — пачаць!

Дзяніс БАРСУКОЎ: — Манументальнае мастацтва павінна запоўніць тыя “белыя плямы”, якія ў свой час былі ў прасторы нашых гарадоў. Савецкі перыяд беларускай гісторыі там прадстаўлены, у цэлым, няблага, а вось больш старажытныя пласты адлюстраваны, на жаль, не вельмі поўна. Важна выправіць падобную несправядлівасць.

Барыс КРЭПАК: — Сёлета мы адсвяткавалі 20-я ўгодкі сучаснай беларускай незалежнасці. Таму ў сценах рэдакцыі гучала наступная думка: можа, ужо наспей час пачынаць прапрацоўку ідэі стварэння мемарыяла, прысвечанага і найноўшай, і ў цэлым шматвекавай гісторыі нашай краіны?

Міхаіл БАРАЗНА: — Такая ідэя ўжо літаральна лунае ў паветры...

Барыс КРЭПАК: — ...Манумента, які адлюстроўваў бы станаўленне Беларускай дзяржаўнасці, пачынаючы ад Полацкага княства. Аналагаў такім эпахальным помнікам у свеце дастаткова. І згадаю таксама той жа помнік Тысячагоддзю Расіі ў Ноўгарадзе, які быў зроблены нашымі землякамі Мікешыным і Шрэдэрам за сродкі простых людзей.

Аляксандр ЗІМЕНКА: — Сапраўды, калі ідэя, адлюстраваная ў тым або іншым помніку, неабякавая для чалавека, ён

За “круглым сталом” у рэдакцыі “Культуры” — пра заўтрашні дзень нацыянальнага манументальнага мастацтва, помнікі з дзяржаўным і грамадскім унёскамі, прафесіяналізм вылучэння ідэі і яе вобразнага ўвасаблення

ахвяруе на яе рэалізацыю ўласныя сродкі. Прычым гэта датычыцца не толькі буйных прадпрыемстваў, але і шараговых грамадзян.

Уладзімір ПРАКАПЦОЎ: — На маю думку, за рэалізацыяй згаданага плана павінен быць жорсткі кантроль, які выключыў бы “самадзейнасць” на месцах. Наведаючы раённыя цэнтры, я ледзь не паўсюдна бачу праявы гэтай нядаўняй моды — кітчавай скульптуры, — што расце, бы грыбы. Сваю волю ў ўласныя густы диктуюць тыя людзі, у каго ёсць грошы. Знайшоўся спонсар — можна ставіць усё, што заўгодна.

Іван МІСКО: — Адзін бізнесмен з Мінскай вобласці так мне і заявіў: я плачу грошы і што хачу, тое і раблю! Я яму адказаў: тое, што ты хочаш, можаш рабіць на сваім уласным лецішчы, а не ў грамадскай прасторы.

Ілья СВІРЫН: — На маю думку, гарадскую скульптуру, якая вось ужо які год знаходзіцца ў эпіцэнтры дыскусій, нельга ставіць упоравень з тымі помнікамі, ідэі якіх мы толькі што абмяркоўвалі: гэта як параўноўваць сімфонію з застольным шлягерам. Але ж кожны з нас, мабыць, пагодзіцца з тым, што і другі ўзор музычнай культуры таксама мае права на існаванне, бо ўсяму свой час, сваё месца, свае функцыі...

Уладзімір ПРАКАПЦОЎ: — Так, але калі гэта менавіта ўзор культуры! Тыя “добрая намеры”, якія ўнікаюць на месцах, павінны быць пад кантролем прафесіяналаў. Натуральна, ніхто не супраць спонсарства, прыватнай ініцыятывы. Аднак... Прымаўка “Хто плаціць грошы, той і замаўляе музыку” ў дадзеным выпадку і сапраўды недарэчная. Прычым гаворка — не пра цэнзуру, а менавіта пра тое, каб роля Рэспубліканскага манументальнага савета была адчувальнай і ў рэгіёнах. Бо часта зда-

раецца так: мэр знайшоў грошы — і ставіць тое, што ён хоча, нават не палічыўшы патрэбным параіцца з прафесіяналамі.

Іван МІСКО: — Між іншым, пра з’яўленне на свет некаторых узораў манументальнага мастацтва я даведаўся... выключна дзякуючы згаданай ужо выстаўцы. На разгляд Рэспубліканскага манументальнага савета іх праекты не выносіліся. І ўбачыўшы тое, што атрымалася ў выніку, многія прафесіяналы моршчылі насы.

Міхаіл БАРАЗНА: — Для таго, каб члены Рэспубліканскага манументальнага савета зацвярджалі кожны “бронзавы чых”, нас давялося б кланіраваць. Таму ў сферы нашых інтарэсаў знаходзяцца найбольш значныя аб’екты, узгодненыя з Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь. Іншыя ж зацвярджаюцца на ўзроўні тых манументальных саветаў, што створаны ў кожнай з абласцей.

Іван МІСКО: — Існуе вельмі добрая схема, паводле якой па два члены Савета

мастак працуюць разам, атрымліваюцца шэдэўры. Згадайма хаця б мазаікі Аляксандра Кішчанкі ў мікрараёне “Усход”: яны і сёння падаюцца сучаснымі, актуальнымі паводле сваёй мастацкай мовы.

Магу прывесці і прыклад з нядаўняй гісторыі Нацыянальнага мастацкага музея. Яшчэ ў 1997 годзе распачалася праца над помнікам Валенцію Ваньковічу. Прызнаюся, што першпачатковы варыянт быў “зарублены” не без майго ўдзелу: ён падыходзіў, хутчэй, у якасці надмагільля. Супрацоўніцтва з архітэктарам і скульптарам запатрабавала нямала часу, але, у выніку, кампазіцыя “Раніца мастака”, як мне падаецца, ідэальна ўпісалася ў ландшафт.

Уладзімір ЗІНКЕВІЧ: — Лічу, сур’ёзны адбор мусіць папярэднічаць і ўсталяванню мемарыяльных дошак, бо часта ініцыятыва тут зыходзіць ад удавы ці дзяцей таго або іншага дзеяча. Клопаты сям’і зразумелыя, але ж... Ці заўсёды яго заслугі вартыя такога ўшанавання? Напэўна, займацца

як бы замацаваны за канкрэтнай вобласцю. Але ж па сённяшні дзень не вырашана вельмі важная дэталі: пытанне аплата камандзіраваных выдаткаў. “На месцах” іх аплачваюць нам не спяшаюцца: маўляў, няўжо вы за свой кошт не можаце прыехаць на пасяджэнне абласнога савета? А Рэспубліканскі гэтае пытанне таксама не можа вырашыць. І ў дадзеным выпадку мы сапраўды страчваем кантроль над тым, што робіцца ў рэгіёнах.

Аляксандр ЗІМЕНКА: — Такая праблема сапраўды існуе, але да канца я не згодны з тым, што мы страчваем кантроль. Акурат сёлета былі ўнесены змяненні ў пастанову Савета Міністраў па пытаннях манументальнага мастацтва. І сёння мясцовыя ўлады абавязаны ўзгадняць паўстанне новага аб’екта, атрымаць адпаведнае заключэнне Міністэрства культуры, прадаставіўшы інфармацыю, хто з’яўляецца заказчыкам, хто аўтар, з якіх крыніц ідзе фінансаванне. І такая інфармацыя сапраўды паступае, прычым яе аб’ём — папраўдзе неабсяжны: уяўляецца, колькі ў краіне паўстае мемарыяльных дошак і знакаў?

Думаю, што прынцыповых разыходжанняў у пазіцыях няма. Усе разумеюць, што нагляд павінен адбывацца, і калі члены Савета выяжджаюць на месцы, іх з радасцю сустракаюць і выслухоўваюць аб’ектыўную крытыку.

Уладзімір ПРАКАПЦОЎ: — Як паказвае досвед, толькі там, дзе рада прафесіяналаў адсочвае працэс устаноўкі скульптуры — ад эскізнай стадыі да прыёмкі ўжо гатовага твора, — “на выхадзе” атрымліваецца добры вынік.

Міхаіл БАРАЗНА: — Таму вельмі важна, каб у складах журы — у тым ліку і рэгіянальных конкурсаў — былі людзі высокапрафесійныя, якія маюць сваю пазіцыю, а не ківаюць галавой сінхронна з мясцовым начальствам.

Барыс КРЭПАК: — Прычым скульптар абавязкова павінен спачатку працаваць у тандэме з архітэктарам.

Леанід ЛЕВІН: — Сапраўды, гэта вельмі важная заўвага. І мушу адзначыць, што сувязі паміж прадстаўнікамі дзвюх творчых прафесій сёння ўжо не такія трывалыя, як раней. Некалі ў Саюзе архітэктараў на ўсіх пленумах быў прадстаўнік Саюза мастакоў. Цяпер такая традыцыя, на жаль, ужо страчана...

Сяргей ЦІМОХАЎ: — Дык гэта ж не праблема: давайце кантактаваць!

Уладзімір ПРАКАПЦОЎ: — Толькі ў тым выпадку, калі таленавітыя архітэктар і

гэтым адборам павінен не Манументальны савет, а нейкая спецыяльная камісія.

Барыс КРЭПАК: — Мы гаворым пераважна пра скульптуру. А што робіцца ў сферы дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва?

Тамара КУРАЧЫЦКАЯ: — Мяркуючы хаця б нават па выстаўцы ў Палацы мастацтва, справа з керамікай — самая сумная: вартыя аб’ектаў апошнім часам было створана зусім мала. Справа ў тым, што заказы мастакам-керамістам дастаецца няшмат. Ды і майстрам габелена — таксама...

Міхаіл БАРАЗНА: — Дзякуючы некаторым публікацыям у друку, вакол савета ўтварылася вельмі шмат ілжывых міфаў. Нехта спрабуе гіпербалізаваць ягоную ролю, выяўляючы Савет у якасці нейкай “усеўладнай” структуры, якая раздае заказы, вызначае памеры аўтарскіх ганараў і ўвогуле кіруе працэсам. Але ж ад гэтых задач другі склад Савета ўжо адышоў, і я прыкладу ўсе намаганні, каб вяртання не было. Вызначаць аўтараў, якія будуць выконваць тыя або іншыя заказы, — гэта зусім не задача Савета. Чым больш развіваецца наша грамадства, тым больш адчувальным павінен стаць яго ўплыў на манументальнае мастацтва. Прамая форма такога ўплыву — правядзенне конкурсаў, што папярэднічаюць усталяванню ў гарадской прасторы таго або іншага манументальнага твора. Менавіта конкурс павінен вызначаць імя аўтара. І таму яшчэ раз падкрэслію: права галасу мусіць належаць толькі прафесіяналам.

Барыс КРЭПАК: — Але ж не можа ўзнікаць ніякіх прэтэнзій да прафесіяналізму журы апошніх конкурсаў (прыкладам, па выбары помніка Караткевічу для Кіева)...

Міхаіл БАРАЗНА: — Вы кажаце пра Мінск, а я — пра ўсю краіну, уключна з рэгіёнамі, дзе па-ранейшаму вызначальным ўсё яшчэ з’яўляецца слова чыноўніка, у тым ліку — і ў манументальным мастацтве. Хаця вызначальным тут павінна быць пазіцыя скульптара, архітэктара, гісторыка, грамадскага дзеяча — цэлага кансіліума спецыялістаў.

Уладзімір СЛАБОДЧЫКАЎ: — Тая ратацыя складу, якая адбылася не так даўно ў Рэспубліканскім манументальным савете, мяркую, пойдзе на карысць агульнай справе. У орган трапілі і адносна маладыя аўтары, мае колішнія студэнты, і цяпер яны будуць рабіць ацэнку твораў выкладчыка! Кепскага ў гэтым не бачу.

Ілья СВІРЫН: — Няўхільна ў многіх творцаў можа ўзнікнуць пытанне адносна аўтарытэту членаў гэтай рады...

(Працяг. Пачатак на стар. 3.)

Міхаіл БАРАЗНА. — Іх рэпутацыю засведчылі створаныя імі знакавыя аб'екты, якія ўвайшлі ў "залаты фонд" і ўжо паспелі стаць часткай гісторыі культуры краіны.

Уладзімір СЛАБОДЧЫКАЎ. — Але не будзем забывацца на тое, што мастацкі ўзровень твораў залежыць, усё ж, перадусім, не ад саветаў, але менавіта ад саміх мастакоў, ад іх падрыхтоўкі, ад спеласці іх рашэнняў...

Міхаіл БАРАЗНА. — Згода! Перакананы, што прафесійны ўзровень Савета адпавядае сучасным задачам. Але не ён павінен вызначаць стаўленне да свету самога мастака. Не Савет павінен "падказваць" яму, што ён мусіць ляпіць у сваёй майстэрні. Ад такой практыкі трэба адыйсці раз і назаўсёды! Хаця некаторыя творцы і сёння чакаюць, што нехта ім параіць, у які бок павярнуць бронзавыя меценцы, або якая нага павінна быць адстаўлена ўбок. Многім аўтарам вельмі зручна, калі цэлая брыгада "трэнераў" дапамагае ім выконваць іх працу. Не думаю, што на стварэнне, скажам, знакавых работ Леаніда Мендзелевіча Левіна паўплывала нешта, апроча ўнутранага свету іх аўтара. Ён падказак і не патрабуе.

Ленід ЛЕВІН. — Падзяляю меркаванне Міхаіла Рыгоравіча. Нельга надзяцца на мастака кайданкі. Мы павінны даць яму "свабоду плавання", свабоду тварыць так, як ён лічыць патрэбным, так, як ён дышае. Хаця нека-

скай рэзідэнцыі Радзівілаў — яшчэ толькі ў працэсе. Трэба даць ёй прайсці стадыю станаўлення, даць дзесяць гадоў "адстаўца". А калі праз гэты час інтэр'еры паддуцца не вельмі перакананымі, можна будзе ўжо і пачынаць эксперыменты па іх удасканаленні.

Ілья СВІРЫН. — На Беларусі ёсць ня мала закінутых помнікаў спадчыны, многія з іх — у руінах. Іх перспектыва пакуль — досыць цьмяная, а новае функцыянальнае прызначэнне нярэдка цяжка вызначыць нават гіпатэтычна: пад што можна прыстасаваць руіны і ці знойдуцца для гэтага немалыя сродкі? Але літаральна ўчора я глядзеў фільм пра вядомага скульптара-манументаліста Рычарда Серра. Адна з яго металічных работ усталявана менавіта ў руінах царквы недзе ў Еўропе.

Сяргей ЦІМОХАЎ. — Пазіцыя Беларускага саюза мастакоў тут адназначная: творы манументальнага мастацтва павінны з'яўляцца толькі на конкурснай аснове. Тэндэр, як быццам, аб'яўляецца і сёння, але ж ён улічвае адно эканамічныя параметры, а не творчыя. Камбінат у дадзеным выпадку нярэдка прайграе невялічкім фірмам з малым падаткаабкладаннем. Ды і аўтарам абіраюць тых, хто згодны працаваць за меншыя грошы — без уліку творчага вымярэння...

Аляксандр ЗІМЕНКА. — Наконт неабходнасці конкурснага адбору пазіцыя ва ўсіх, здаецца, аднадушная. Як засведчыў нядаўні конкурс праектаў помніка Караткевічу, здаровая канкурэнцыя не тое што не шкодзіць справе — яна жыццёва неабходная для далейшага развіц-

чы аб'екта, але... Што перашкаджала на год-другі пакінуць гэтыя сцены ў спакоі, прыкрышы іх банерамі, а потым аб'явіць конкурс, паспрачацца, патузаць адно аднаго?.. І тады было б знойдзена правільнае і ўзважанае рашэнне.

Барыс КРЭПАК. — Але ж, Сяргей, гэта суб'ектыўная думка...

Ленід ЛЕВІН. — Дзіўна тое, што пагэтуль не было шырокага абмеркавання мастацкай вартасці работ, якія былі створаны ў інтэр'еры бібліятэкі.

Іван МІСКО. — Варта нагадаць, што ў свой час былі намеры насыціць пластыкай і прылеглаю да будынка бібліятэкі зону, ужо меліся і адпаведныя напрацоўкі. Натуральна, зусім неабавязкова, каб усё яны былі рэалізаваны, але... Самыя ўдалыя таго, мабыць, вартыя.

дзі, якія маюць адны і тыя ж самыя меркаванні ды творчыя пазіцыі, а ў дадатак яшчэ і займаюць пэўныя пасады. Апошні фактар — вельмі важны. Адсюль і маё пажаданне: няхай журы дасць волю малым творцам з іх смелымі ды нечаканымі ідэямі. Нельга бясконца рабіць ухл на адно і тое ж. Вось спадабаўся нейкі адзін аўтар — скажам, Ленід Левін, — і яму даюць аб'ект за аб'ектам. А насамрэч апрача яго ў краіне ёсць ня мала іншых таленавітых архітэктараў...

Міхаіл БАРАЗНА. — Пажаданне мэтра — цалкам справядлівае. Уласна, члены цяперашняга складу Савета маюць і яшчэ адну неаспрэчную заслугу, пра якую ніхто пакуль, мабыць, не згадаў: яны заўсёды ставіліся да запаўнення публічнай прасторы вельмі даткліва і ашчад-

За "круглым сталом" у рэдакцыі "Культуры" — пра заўтрашні дзень нацыянальнага манументальнага мастацтва, помнікі з дзяржаўным і грамадскім унёскамі, прафесіяналізм вылучэння ідэі і яе вобразнага ўвасаблення

Ці ў тым справа, у які бок павярнуты

торыя мастакі і сапраўды жывуць учарашнім днём, дзе ўсё вызначалася па "ўказцы зверху". Але так быць не павінна!

Валерый ДАЎГЯЛА. — Сёння ў краіне ідзе вялікая праграма і па адраджэнні помнікаў гісторыка-культурнай спадчыны. Мне падаецца, што манументалісты — як і сучасныя творцы ўвогуле — таксама павінны прыняць у ёй чынны ўдзел. Бо пасля рэстаўрацыі нязменна паўстае пытанне: чым напаяўняць тыя адраджаныя да жыцця аб'екты? Натуральна, арыгінальных інтэр'ераў часоў Радзівілаў амаль што не захавалася — як і ўвогуле ўзораў матэрыяльнай культуры той пары. Дык чаму б не запоўніць гэтыя залы творамі сучасных мастакоў? Падаецца, менавіта яны здатныя забяспечыць аб'ект належным зместам. І іх работы могуць з'яўляцца не толькі ў спецыяльных выставачных залах, але і ў кантэксце музейнай экспазіцыі. Прычым работы, не толькі "схаваныя пад даўніну", але тыя, што захоўваюць сваё аўтарства.

Аляксандр ЗІМЕНКА. — Наконт сучасных твораў у сценах замкаў і палацаў — гэта меркаванне вельмі спрэчнае. Адна справа — новыя памшканні, дзе інтэр'ер як бы "не абавязвае", а іншая — дух той эпохі, які мы імкнёмся аднавіць разам з мурамі. І "іншародныя ўварванні" тут могуць прывесці да сумніўных вынікаў.

Валерый ДАЎГЯЛА. — Я спецыяльна прынёс сюды альбом, прывезены не так даўно з Францыі. Паглядзіце: у адной з залаў Версальскага палаца можна ўбачыць абсалютна сучасны дыван, і ніхто не ўтойвае, што ён менавіта сучасны, нават не стылізаваны пад даўніну. Мабыць, ён трапіў туды не таму, што папроста не было чаго павесіць, а каб засведчыць: творы мастакоў цяпершчыны могуць выдатна існаваць і ў старадаўніх інтэр'ерах. А вось кіраўніцтва Нясвіжскага музея да такіх прапаноў ставіцца пакуль насцярожана... Хаця ў тым самым горадзе ўжо быў падобны досвед: у ратушы можна ўбачыць работы сучасных твораў.

Аляксандр ЗІМЕНКА. — Версаль ужо сфарміраваны, ён ужо "адбыўся", і таму можна дазволіць сабе тыя або іншыя эксперыменты. А музейфікацыя Нясвіж-

І такія аб'екты, натуральна, набываюць дадатковую прыцягальнасць сярод турыстаў. Ды і мастакі атрымліваюць незвычайныя магчымасці для самавыяўлення. Уласна, гэта я — да таго, што магчымасцей спалучэння такіх сфер, як манументальнае мастацтва і гісторыка-культурная спадчына, насамрэч можа быць мноства.

Барыс КРЭПАК. — А ці плануецца насычэнне творами манументальнага мастацтва Музейнага квартала, які мае паўстаць на базе Нацыянальнага мастацкага музея?

Уладзімір ПРАКАПЦОЎ. — У мяне ёсць задума, каб Музейны квартал пачынаўся яшчэ на падыходзе да яго — прыкладам, з падземнага пераходу, дзе ўжо, дарэчы, вісіць наша рэклама. А неўзабаве плануем размясціць на будынку Нацыянальнага банка фотакопіі твораў шасці класікаў беларускага выяўленчага мастацтва. Натуральна, і ў самой музейнай зоне роля манументальнага мастацтва будзе вельмі вялікай. Зрэшты, я перакананы, што творы манументальнага мастацтва павінны ўнікаць не толькі ў цэнтры Мінска, але і ў сталічных мікрараёнах. Ды і ўвогуле — сёння поле дзейнасці для мастакоў-манументалістаў папраўдзе неабсяжнае. Тым больш, іх работы патрабуюцца і для новых культурных будынкаў, дзе неўзабаве з'явіцца роспісы, мазаікі, вітражы...

Сяргей ЦІМОХАЎ. — Так, але тут узнікае праблема. Нярэдка атрымліваецца, што прафесійны мастак не мае доступу да такіх аб'ектаў, бо не адпавядае тым духоўным патрабаванням, якія прад'яўляе заказчык. І ў выніку работы ствараюцца, скажам, манахам-самавукам без адмысловай мастацкай адукацыі...

Тамара КУРАЧЫЦКАЯ. — Сапраўды, няма такога закону, каб заказчык быў змушаны прыцягваць да аздаблення інтэр'ераў сапраўдных прафесіяналаў...

Уладзімір ПРАКАПЦОЎ. — Але тут хацелася б закрануць і іншы аспект: тыя значныя творы манументальнага мастацтва, якія паўстаюць у нас у рэгіёнах, нельга аддаваць выключна на водкуп мясцовым аўтарам і арганізацыям. Доступ да гэтых заказаў павінны мець і скульптары са сталіцы. Натуральна — на ўмовах агульнага конкурсу.

Дзяніс Барсукоў.

ця. Для сапраўдных майстроў паўдзельнічаць у такім саборніцтве — гэта не абраза, а прафесійны гонар і вялікае задавальненне.

Сяргей ЦІМОХАЎ. — Дзяржзаказы павінны праходзіць праз саліднае абмеркаванне, а іх выканаўцы — абірацца толькі на конкурснай аснове. Прычым гэтыя конкурсы трэба аб'яўляць не за месяц (як у нас, на жаль, нярэдка здараецца), а мінімум за год: каб аўтары мелі час для роздумаў у спакойных абставінах, на выпрацоўку ўласнай задумы.

Тамара КУРАЧЫЦКАЯ. — Гэта вельмі слушная прапанова!

Сяргей ЦІМОХАЎ. — Прывяду ў якасці прыкладу той аб'ект, якім сёння ганарыцца ўся краіна: Нацыянальная бібліятэка Беларусі. Ці справіліся мы, мастакі, з яе аздабленнем? Да гэтай часткі, уключаючы з помнікамі Францыску Скарыну, нават пытанняў не ўнікае. Барабан — таксама! Архітэктары ўдала запланавалі зону, мастакі спрацавалі — хтосьці горш, хтосьці лепш, але... Усё гэта суб'ектыўна. А вось сцены? Ці далі мы з імі рады? На маю думку, адказ павінен быць адмоўным. Ні ў каларыстычным, ні ў рытмічным, ні ў кампазіцыйным, ні ў ідэйным аспекце гэту работу — рэспубліканскага, дарэчы, значэння — не ўхвалілі. А ўсё чаму? Конкурс тады не абвясчалася, і заказ дастаўся аднаму мастаку на безальтэрнатыўнай аснове, ніякія саветы яго не ўзгаднілі. Так, заставалася ўжо няшмат часу да зда-

Іван Міско.

Уладзімір ЗІНКЕВІЧ. — На маю думку, манументальныя работы павінны "закладвацца" ў праект яшчэ на стадыі архітэктурнага планавання: гэта дапаможа ўнікнуць многіх памылак.

Тамара КУРАЧЫЦКАЯ. — Нам, керамістам, трэба таксама працаваць у комплексе з архітэктарамі, каб творы ў інтэр'ерах планаваліся яшчэ на стадыі праектавання. Сёння такой практыкі няма.

Іван МІСКО. — Цяпер актыўна ідзе ўзвядзенне новага будынка Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. І мая пазіцыя тут адназначная: гэты аб'ект і прылегла да яго тэрыторыя павінны "праходзіць" праз Рэспубліканскі манументальны савет.

Барыс КРЭПАК. — А хіба яны не праходзяць?

Іван МІСКО. — Не. Хаця ў выпадку аб'екта такой значнасці гэта недапушчальна.

Міхаіл БАРАЗНА. — Важна, каб у дыскусіі адносна праектаў манументальнага мастацтва ўдзельнічалі не толькі мастакі-практыкі, бо ў такім выпадку ў старонняга чалавека можа ўзнікнуць пытанне: а можа, іх выказванні з'яўляюцца ўсяго толькі праявай канкурэнтнай барацьбы? Трэба даць слова крытыкам, мастацтвазнаўцам, філосафам, гісторыкам...

Ленід ЛЕВІН. — А вось у мяне на конт правядзення конкурсаў узнікае наступнае пытанне. Паглядзіце склад журы апошніх з іх: гэта адны і тыя ж самыя лю-

Сяргей Цімохаў.

на, захаваўшы тым самым месца і для сваіх спадкаемцаў — новага пакалення беларускага манументальнага мастацтва.

Аляксандр ЗІМЕНКА. — Раней лічылася, што прэрагатыва ўстанаўліваць творы мемарыяльнага мастацтва належыць выключна дзяржаве. Сёння такога "дыктату" ўжо няма, і пазіцыя Міністэрства культуры зусім іншая: мы адкрыты для любых прапаноў. У тым ліку — і з боку спонсараў.

Для нас вельмі важна пачуць і меркаванне грамадства, мясцовых органаў улады. Схема кшталту "наверсе вырашылі, а вы выконвайце" даўно састарэла. Насычэнне грамадскай прасторы творами манументальнага мастацтва павінна стаць сумесным пачынам Міністэрства культуры, органаў самакіравання, зацікаўленых асоб ды прадпрыемстваў. Таму для нас вельмі важна, каб ідэя ўстаноўкі таго або іншага помніка мела падтрымку сярод тых, хто жыве на гэтай тэрыторыі.

Ілья СВІРЫН. — Але ж досвед збору ахвяраванняў, які ў нас ужо сям-там практыкаваўся, прывёў да зусім перакананых вынікаў...

Аляксандр ЗІМЕНКА. — Не так даўно абмяркоўваўся праект памятнай дошкі ахвярам тэракта ў мінскім метро, і людзі звярталіся да нас з прапановай ахвяраваць свае грошы. Таму вельмі істотна, каб ідэя помніка была сапраўды актуальнай.

Уладзімір ЗІНКЕВІЧ: — У савецкі час на манументальнае мастацтва траціліся вельмі сур'ёзныя сродкі: дзесьці 3 — 4% бюджэту. І сапраўды: вялізныя затраты тут — непазбежныя...

Іван МІСКО: — Добра памятаю тыя часы. Калі нешта задумалі зрабіць на Беларусі, асабліва што тычылася помнікаў Леніну альбо буйных мемарыялаў, праект трэба было везці на ўзгадненне ў Маскву. І там, на стадыі гіпсавага варыянта, зацвярджалі: быць або не быць, адліць або не адліць. Сёння, у незалежнай Рэспубліцы Беларусь, мы ўжо не маем патрэбы ездзіць кудысьці па дазвол. Ды і бронзы навалом — якой хочаш! Усё ёсць. Толькі каб яшчэ і якасць была! У тым ліку, дарэчы, гэта датычыцца і якасці ліцця. Калі казаць, скажам, пра выканан-

сучаснай стылістыцы, і традыцыйная скульптура не будзе выглядаць арганічнай у такім атачэнні.

Валерый ДАЎГЯЛА: — Найвялікшая са згаданых манументальных выставак прайшла ў Палацы мастацтва, а літаральна праз лічаныя дні там адбыўся і IX Нацыянальны фестываль архітэктуры. Міжволі напрошваліся гэўныя паралелі. І мушу адзначыць, што наша выстаўка прайгравала тым амбіцыйным і звышсучасным праектам, якія прапанавалі архітэктары. Хаця я адчуваю, што патэнцыял беларускіх мастакоў-манументалістаў яшчэ не вычарпаны. Але як яго рэалізаваць?

Леанід ЛЕВІН: — У нас апошнім часам усе скульптуры — з крыльцамі, ледзь не ўсе пагадоўна ў нас “лётаюць”... Як

ліць маленькую скульптуру з бронзы, чым зрабіць маштабны аб'ект з пластыка.

Валерый ДАЎГЯЛА: — А памер, маштаб аб'екта, між іншым, таксама маюць значэнне. Згадайма таго гіганцкага зубра, што стаіць на Брэсцкай трасе. Мастацкі ўзровень той работы, як бы гэта мякчэй сказаць, не бяспрэчны... Але ж — яна ўсё адно прыцягвае да сябе ўвагу, многія лічаць яе адметнасцю. А ўсё — дзякуючы сваім неверагодным памерам. Ці яе своеасаблівы антыпод — небезвядомы піцёрскі “Чыжык-пыжык”: таксама не аб'якая адметнасць. Гэта я да таго, што маштаб вельмі важны. Але ж далёка не ўсе з аўтараў сёння пра гэта задумваюцца.

Міхаіл БАРАЗНА: — Не трэба думаць, што сучаснае манументальнае

доў — згадайма хаця б помнік Сымону Буднаму разца Святланы Гарбуновай у Нясвіжы альбо постаць Адама Міцкевіча, створаную Валяр'янам Янушкевічам для Навагрудка. Дый і апошнім часам з'яўляюцца дыпломныя работы, вартыя рэалізацыі...

Уладзімір ЗІНКЕВІЧ: — Летась абарона аднаго з дыпламаў была проста бліскавая: я маю на ўвазе распіс плафона ў холе канферэнц-залы будынка Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь. Работа Волыгі Мельнік “Ружа вятроў”, выкананая ў вельмі складанай тэхніцы тэмпернага жывапісу па ляўкасным грунце, атрымала вельмі высокую ацэнку кіраўніка Міністэрства Сяргея Мартынава. І цяпер замежныя паслы могуць бачыць твор маладога беларускага аўта-

крэтнае прымяненне сіл студэнтаў, магчымаць рэалізаваць іх дыпломныя і курсавыя работы. Цягам вось ужо дзевяці гадоў мы рэгулярна ладзім пленэры ў малых гарадах Беларусі: Лагойску, Мядзеле, Мар'інай Горцы... Скульптуры робяцца выключна на энтузіязме, але ж затое аўтарскія задумы ўвасабляюцца ў трывалых матэрыялах: камені, мармуры, дрэва... Думаю, мы можам спрацавацца і з Савецкім раёнам Мінска, дзе знаходзіцца наша Акадэмія. Для кафедры вельмі важна наладзіць тасункі з патэнцыйнымі заказчыкамі, бо менавіта яны здатныя забяспечыць студэнтаў матэрыяльнымі магчымацямі для самарэалізацыі.

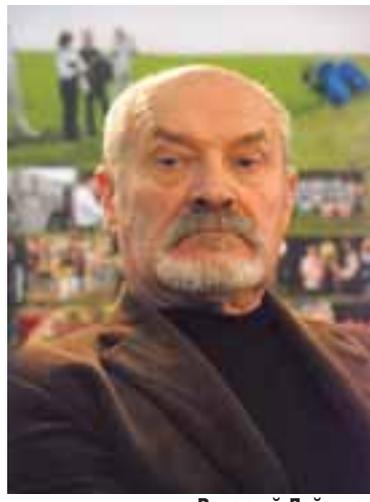
Міхаіл БАРАЗНА: — Сапраўды, удалыя работы Янушкевіча і Гарбуновай былі згаданы цалкам да месца. Але адроз-

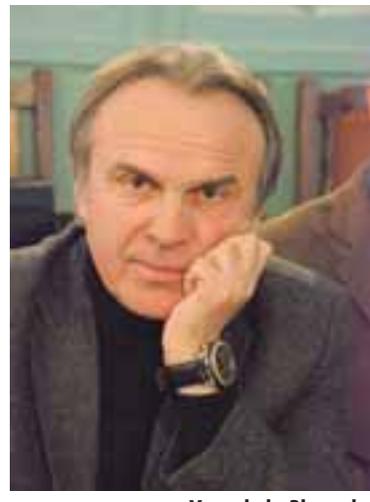
Аляксандр Зіменка.

Уладзімір Пракапецю.

Валерый Даўгяла.

Уладзімір Зінкевіч.

Уладзімір Слабодчыкаў.

бронзавы мезенец?

Тамара Курачыцкая.

не дробнай пластыкі, дык яна, на маю думку, увогуле не вытрымлівае ніякай крытыкі...

Аляксандр ЗІМЕНКА: — Што да ўсталявання твораў манументальнага мастацтва выключна за дзяржаўныя сродкі... Натуральна, такая практыка будзе працягвацца. Але ў гэтым выпадку будзе вельмі жорсткі адбор, скажам, па тэматыцы.

Леанід ЛЕВІН: — Сапраўды, вельмі важна, каб ідэя паўстання такіх помнікаў не з'яўлялася толькі ў нечых кабінетах, але зыходзіла менавіта ад жыцця. Што да згаданага ўжо плана... На вялікі жаль, там не быў улічаны той фактар, што Беларусь — дзяржава шматэтнічная, і была яна такой спрадвеку. Тут жылі татары, палякі, украінцы, рускія, яўрэі...

Барыс КРЭПАК: — Я ведаю, што над праектам помніка, у прыватнасці, Саламону Міхозлу, гэтаму выдатнаму акцёру, працуе Аляксандр Фінскі. Але працуе пакуль без усялякіх там замоў — так бы мовіць, “па поклічы сэрца”.

Уладзімір СЛАБОДЧЫКАЎ: — Гэта добра. Многія мае калегі так працуюць. Але вось што я хачу сказаць. Не так даўно давялося пабываць у Кітаі, і мае ўражанні яшчэ вельмі свежыя: там гарады літаральна насычаны сучаснымі і сапраўды незвычайнымі скульптурнымі аб'ектамі. У нас жа пакуль вельмі мала эксперыментаў ў грамадскай прасторы, хаця яна сама таго вымагае. У Мінску ды іншых гарадах паўстаюць новыя будынкі, цэлыя кварталы ў

Міхаіл Баразна.

быццам гэтым вобразна магчымасці і вычэрпваюцца! А вось у Лондане ў 2005 годзе быў устаноўлены помнік жанчынам Другой сусветнай вайны. І самае цікавае, што... самі жанчыны там не выйлены! Ёсць гранітны куб, да якога прымацаваны бронзавыя плашчкі, паліто, іншае адзенне — тое, што засталася ад людзей, якія загінулі... І гэта сапраўды кра-

Ілья СВИРЫН: — Згадайма тут і Мемарыял памяці забітых яўрэяў у Берліне. Спярша роўныя шэрагі аднатэпных бетонных пліт выклікаюць адно недаўменне. Але трапляючы ўнутр, губляючыся ў тым лабірынце, які яны ўтвараюць, адчуваеш сапраўдны вусціш. І пераконваешся, што творы, арыентаваныя на неспрэчнае ўзаемадзеянне з рэцыпіентам, могуць даносіць сваю ідэю, прынамсі, не менш пераканаўча, чым нават самыя ўдалыя ўзоры фігуратывнай скульптуры.

Уладзімір СЛАБОДЧЫКАЎ: — Я — за тое, каб былі эксперыменты. Гэта датычыцца, у прыватнасці, і гарадской скульптуры. Нам пакуль нават не ўяўляецца, што яна можа быць фармальнай, альбо мець гульнёвы характар, альбо прымаць нейкія новыя незвычайныя формы.

Ілья СВИРЫН: — Ды і не абавязкова рабіць такія творы з нейкіх трывалых матэрыялаў, разлічаных “на вякі”...

Уладзімір СЛАБОДЧЫКАЎ: — Сапраўды, у нас многія лічаць, што лепш ад-

Леанід Левін.

мастацтва — гэта выключна хаатычна насечаныя кавалкі граніту.

Ілья СВИРЫН: — Не трэба яго ні адпрэчваць, ні ідэалізаваць?

Міхаіл БАРАЗНА: — Самае важнае, каб творчыя рашэнні былі прадуманымі, каб у выніку атрымлівалася зладжаная “песня” мастака.

Барыс КРЭПАК: — Пытанне, якое мы не можам абмінуць у нашай сённяшняй гутарцы: прафесійная падрыхтоўка твораў-манументалістаў.

Уладзімір СЛАБОДЧЫКАЎ: — Воляй лёсу, мы рыхтуем адначасова і скульптураў-станкавістаў, і скульптатураў-манументалістаў. Адбываецца набор, і студэнт ужо потым самі вызначаюцца, які шлях ім абраць. Але самае галоўнае, што кафедра, якая ўжо праз пару гадоў адсвяткуе сваё 60-годдзе, сёння можа папраўдзе ганарыцца выкладчыцкім складам — гэта папраўдзе гонар школы беларускай скульптуры. І свой вопыт выкладчыкі перадаюць студэнтам, працягваючы традыцыі класічнай адукацыі.

Аляксандр ЗІМЕНКА: — Між іншым, наш скульптар Канстанцін Селіханав не так даўно прыняў удзел у біенале ў Японіі і атрымаў там прызавое месца. Зазначу, што з 250 фіналістаў конкурсу замежнікаў было ўсяго пяць. Чым не сведчанне прызнання беларускай школы?

Уладзімір ПРАКАПЦОЎ: — Раней некаторыя з дыпломных работ выпускнікоў нашай Акадэміі мастацтваў знаходзілі сваё увасабленне на вуліцах гара-

ра, які робіць вельмі важны ўнёсак у фарміраванне інтэр'ера будынка.

Барыс КРЭПАК: — Уладзімір Леанідавіч, а ці ўсе выпускнікі вашай кафедры знайшлі сабе прымяненне?

Уладзімір ЗІНКЕВІЧ: — Мару запэўніць, што ўсе яны — пры справе, прычым працуюць менавіта па спецыяльнасці. Але, вярта адзначыць, апошнім часам манументальнае мастацтва змяніла свой фармат: яно стала больш камерным, сышло ў інтэр'еры. І пра многія творы выпускнікоў мы даведваемся хіба праз нейкі час, яны “ўсплываюць” гады праз тры — чатыры. Раней усё было інакш: шумныя адкрыцці, адрозны водгукі ў друку, дыскусіі сярод прафесіяналаў...

Сяргей ЦІМОХАЎ: — Сапраўды, шмат мастакоў-манументалістаў кінулася зарабляць грошы, аздабляючы інтэр'еры дамоў ды офісаў. У гэтай з'яве многія бачаць толькі адмоўны бок, але ж яе становяць аспекты — таксама навідавоку, бо і ў прыватныя тэрыторыі таксама трэба прыўносіць эстэтыку і густ. Да таго ж, такія мастакі выяўляюць здольнасць зарабляць сабе на жыццё самастойна, без дзяржаўнага.

Уладзімір ЗІНКЕВІЧ: — Галоўнае, што ўсе нашы выпускнікі — запатрабаваныя. Яны працуюць у такой форме, як вітраж, сур'ёзна займаюцца мазаікай, асабліва звязанай з натуральным каменем. Не так даўно мы зрабілі шэраг праектаў для мінскага завода, які выпускае кафляную плітку. І яго кіраўніцтва надта здзівілася: адыходы, якія раней цэлымі самаваламі вывозіліся на сметнік, ператварыліся ў сапраўдны твор мастацтва! Натуральна, нашы студэнт і нядаўнія выпускнікі выконваюць і папраўдзе сур'ёзныя заказы. Але, вядома, апошнім не так і шмат.

Уладзімір ПРАКАПЦОЎ: — Магчыма, ёсць сэнс у тым, каб студэнт у працы адрозны “нацэльваўся” на канкрэтны аб'ект, які потым мог бы быць увасоблены ў жыццё, — скажам, той або іншы пункт са згаданага вышэй плана? Гэта зрабіла б яго высілкай больш этанакіраванымі.

Уладзімір СЛАБОДЧЫКАЎ: — Я падтрымліваю такую прапанову. Сапраўды, вельмі важна знайсці нейкае кан-

скіроўваючы студэнта на выкананне той або іншай працы, мы рызыкуем парушыць самы асноўны прынцып размеркавання заказаў — празрысты конкурсны адбор. Бо калі за справу бярыцца студэнт, ад удзелу ў ёй адрозны будучы адхілены прафесійны аўтары. Тым больш, не трэба забываць: работа студэнта — гэта ўсё ж работа студэнта, нягледзячы на ўжо згаданыя тут прыклады.

Барыс КРЭПАК: — А што да выставак манументальнага мастацтва, дык ладзіць падобную выстаўку — гэта, разумею, архіскадана. Помнік жа ў галерэйную залу не прывязеш, як скажам, жывапіснае палатно або камерную станковую скульптуру. Але затое такая экспазіцыя — гэта тая “візуальная карціна”, дзе глядач можа адрозны зразумець, што ёсць сёння прастора ўсёй нашай краіны ў сферы манументальнага мастацтва, што ёсць добрага, цікавага, і не вельмі, у якіх манументальных творах яшчэ мае патрэбу наша зямля?

Уладзімір ПРАКАПЦОЎ: — Так, у гэтым плане Саюз мастакоў справіўся са сваёй задачай належным чынам, не пашкадаваўшы сродкаў для саліднага афармлення работ. Хаця, вядома, прадстаўлена была толькі малая частка таго, што ёсць у нашай краіне...

Сяргей ЦІМОХАЎ: — Хацелі бы адзначыць: гэтая выстаўка стала сапраўды нашай сумеснай працы з Міністэрствам культуры краіны. Спярша мы планавалі абмежавацца выстаўкай секцыі Саюза, але потым прыйшлі да высновы аб неабходнасці больш маштабнай і цэласнай рэпрэзентацыі. А сродкаў спатрэбілася і сапраўды шмат, ды і згаданыя Барысам Аляксеевічам цяжкасці таксама мелі месца.

Уладзімір ЗІНКЕВІЧ: — Затое выстаўка засведчыла, што ў нас ёсць творчыя сілы, здатныя “пацягнуць” любіць, нават самы складаны і маштабны, праект у рэчышчы манументальнага мастацтва. Многія краіны падобныя задачы ўжо не ў стане рэалізаваць без “варагаў”. А вось патэнцыял беларускай школы падаецца мне вельмі вялікім. І да канца ён пакуль не вычарпаны.

Барыс КРЭПАК: — Думаю, дыскусія прайшла на вельмі добрым узроўні. Спадзяюся, на найбліжэйшай творчай канферэнцыі па выніках выставак манументальнага мастацтва з удзелам усіх зацікаўленых асоб, у тым ліку мастакоў, архітэктараў, праекціроўшчыкаў, супрацоўнікаў дзяржаўных структур нас можа чакаць цікавая размова аб тым, у якой культурнай прасторы мы будзем жыць заўтра. Але я ўпэўнены: многія пытанні могуць быць вырашаны толькі тымі людзьмі, у каго душа па-сапраўднаму не аб'якавае да таго, што мы пакінем у спадчыну нашчадкам у адной з самых важных, яркіх, вобразна-пераканаўчых сфер нашай нацыянальнай культуры.

Фота Юрыя ІВАНОВА

“К” працягвае абмяркоўваць вынікі XVIII Мінскага міжнароднага кінафестывалю. Ён запамніцца беларусам вельмі добрымі кінапаказамі, прадстаўнічым складам пяці прафесійных журы і, на вялікі жаль, адсутнасцю айчынных ігравых фільмаў у конкурсе... Аднак, несумненна, менавіта галоўны беларускі кінафестываль павінен быць стваральнікам плённага творчага асяроддзя і стартавай пляцоўкай для развіцця айчыннага кінапрадукту наогул. Ці спрыяў “Лістапад-2011” пастаўленай перад ім высокай мэце?

немафілы ведалі амаль усё, то “Маткі” Мілча Манчэўскага або “Дом” Зузаны Ліёвай сталі вельмі прыемнымі сорпрызамі. Відавочным было жаданне праграмай дырэктцыі “Лістапада-2011” максімальна “наблізіць” асноўны конкурс да глядача: беларусам прапанаваліся, у асноўным, стужкі са славянскіх краін, хоць кінематаграфія цэнтральна-азіяцкіх дзяржаў развіваецца нават больш імкліва. Дарэчы, дакументальны конкурс утрымліваў фільмы і з Усходу. Нястача ўсходніх ігравых карцін у конкурсе кампенсавалася пазаконкурснай праграмай, дзе знайшлося месца і для правакацыйнай карэйскай “Служанкі” Ім Сан Су, і для вельмі рэалістычнай “Лолы” філіпінца Брыянтэ Мьяндозы.

Сапраўднай падзей для мінскіх кінамануаў стаўся паказ апошняга шэдэўра венгерскага класіка Бэлы Тара “Турынскі конь”. Апошняе відовішча было вельмі сімптаматычнае для ігравой праграмы “Лістапада-2011”. Працягую, на дзве с

дадзэ. З розных прычын “беларускага дэбюту” гэтых вядомых у свеце аўтарскага кіно імёнаў на сусветнай фестывальнай арэне не адбылося, але — маем добры шанц “адыграцца”. Напрыканцы фестывалю Мінск наведваў мінулагодні трыумфатар “Лістапада” Сяргей Лазніца, здымачны перыяд новай стужкі якога “У тумане” набліжаецца да заканчэння. У капрадукцыі, якую здымаюць паводле аповесці Васіля Быкава, прымае ўдзел і наша Нацыянальная кінастудыя. Ёсць добры шанц, што з гэтай нагоды наступны Мінскі міжнародны пройдзе з удзелам беларускай — па тэме і ўнёску — карціны. Пад час шматлікіх гутарак і імправізаваных дыскусій, якіх было даволі шмат у кулуарах “Лістапада-2011”, менавіта такі шлях развіцця нацыянальных еўрапейскіх кінематаграфій — шлях міжнароднай капрадукцыі — прызнаваўся самым перспектывным у набліжэйшай будучыні.

ўсе замежныя госці “Лістапада-2011”. Пытаннем міжнароднага супрацоўніцтва і развіцця сумеснай вытворчасці быў прысвечаны “круглы стол”, які кіраўніцтва “Беларусьфільма” арганізавала пад час фестывалю.

Асабліва вялікая цікавасць да сумеснай працы з айчыннымі кінематаграфістамі назіралася з боку польскіх калег, стужкі якіх сёлета былі шырока прадстаўлены на “Лістападзе”. У прадстаўнічую польскую дэлегацыю ўваходзілі, у тым ліку, сусветна вядомыя дакументалісты, якія зладзілі для беларускіх кінематаграфістаў шэраг семінараў і майстар-класаў у рамках выязной сесіі Польскай акадэміі дакументаў “Dragon Forum”. Пад час яе нашы дакументалісты маглі навучыцца прэзентацыям і працы з афармленнем сваіх будучых праектаў. Паказальна, што адзін з беларускіх дакументальных праектаў адрозніваўся “знайшоў” польскага прадзюсара, які вызваўся фінансаваць стужку. Такім чынам, высілкі арганізатараў

це, наогул не маюць акрэдытацыі ў FIAPF. Мусім памятаць і пра тое, што лічбавая рэвалюцыя вельмі моцна ўплывае на само паняцце “мжнароднага кінафестывалю”, а таксама на тыя мэты, якія павінны ставіць сабе такія мерапрыемствы.

Увогуле, якія падзеі павінны суправаджаць фестывальныя кінапаказы — вялікае пытанне. “Лістапад-2011” суправаджалі канцэрты, прэзентацыі, “круглыя сталы”, што праходзілі з вялікім поспехам, але бачанна агульнай карціны міжнароднага кінафэсту пакуль няма. Сімптаматычна, што яркі штотдзённы друкаваны фестывальны дзёнік сёлета “Лістапада” складаўся з апісання ігравага конкурсу ды інтэрв’ю з аўтарамі. Што да апісання атмасферы кінафоруму, то яна засталася “па-за кадрам” не толькі тут, але і ў рэпартажах акрэдытаваных СМІ.

Відавочна, што звыклая форма правядзення міжнародных фестывалю можа хутка змяніцца. Некаторыя спецыялісты, у тым ліку самы ўплывовы расійскі кінакрытык Андрэй Плахаў, лічаць: падобныя форумы будучага маюць праходзіць і ў Інтэрнэце. Он-лайн-аўдыторыя Кракаўскага міжнароднага фестывалю дакументальнага і кароткаметражнага кіно сёлета, да прыкладу, склала дадаткова каля сямі тысяч наведвальнікаў, якія за невялікую плату маглі паглядзець дваццаць адмыслова адабраных стужак, прытым, што наведвальнікаў кіназалаў было каля сарака тысяч.

Пытанне распрацоўкі інфармацыйнага асяродка “Лістапада” ў гэтым годзе было актуальнае як ніколі. Нарэшце ў кінафоруму з’явіўся вельмі якасны, дастойны міжнароднага ўзроўню, каталог, але атрымаць да яго доступ маглі толькі акрэдытаваныя асобы. Між тым, якраз у міжнароднай практыцы — прадаваць каталог шараговым наведвальнікам, зарабляючы пры гэтым дадатковыя сродкі на яго выданне. Менавіта даведчанай інфармацыі вельмі бракавала на “Лістападзе-2011” — недахоп яе адчуваў кі глядачы, так і прадстаўнікі СМІ. Напрыклад, расклад фестывальных паказаў у друкаваным выглядзе з’явіўся ці не ў перадапошні конкурсны дзень кінафоруму...

Пад час фэсту адчувалася: каманда “Лістапада”, што стала ля руля толькі паўтара года таму, да гэтага ладзіла тэатральныя імпрэзы, правядзенне якіх мае прычыны і іншы характар. Кіно — мастацтва па вызначэнні масавае, таму галоўны эффект, што павінен быць ад любога фестывалю фільмаў, — “кругі па вадзе”, інфармацыйны выбух, звесткі аб найлепшых стужках, якія павінны разнесціся па асяродку не толькі кінамануаў, але і па як мага шырэйшаму колу жыхароў краіны. І для гэтага патрэбна не толькі заклікаць прэсу да супрацоўніцтва, а і больш актыўна працаваць з ёю. Інфармацыйнае забеспячэнне “Лістапада-2011” было як ніколі шырокім: шматлікія матэрыялы аб фестывалі з’явіліся ў вялікай колькасці газет і інтэрнэт-рэсурсаў. Але журналістыкі нататкі насілі зольшайша інфармацыйны характар. Для дасягнення ж доўгатэрміновага ефекту, у тым ліку ў замежных СМІ, праца з мас-медыя на “Лістападзе” павінна быць арганізавана самым лепшым чынам, дырэктарыя мусіць больш уважліва ставіцца да журналістаў, якія сёлета часам не маглі трапіць на найважнейшыя мерапрыемствы фэсту. Зразумела, што памеры фестывальных аўдыторый не дазвалялі размясціць журналісцкі корпус цалкам, таму лагічным бачыцца ўвядзенне сістэмы катэгорый прэсы.

Васямнаццаці гадоў Мінскі міжнародны кінафестываль “Лістапад” завяршыўся тыдзень таму, але ўзнятыя ім пытанні, развагі і сумненні жышчэ доўга будуць цікавіць і непакоіць усіх, хто на ім працаваў і наведваў яго конкурсныя ды пазаконкурсныя паказы. Форум скончыўся, але пакінуў пасля сябе істотны след у выглядзе абмеркаваных і нават спрэчак наконт свайго далейшага развіцця і лёсу высокага кінамастацтва ў цэлым — і гэта з’яўляецца паказчыкам запатрабаванасці. А значыць, “Лістапад-2011” можна занесці ў актыўны беларускага культурнага года.

Антон СІДАРЭНКА

New Cannes або НОВЫ Мінскі?

У пошуках паспяховай фестывальнай формулы “Лістапада”

“Паляўнічы” і ўсе, усе, усе

Як і шмат разоў да гэтага, кінафестываль “Лістапад” завяршыўся перамогай у асноўным конкурсе прадстаўніка расійскага кінематографа: Гран-пры рашэннем прафесійнага журы кінематаграфістаў атрымаў фільм Бакура Бакурадзэ “Паляўнічы” — у многім радыкальны аўтарскі эксперымент, дзе пануе набліжаны да дакументалістыкі натуралізм. Але перамога гэтая не была перадавызначана — галоўны прыз “Лістапада-2011” з поўным правам мог адправіцца ў шэраг краін — удзельніц нашага фестывалю: якасць яго конкурснай і пазаконкурснай праграмы была на найвышэйшым узроўні. Амаль усе госці і ўдзельнікі кінафоруму адзначалі высокае майстэрства, з якім былі складзены конкурсныя і пазаконкурсныя фестывальныя праграмы ігравага і дакументальнага кіно. Стужкі не проста падабралі тэматычна — з іх героямі часам адбываліся падобныя сітуацыі, і было вельмі цікава назіраць, як адны і тыя ж жыццёвыя становішчы бачаць аўтары з розных краін свету. Пры гэтым фільмы былі адмыслова падабраны і па часе паказу, таму паралелі аказаліся тым больш відавочныя.

Сёлета стала лепш зразумелая колішняя смелая ідэя падзяліць конкурс фестывалю на дзве часткі: асноўную ды конкурс дэбютантаў “Маладосць на маршы”. Азначаная постацыялістычнымі краінамі асноўная конкурсная праграма ў выніку аказалася абмежаванай тэматычна і нават — па сродках выразнасці. Конкурс тых рэжысёраў, якія знялі свой першы ці другі ў творчым жыцці поўнаметражны фільм, сабраў на “Лістападзе” не адно карціны з розных кантынентаў. Апошні факт, безумоўна, не толькі паспрыяў глядацкай цікавасці, але і прапанавалі тэмы, ідэі, іх увасабленні, часам вельмі адрозныя ад звыклых для нас мастацкага менталітэту. Таму зусім не дзіўна, што стужкі маладых рэжысёраў з краін з квітнеючай кінематаграфіяй часам выглядалі больш выйгрышна за фільмы іхніх больш вопытных калег з асноўнага конкурсу.

Вельмі важным было і тое, што пераканана большасць прадстаўленых на сёлета “Лістападзе” стужак стала безумоўным адкрыццём для беларускага глядача. Калі аб “засвечаных” у Кане “Алене” Звягінцава і “Паляўнічым” Бакурадзэ, пераможцы Маскоўскага кінафестывалю “Шапіто-шоу” Лобана мінскай сі-

пловай гадзіны, стужку глядзелі ўважліва, але калі яна скончылася, шмат хто з глядачоў, асабліва маладзейшых, уздыхнуў з палёгкай: эмацыйна фільм успрымаецца вельмі цяжка. Тое ж датычыцца многіх стужак сёлета конкурснай праграмы, якая вельмі добра адлюстроўвае тэндэнцыі сучаснага аўтарскага кіно: быць лёгкім для глядача яно зусім не абяцае. Няўжо праз колькі гадоў дзевяццацца рыхтаваць глядача да праглядаў фестывальнага кіно гэтак сама, як да першага паходу ў оперу? Актуальнае опернае мастацтва, якое калісьці было, прынамсі, у Еўропе, “мастацтвам для мас”, сёння дэ-факта з’яўляецца элітарным. Ці не напатае такі самы лёс “найважнейшае з мастацтваў”? Пытанне застаецца адкрытым, і ніхто ў свеце пакуль не можа на яго адказаць.

Дзе там нашы?

Прынамсі, “Паляўнічы” Бакура Бакурадзэ меў шанц пабачыць свет пад маркай “Беларусьфільма”, як і іншыя фестывальныя хіт гэтага кінасезона, які прыцягнуў увагу міжнароднай кінасуольнасці на апошнім Берлінскім фестывалі, — карціна “У суботу” расійскага рэжысёра і сцэнарыста Аляксандра Мін-

гэта было асабліва заўважна па дакументальнай частцы сёлета “Лістапада”, у якой прысутнасць беларускага кіно была не толькі на паперы. Неверагодны міжнародны поспех “Інакіні” Галіны Адамовіч, які быў пацверджаны высокай ўзнагародай — спецыяльным прызам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь “За гуманізм і духоўнасць у кіно”, — дае ўпэўненасць у высокім творчым патэнцыяле нацыянальнага кінамастацтва. Тое, што будучыня нашага кіно — далёка не змрочная, сведчылі фестывальныя прэ’меры маладых беларускіх дакументалістаў: “Званар” Кацярыны Махавай, альманах з серыі “Помнікі” Уладзіміра Мілаша, Ксеніі Мар’янкавай, Марыі Жукавай і Аляксандра Пацеева, нацыянальная прэ’мера новай стужкі Віктара Асплюка “Драўляны народ”, што неўзабаве годна прадставіць нашу краіну на найпрэстыжным маскоўскім “АртДакФэсце”. Пэўную сенсацыю выклікалі спецефекты карціны “Рыжык у Залюстрачы” Алены Туравай, якая атрымала за іх спецыяльны дыплом міжнароднага журы “Лістападзіка”. Відавочна, што замыкацца толькі ў рамках нацыянальных межаў нашы найлепшыя кінематаграфісты не павінны. Тым больш, цікавасць да сумеснай вытворчасці з беларусамі на форуме выказвалі амаль

Погляд знутры форуму

Алена СЦЯШОВА, старшыня міжнароднага журы кінапрэсы (Расія):

— Хочацца падзякаваць праграмным дырэктарам Ірыне Дзям’янавай і Ігару Сукманаву за іх выбітны густ і падбор стужак. Трэба адзначыць, што ігравае і дакументальная праграмы “Лістапада” былі сёлета на вельмі высокім узроўні і выгадна адрозніваюцца ў лепшы бок ад праграм іншых фестывалю на абсягах былога СССР.

Актан АРЫМ КУБАТ, старшыня міжнароднага журы кінематаграфістаў асноўнага ігравага конкурсу (Кыргыстан):

— Быў прыемна здзіўлены і ўзроўнем самога фэсту, і вашай цудоўнай краінай. Што тычыцца далейшага развіцця “Лістапада”, то яго трэба як мага больш прасоўваць на ўплывовых сусветных кінафорумах, каб пра ўзровень фестывалю ведалі ў іншых краінах.

Людміла САЯНКОВА, член міжнароднага журы кінапрэсы (Беларусь):

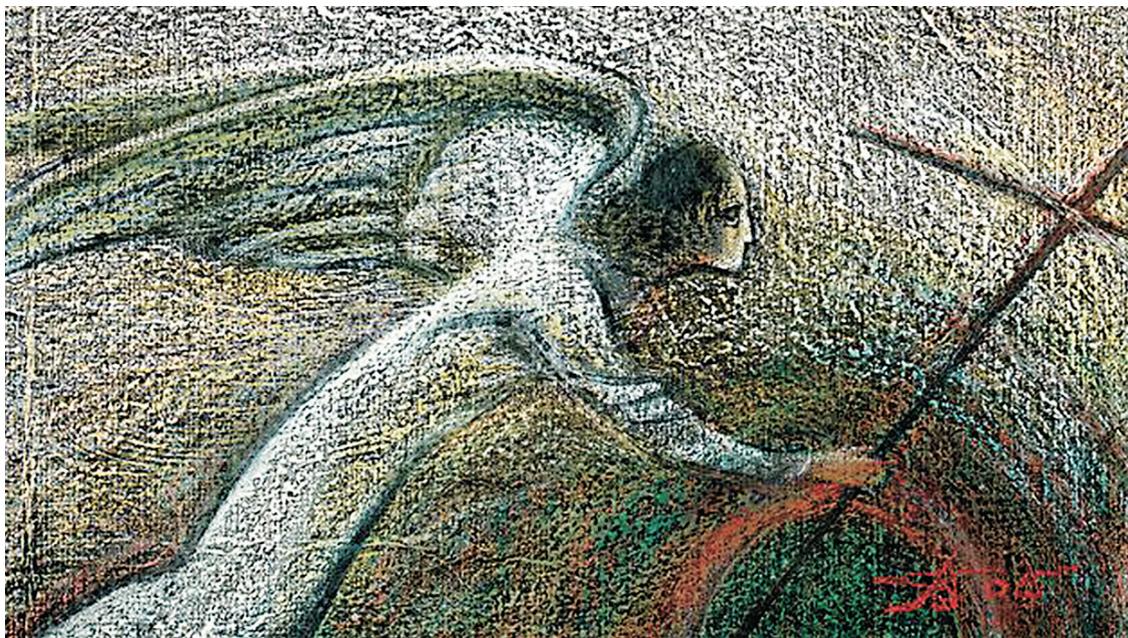
— Арганізатарам патрэбна надаваць больш увагі цырымоніям адкрыцця і закрыцця “Лістапада”. Тое, што мы ўбачылі гэтым разам, не зусім адпавядала ўзроўню міжнароднага фестывалю.

Васіль КОКТЫШ, генеральны дырэктар УП “Кінавідэапракат” Мінгарвыканкама:

— Нягледзячы на тое, што колькасць фестывальных гляцовак сёлета была скарачана, білетаў на паказы прадалі на тысячу больш. Гэта сведчыць аб высокім узроўні нашай публікі і аб тым, што праграмная канцэпцыя фэсту атрымала патрэбны кірунак — паказваць толькі тое, што нельга пабачыць у агульнай пракаце.

Святлана САУЧЫК, дырэктар сталічнага кінацэнтру “Перамога”:

— “Лістапад” павінен надаваць больш увагі шараговым глядачам, павярнуцца да іх тварам, бо праводзіцца не толькі для міжнароднага журы, а, найперш, для жыхароў нашай сталіцы. Таму, складаючы праграму наступных фестывалю, трэба ўлічваць баланс паміж аўтарскім і камерцыйным кіно, як тое адбываецца, напрыклад, на Берлінскім кінафестывалі.

Г.Вашчанка. "Аніёл".

"17+17" — так называецца сумесная выстаўка твораў Гаўрылы і Канстанціна Вашчанкаў, якая адкрылася ў Светлагорскай карціннай галерэі "Традыцыя" імя Германа Пранішнікава.

17+17: пачуцці пачуццямі

— Гаўрыла Харытонавіч, вашы пастэлі, мабыць, напісаны алейнымі фарбамі? — пытаюся ў слыннага майстра, знаёмчыся з экспазіцыяй ягоных твораў у Светлагорскай карціннай галерэі "Традыцыя" імя Германа Пранішнікава.

— А я і пісаў іх, як алейнымі фарбамі, — задаволена ўсміхаецца ў адказ мастак. І распавядае, што аднойчы атрымаў у падарунак цудоўны набор італьянскіх пастэльных алоўкаў. А выправаваць іх магчымасці ўсё ніяк не выпадала. І вось гадоў пяць таму, збіраючыся ў санаторый "Сосны", вырашыў захапіць алоўкі з сабой. Там і напісаў адну з гэтых работ.

Ён не сказаў, якую, але здагадацца было не цяжка: "Залатая мелодыя".

Мяккая, глыбокая карычнявата-вохрыстая танальнасць адразу ж рабіла выразнай высакароднасць вашчанкаўскага каларыту. Ён таксама, як восенская мелодыя, то ўзмацняўся, то сцішваўся, пераходзячы з твора ў твор. Усе 17 пастэлей глядзеліся панарамна, цэласна.

У творах Гаўрылы Харытонавіча няма ніякай тэматычнай зададзенасці. Так і хочацца сказаць: ён піша пачуцці пачуццямі. Асабліва гэта адчуваецца ў эмацыйна напружаных пейзажах. Сагнутае, але выразна пругкае дрэва, нізкае, парванае на рэшткі аблокаў, неба... Назва пацвярджае ўбачанае: "Бура". Настрой няўрымслівай стыхіі пераходзіць вельмі натуральна і ў наступны твор. Хіба толькі каларыт нават стрыманай вогненнасці застаецца ўсё ж больш яркім у распльвах патаемна-жоўтай і відавочна-сіняй прасторы. Менавіта такой і можа быць "Рабінавая ноч". Мастак таленавіта нешта прыхоўвае, не паказвае, даючы нам магчымасць глядзець, быццам

К.Вашчанка. "Зіма".

штосьці дамалёўваючы позіркам. У кожным творы — свая таямніца ўдумлівага настрою.

Зрэшты, "пераказваць" карціны такога мастака немагчыма. У іх і напісана больш за тое, што бачым. Нават назвы некаторых з іх гучаць, як заклінанні. "Не згасне дух надзеі": лунае ў нябеснай прасторы, шукаючы для сябе зямнога апірышча, прывідная царква. Але зямля ўжо і сама нібыта цягнецца да яе... Сярод палотнаў, якія хацелася не толькі глядзець, а разглядваць, — "Маладзіковая ноч", "Купалінка", "На золку", "Аніёл", "Памяць", "Сутонне", "Самотнасць". Яны, здаецца, канцэнтруюць усё тое, што выяўлена ў астатніх работах, да абагульняючага сімвала. А своеасабліваю мастакоўскую кропку ў экспазіцыі ставіць самая маленькая з пастэлей, але такая аksamітна-яркая па сваім глыбінным каларыце... "Восенскай мелодыяй" назваў Гаўрыла Харытонавіч гэты сапраўды поўны фарбавага гучання твор.

А ў суседняй зале экспазіцыю сваіх мастацкіх таленавіта-лірычных фотаздымкаў (іх, як і твораў бацькі, таксама 17) дэманструе сын слыннага майстра — Канстанцін Вашчанка. Задума — больш чым арыгінальная: уважлівае розныя моманты прасветленага паляўнічай рамантыкай і марозным святлом зімовага дня. У кожным з гэтых фота адчуваецца не толькі назіральны, але і працуючы талент мастака. Невыпадкова Канстанцін Гаўрылавіч у свой час скончыў аддзяленне графікі Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, з'яўляецца сябрам адразу трох творчых саюзаў: мастакоў, дызайнераў і журналістаў. Асабіста я зусім не ўспрымаў фатаграфічную прыналежнасць яго твораў. Прасякнуты мяккім псіхалагічным лірызмам, яны маюць цалкам мастакоўскае паходжанне.

Ізяслаў КАТЛЯРОЎ
Светлагорск

"Клімат" часу

Пра "матэрыяльнасць" аркуша

У выставачнай зале Пасольства Чэшскай Рэспублікі ў Рэспубліцы Беларусь — персанальная экспазіцыя твораў Рыгора Сітніцы.

Усе 15 графічных аркушаў аб'ядноўваюць тры серыі "Шпацыр уздоўж паркана", "Гаспода" і "Суб'ектыўная рэчаіснасць" — лічу, гэта найлепшыя творы мастака, створаныя ім за апошнія гады.

Рыгор Сямёнавіч — не толькі таленавіты графік, ні на каго не падобны, які рана знайшоў свой шлях як тонкі стыліст, арыгінальны філосаф, фантазёр, што адчуваў

больш за 30 гадоў — у мастацтве. І хто ведае яго ранейшыя творы — "Покліч матчынай песні", "Горкі смак палыну", "Верасень на Палессі", "Чым больш сыходзіць дзён..." (гэтая работа вельмі падабалася Уладзіміру Караткевічу), — альбо цыкл "Ратаванне Грэцыі", той знойдзе тая карані, з якіх вырастае зялёнае дрэва яго таленту.

Можна з аднолькавым поспехам гадаць, якая "прастора" дамінуе ў аркушах мастака. Сітніца не намагаецца саборнічаць з "натурай", добра разумеючы, што адноўленае ілюзорнае асяроддзе — такі ж умоўны спосаб адлюстравання ў адносінах да "аўтэнтыкі", да спрадвечнай натуре, як

Р.Сітніца. 3 серыі "Шпацыр уздоўж паркана".

духоўны "пульс" сваёй зямлі. Ён яшчэ — цудоўны паэт.

Калі паспрабаваць раскрыць паняцце "індыўідуальнасць мастака", варта казаць пра вынік яго дзейнасці — творы, што ўвабралі ў сябе ўласцівае мыслення, адчуванні, уяўленні, яго перакананні і прыхільнасці, тэмперамент і густ. Але дзе шукаць карані, якія нарадзілі і ўздавалі тое своеасаблівае ў мастаку? Якія тыя, схаваныя не толькі ад гледача, але і ад самога аўтара, працэсы, што адбываюцца ў яго сьвядомасці, прымушаючы адчувацца на пэўны з'явы? Што дапамагае здабыць сваю стылістыку, сваю пластыку, сваю выяўленчую мову? Канешне ж, многае вызначае сукупнасць прыроджаных і набытых рыс: характар, акалічнасці жыцця, вопыт, традыцыі, уплыў нацыянальнага і сацыяльнага асяроддзя, "клімату" часу.

Рыгор Сітніца, народжаны на гомельскім Палессі, выхаванец Беларускага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута,

і ўсялякі іншы ў мастацтве. Ён вядзе толькі да жыццёпадабенства, якое аддалена ад сапраўднай праўды, праўды творчай. І Сітніца пераарганізоўвае рэальную прастору ў замкнёную, што валодае фантастычным прыцягненнем — у "матэрыяльнасці" аркуша. Тут ён пераўтварае ўсё праз уласнае стаўленне, дзе чуллівая добрасардэчнасць, здольнасць ажывіць неадушаўленае адкрываюць за прадметным, бачным, светам глыбокую асацыятыўнасць, тонкі, паэтычны духоўны пласт мастака. Талент гэты не часта сустракаецца ў творцаў.

Сітніцу не "ўціснуць" у якую-небудзь пўнную мастацкую плынь. Ён — "рэч у сабе". Але ўсё ж рызыкну аднесці яго творчасць да своеасаблівага постканцэптуалізму: асацыятыўнасць, жорсткая логіка пабудовы, элемент інтрыгі і, адначасова, нацыянальнае прыналежнасць да духоўнага свету, у якім жылі нашы продкі і ў якім мы жывём сёння, з настальгіяй па мінулым...

Барыс КРЭПАК

Р.Сітніца. 3 серыі "Гаспода".

Н.Табушава. Аўтапартрэт.

Экспрэсія сучаснікаў

"Асобы..." Наталлі Табушавай

Хто такі наш сучаснік? Які ён? Пра што думае? На гэтыя пытанні спрабавала знайсці адказы маладая мастачка Наталля Табушава. Вынікі такіх пошукаў можна ўбачыць у Літаратурным музеі Янкі Купалы: тут праходзіць яе жывапісная выстаўка "Асобы майго часу".

З палотнаў назіраюць зусім розныя людзі: і па ўзросце, і па прафесіі, і па сацыяльным статусе, і, відаць, па характары таксама. Аднак шмат у іх і агульнага: ад кожнай выявы вее цеплынёй і добразычлівасцю. Ёсць у гэтым заслуга і аўтара. Відаць, такі ўжо прынцып па жыцці мае творца: бачыць у людзях толькі лепшае. Па словах самой мастачкі, творчую задачу яна для сябе сфармулявала проста і ясна: сродкамі жывапісу адлюстравіць унутраны свет сваіх сучаснікаў. Цікава, як Наталля дасягае пастаўленай мэты: ідзе не папулярным сярод

мастакоў новага пакалення шляхам плакатнай драматызацыі характараў і ўтрыравання эмоцый, а расцяўляе акцэнтны на паўтонах чалавечай натуре. Псіхалагізм яе партрэтаў — вельмі тонкі, настроі і перажыванні часам ледзь працягваюцца ва ўсмешках і поглядах...

Ствараючы галерэю вобразаў сучаснікаў, мастачка на поўную моц выкарыстоўвае патэнцыял сваёй палітры. Фарбы на палотнах — сакавітыя, яркія, эмацыйныя. І ў такім буянстве колеру, у сіле мазка раскрываюцца не толькі характары герояў карцін, а, хутчэй, самой Табушавай.

Нездарма самыя экспрэсіўныя па колерах творы экспазіцыі — аўтапартрэт.

Мне заўсёды цікава наведваць экспазіцыі маладых творцаў. На іх звычайна пануе атмасфера даверу і шчырасці, няма "афіцыёзу" вялікіх залаў. Такое ж уражанне засталася і ад наведання выстаўкі Табушавай. Асабістае стаўленне творцы да герояў сваіх палотнаў заўважна ўжо ў афармленні экспазіцыі: побач з кожным партрэтам — кароткія звесткі пра чалавечка з карціны, ці гэта знаёмы доктар, ці бабуля аўтара. Шчырасці надаюць студэнцкія графічныя накіды, дыплом мастачкі, нават дзіцячыя замалёўкі абліччаў бацькоў. Па ўсім, жывапіс — не проста захваленне Наталлі Табушавай, гэта спосаб яе існавання. Нездарма сама мастачка падкрэслівае, што маляваць навучылася раней, чым гаварыць.

Д.Д.

Прыхільнікі мюзікла, аперэты і сучаснага музычнага тэатра ўжо зараз могуць адклаць грошы "на лета": у чэрвені, роўна на тры тыдні, прыедзе да нас на гастролі знакамiты Сьвярдлоўскі дзяржаўны акадэмічны тэатр музычнай камедыі, які яшчэ з савецкіх часоў лчыцца брэндам Урала (таму і не змяніў назву на Екацерынбургскі) і цяпер стаўся сапраўднай лабараторыяй мюзікла.

За апошнія чатыры гады там адбылося ажно восем сусветных прэм'ер, а за апошнія шэсць гадоў тэатр атрымаў 16 прэмій "Залатая маска" па розных намінацыях.

Тэатр, у штаце якога працуе 530 чалавек, а ў творчай трупе — больш за 200, уяўляе з сябе сапраўдны холдынг. Акрамя пашыранага складу аркестра, ёсць т а к с а м а ансамбль народных інструментаў, задзейнічаны ў спектаклях, джаз-студыя, арыентаваная на джазавыя спевы. Дый харэаграфічная трупа складаецца з дзвюх: танцоўшчыкаў з класічнай падрыхтоўкай і так званана "Эксцэнтрык-балета" на чале з Сяргеем Смірновым, ужо добра вядомых на Беларусі. Гэты неардынарны калектыў неаднойчы становіўся ўдзельнікам Між-

народнага фестывалю сучаснай харэаграфіі ў Віцебску (IFMC), а яго кіраўнік — членам журы конкурсу ў рамках гэтага форуму. У час летніх гастролей таксама плануецца самастойныя выступленні "эксцэнтрыкаў" са сваімі спектаклямі, у тым ліку ў Віцебску. На сцэне ж Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага музычнага тэатра пройдзе больш за 20 паказаў дзясятка мюзіклаў і аперэт, раней не знаёмых нашым глядачам. З класікі — "Сіняя Барада" Ж.Афенбаха, "Цыган-прэм'ер" І.Кальмана. З сучасных прэм'ерных

Рэаліці-мюзікл на бліцшпацыры

Чым адкажа наш Музычны на www-спектакль?

твораў — мюзычныя хронікі "Кацярына Вялікая" С.Дрэніна, рэаліці-мюзікл "www.сіліконавая дура.net" А.Пантыкіна і К.Рубінскага. Прывязуць екацерынбургцы і новыя творы, прысвечаныя нашай нядаўняй гісторыі: рамантычны шпацыр па Часе "Парк савецкага перыяду", музычную прытчу А.Пантыкіна "Храни меня, любимая" пра Вялікую Айчынную вайну. І гэта — далёка не поўны пералік!

— Вельмі хочацца, — сказаў пасля сустрэчы з міністрам культуры Рэспублікі Беларусь Паўлам Латушкам дырэктар Сьвярдлоўскага тэатра Міхаіл Сафронаў, — каб наша супрацоўніцтва набыло яшчэ больш шырокую дзяржаўную аснову. Магло

б стаць традыцыяй, да прыкладу, правядзенне Дзён культуры Сьвярдлоўскай вобласці ў Беларусі і, наадварот, Дзён культуры Беларусі ў нашым рэгіёне...

Пакуль жа сярод найбліжэйшых планаў — правядзенне ў 2013-м гастролей Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага музычнага тэатра ў Екацерынбургу. На іх наш тэатр, дарэчы, збіраецца павесці адно новае рэпертуар (скажам, тыя ж "Дванаццаць крэслаў", што распачалі чарговы тэатральны сезон), які будзе зараз актыўна назапашвацца. Ну, а некаторых нашых маладых салістаў там ужо добра ведаюць: яны неаднойчы перамагалі на тамтэйшых міжнародных конкурсах артыстаў мюзікла і аперэты.

На здымках: сцэны са спектакляў "www.сіліконавая дура.net" екацерынбургцаў і "Дванаццаць крэслаў" мінчан.

"Прымакі" гучаць у прыму **Праверка ацэнкай на беларускай сцэне**

Аматарскі ансамбль беларускай песні "Прымакі" з Беластока добра вядомы ў нашай краіне. Шчыры папулярызатар беларускіх народных песень, гэты польскі калектыў стаўся заўсёднакам многіх нашых фестывалю ды святаў. А сваё 15-годдзе адзначаў нядаўна ў канцэртнай зале Беларускай дзяржаўнай філармоніі, выступіўшы разам з нашымі прафесійнымі ансамблямі "Купалінка" і "Свята".

— Мы вельмі ўдзячныя Беларусі за падтрымку, — адзначаў кіраўнік "Прымакоў" Юрый Астапчук. — З беларускімі калегамі сябруем даўно — літаральна з самага пачатку нашага існавання, — і гэта дае плён. Мы пастаянна запрашаем да сябе вашы калектывы і салістаў. Калі пералічваць, хто з беларускіх артыстаў пабываў у Беластоку і, шырэй, у Польшчы, давядзецца назваць ледзь не ўсіх. Дый мы часцяком прыязджаем да вас. Таму адзначаць сваё 15-годдзе ў Мінску, разам з вашымі цудоўнымі ансамблямі, блізкімі нам па духу, — гэта сапраўдзіца знавава для нас падзея. Вядома, юбілей будзе доўжыцца цягам усяго года, пройдзе яшчэ шмат канцэртаў і выступленняў на розных пляцоўках, але сцэна сталічнай філармоніі Беларусі — асабліва...

А хіба ж не асаблівыя самі "Прымакі"? Дзесяцігоддзе таму прыехалі ўпершыню ў Паставы — на Міжнародны фестываль "Звіняць цымбалы і гармонік", а праз год на наступным такім фэсце іх ужо віталі як герояў. І, галоўнае, усе іх песні ведалі на памяць! Бо падараную імі касету перапісалі ледзь не ў кожным доме — так расмакавалі пастаўчане "прымакоўскую" творчасць. Падобныя гісторыі здараюцца заўсёды і паўсюль, з лубым іх канцэртамі, выступленнямі ў гала ці з выходам

чарговага альбома. А канцэртаў за час існавання калектыву было дадзена больш за 500! Сярод іх — выступленні не толькі на Агульнапольскім фестывалі "Беларуская песня", дзе "Прымакі" неаднойчы становіліся пераможцамі, але і на нашым "Славянскім базары ў Віцебску", на "Дажынках" ды іншых форумах. Не выпадкова калектыў быў адзначаны ганаровай граматай Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь "За значны ўклад у справу захавання і развіцця беларускай культуры". Яшчэ больш узнагарод атрымалі "Прымакі" ў час цяперашняга прыезду. Юрый Астапчук быў ушанаваны нагрудным знакам Міністэрства культуры краіны "За ўклад у развіццё культуры Беларусі", ансамбль — ганаровай граматай Міністэрства, а кожны з удзельнікаў — Падзякай міністра.

— Слухач для нас, — працягвае Юрый Астапчук, — на першым месцы. Мы яму давяраем і захоўваем у рэпертуары тое, што яму падабаецца. А ў Беларусь увогуле заўсёды прывозім самае-самае. І менавіта па вашай дасведчанай публіцы, у свой час узгадаванай на творчасці "Песняроў" і Уладзіміра Мулявіна, правяраем ацэнкі, дадзеныя нам на радзіме. Калі сыходзіцца "ў прыму" — значыць, мы на правільным шляху.

Фота Юрыя ІВАНОВА

Блінцова-сонечны сінгл **Паміж святам і "Тайнай"**

Зіма яшчэ не пачалася, а дуэт "Аляксандра & Канстанцін" з ёй ужо, можна сказаць, развітаўся, бо днямі выпусціў максі-сінгл "Масленіца". Значным, сам сінгл як від музычнага рэліза ў нас не самая пашыраная з'ява.

емся колам сяброў і вылазкай на прыроду, абавязкова — з блінамі і вясёлымі, шумнымі гульнямі. Леташнія святкаванні леглі ў аснову кліпа. Мы, канешне ж, ведалі, што нас здымаюць, але наўмысна не пазіравалі. Усё было натуральна, як заўжды. Для масленічнага чучала я ўвесь год збіраю разнастайныя стужачкі ды іншыя яркія, пярэстыя дробязі. Яно атрымліваецца такім прыгожым, што, бывае, і падпальваць шкада. Але ў час здымак кліпа мы так намерзіліся, што марылі хаця б крыху сагрэцца — нават ад вогнішча...

Затое цяпер гэтая і іншыя выддазеныя кампазіцыі саграваюць душу меламанаў. "Масленіца" і "Арол", што ўпершыню з'явіліся дзесяцігоддзе таму на першым кампакеце "За ліхімі за морозамі", — новымі аранжыроўкамі з нечаканымі ўступамі і больш насычаным інструменталам. Дзве аўтарскія песні дзета "Толькі для цябе" і "Тайна" — светлай рамантыкай пацучыў. П'еса "Арыша-бугі", што была прысвечана сабаку Арыі, выратаванаму ад усыплення, і напісана, па словах аўтара і выканаўцы Канстанціна Драпезы, у стылі цыганскага джаза, — віртуознасцю гітарнага сола і асаблівай "ранішняй" энергетыкай: пад гэтую музыку, здаецца, усе справы будучы вырашацца лёгка і проста, лепш не прыдумаеш!..

“Мядзведзь” падкраўся незаўважна

Нарэшце, здзейснілася: пасля пяцігадовага “тайм-аўта” Нацыянальны акадэмічны Вялікі тэатр оперы і балета Беларусі прапанаваў глядачам новую пастаноўку айчыннай оперы. 8 лістапада ў Камернай зале імя Л.Александроўскай адбылася прэм’ера “Мядзведзя” Сяргея Картэса.

Нагадаем, апошнімі па часе пастаноўкі (але не па напісанні) былі оперы “Запіскі звар’яцелага” Вячаслава Кузняцова (снежань 2005 г.) ды “Сіняя Барада і яго жонкі” Віктара Капыцько (кастрычнік 2006 г.). Сцэна Дома афіцэраў, дзе даваліся оперныя спектаклі пад час рамонтнага будынка, патрабавала камерных опер, і згаданы творам, напісаным ледзь не 20 гадоў таму, пашанцавала. Але з “Мядзведзем” слухачы змоглі пазнаёміцца ўсяго праз два гады пасля стварэння, што з айчыннымі операмі здараецца рэдка. Напаўканцэртная версія была падрыхтавана ў маі 2009-га Дзяржаўным акадэмічным сімфанічным аркестрам Беларусі пад кіраўніцтвам Аляксандра Анісімава і запрошанымі опернымі салістамі на чале з рэжысёрам Галінай Галкоўскай. Потым была тэатральная прэм’ера оперы ў Маскве, паказы твора ў Брэсце і Нова-Бірску. Але ж ці можна ўвасобіць твор у маленькай і зусім не тэатральнай зале, дзе няма ні аркестравай ямы, ні асвятлення, ні нават подыума — звычайны пакойчык, ды яшчэ і з масіўнымі калонамі, што засланяюць відовішча?

Аказалася, для творчасці няма перашкод. Кампазітар пагадзіўся зрабіць пералажэнне — на камерны ансамбль, куды ўключыць струнны квінтэт (дзе скрыпкі, альт, віяланчэль, кантрабас), флейту, кларнет, ударныя і раяль. Рэжысёр Галіна Галкоўская ўладкавала музыкантаў на чале з дырыжорам Вячаславам Волічам збоку за шырмай. Зрабілі часовыя, складзены з некалькіх частак, подыум з прыступкамі. Замест заднікі — яшчэ адна шырма, з-за якой, па сюжэце, з’яўляліся “персанажы ўспамінаў” галоўных герояў. У афармленні — выкарысталася мінімум сцэнаграфічных дэталей, кожная з якіх, бы тая чэхаўская стрэльба, выстрэльвала ў далейшым разгорце падзей. Абыграны быў нават бюст Л.Александроўскай, што стаіць у гэтай зале: крыху павернуты ад глядача, каб не кідалася ў вочы знешняе падабенства ці непадабенства, ён стаў увасабляць скульптурны партрэт гераніні.

Здавалася б, рэжысёрская задача пры пераносе твора з філарманічнай сцэны мінімізавана. Бо ўжо ў той напаяканцэртнай версіі надзвычай дакладна былі прапісаны сцэнічныя паводзіны і эмацыйны стан герояў, дый кавалачак фі-

Опера пасля “тайм-аўта”

ларманічнай сцэны збоку перад аркестрам, дзе і разыгрываліся жарсці, быў не большы за цяперашнюю сцэнічную прастору. Заставалася хіба прыстасаваць усё гэта для новай залы, як бывае на гастролях. Ажно не: атрымаўся цалкам новы спектакль! І справа не толькі ў артыстах мімансу і маўклівай партыі Дзмітрыя Капілава, які ўвасабляў памерлага мужа гераніні. Усе гэтыя “ажыўленыя ўспамінаў” ужо былі ў пастаноўцы Маскоўскага музычнага тэатра імя Б.Пакроўскага. Але там панавала з’едлівая іронія, блізка да сатыры, а тут — лёгкая ўсмешка, якая толькі адцяняла тонкія градацыі сардэчных памкненняў герояў.

Новая аркестроўка, безумоўна, зрэтушавала былую яркасць тэмбравых фарбаў, уласціваю С.Картэсу. Зніклі каларытныя сольныя фразы медных духавых. Але на першы план выйшаў не “канцэртмайстарскі” раяль (маўляў, “у ролі аркестра”), а струнныя і тыя драўляныя духавыя, што асацыююцца з голасам душы. А галоўнае — у камернай зале, дзе не трэба фарсіраваць голас, яшчэ больш яркімі і выразнымі, багатымі на псіхалагічныя нюансы сталі вакальныя партыі. Спевакі цудоўна адчулі асаблівасці акустыкі і не імкнуліся, як гэта часам бывае тут на канцэртах, “прыціснуць” слухача моцай свайго голасу. Наадварот, фразы гучалі настолькі асэнсавана і натуральна, што поліфанія зместаў (думаю адно — кажу іншае) абсалютна дакладна “чыта-

лася” кожным прысутным, а не адно спрактыкаванымі знаўцамі. Алена Бундзелева і Станіслаў Трыфанаў пераўзышлі сябе саміх, адбудаваўшы драматургію ўзаемаадносін сваіх персанажаў да найдрабнейшых, раней не заўважных, дэталей. Яшчэ больш непазнавальным — не толькі ў грыве, але і ўласна па акцёрскім пераўвасабленні і нават па тэмбравых адценнях голасу — стаў малады Юрый Балацко ў партыі старога Лакея.

Нягледзячы на адсутнасць дадатковай рэкламы і неадакладнага звесткі (скажам, у анонсе, дадзеным у лістападаўскім нумары часопіса, што выдае тэатр, было пазначана: опера ідзе ў клавірным варыянце, пад фартэпіяна), зала была аншлагавай. Нават зацікаўленым журналістам, якіх, маўляў, не будзе куды пасадзіць, рэкамендавалі прыйсці на наступны спектакль — у... сакавіку. Дый увогуле, увага СМІ ў гэты вечар была прыкавана да прагону прэм’ерных балетных спектакляў “Рускіх сезонаў”. Затое публіка была — праўдзё оперная, невыпадковая, шмат прыйшло і моладзі, і тых, хто складаў ядро колішняга Клуба аматараў оперы, які дзейнічаў пры тэатры яшчэ ў 1980-я. Плануецца, што спектакль можна будзе вывозіць у абласныя цэнтры ды іншыя гарады. Так што, каб бабачыць яго раней, чым у сакавіку, купляйце білеты на цягнік!..

**Фота Міхаіла НЕСЦЕРАВА
На здымку: Алена Бундзелева і Станіслаў Трыфанаў.**

Два балеты легендарных “Рускіх сезонаў” у Парыжы з’явіліся цяпер і ў рэпертуары Вялікага тэатра Беларусі. Перанос на нашу сцэну спектакляў “Тамар” і “Шахразада” ў чарговы раз падкрэсліў багатых магчымасці беларусаў.

Атрымалася некалькі бенефісаў адразу: сусветна вядомага мастака Льва Бакста — ураджэнца Гродна, — і нашых салістаў, некаторыя з якіх былі заняты адразу ў дзвюх вядучых партыях двух балетаў. Параўноўваць было з чым: некаторы час таму пастаноўкі дэманстраваліся нам у выкананні расійскіх артыстаў. Гульня “Знайдзі дзесяць адрозненняў” пачыналася яшчэ да адкрыцця заслоны. Бо замест фаннаграмы далёка не бяспрэчнай якасці мы чулі жывы аркестр на чале з Віктарам Пласкінам. Прычым ад спектакля да спектакля (спачатку — рэпетыцыйных, потым — прэм’ерных) “Тамар” М.Балакірава імкліва набіраў абароты зладжанасці. Значыць, тое ж хутка здарыцца і з “Шахразадай” М.Рымскага-Корсакава. Бо музыка твораў — надзвычай складаная, багатая на выразныя сола, яна ўжо сама па сабе — класіка, што прызначалася кампазітарамі для канцэртаў.

Тамар Марыны Вежнавец уражвае сапраўднай царскасцю, нечалавечай прыгажосцю рук, боскай выразнасцю і нават эратычнасцю выгнутай ступні. Вольга Гайко ў гэтай партыі скарае іншым: энергетыкай не цела, а позірку, думкі. Яе геранія — не какетка, якая ніяк

Вольга Гайко ў спектаклі “Шахразада”.

не ўцяміць, што ж адбываецца навокал, — гэта больш супярэчлівая асоба: у душы яе ўвесь час ідзе барацьба паміж пазіраваннем і шчырасцю.

Яшчэ больш розныя іх Шахразады. У Вежнавец — пачуццёвая прыгажуня, якая ў парыве страсці сама не ведае, што робіць. У Гайко — ганарлівая, але псіхалагічна безбаронная з-за сваёй бязмежнай шчырасці пачуццяў і прагі звычайнай чалавечай любові і кахання. Глядзіш на яе — і быццам бачыш, што менавіта так, з глыбінным псіхалагічным і філасофскім зместам кожнага руху і позірку, станцавала б гэтую партыю Людміла Бржазюўская.

Візір Алега Турко — зусім не шалёны закаханы, што ў парыве рэўнасці забівае саперніка, а самалюбёны чор-

Знайсці дзесяць адрозненняў

Беларускі пераклад “...Сезонаў”

Такі ж самастойны твор мастацтва ўяўлялі дэкарацыі і сцэнічныя строі, вырабленыя па адноўленых эскізах Бакста ў нашых тэатральных майстэрнях. У параўнанне з нядаўна бачанымі, прывезенымі ініцыятарам аднаўлення Андрысам Ліепам і Крамлёўскім балетам, яны быццам зайгралі новымі фарбамі. Больш якасныя тканіны, падабраныя з густам, крыху іншыя колеравыя адценні, ручная работа, выкананая прафесійна і з вялікай любоўю, больш сцэнічнага святла — і сцэнаграфія заззяла небывалай раскошай.

Дзякуючы ж артыстам спектаклі набылі іншы, а часам і ўвогуле першасны, сэнс. Былая “Тамара”, калі яе “рэканструявалі” ў рамках “Рускіх сезонаў XXI стагоддзя”, невыпадкова страціла адну літару: каб не было пытанняў, што ўвогуле там аднаўлялі. Ад балета, пастаўленага М.Фокіным, засталася толькі некалькі фотаздымкаў — і безліч разгромных рэцэнзій сучаснікаў. Харэаграфія таму і не захавалася, што не прайшла выпрабаванне часам. Бываюць, вядома, памылкі гісторыі: таго ж І.С.Баха вярталі з нябыту ледзь не праз стагоддзе пасля смерці. Але там было што вяртаць! А тут — Юрыю Смарыгінас паставіў нешта сваё (дакладней, зляпіў мікст з самых распаўсюджаных прыёмаў ледзь не ўсіх стыляў, уключаючы эстраду і мадэрн), дадаў нават новага героя, і ўсё — пад маркай вяртання спадчыны. Але ж нашы артысты зрабілі немагчымае: знайшлі ў бяссэнсавасці рухаў нейкі змест і данеслі яго да глядача. А яшчэ захавалі і выявілі сваю індывідуальнасць!

ны дэман, які знішчае ўсё на сваім шляху. Амаль заўсёды з’яўляючыся ў атачэнні двух верных паплетнікаў, ён нават па абліччы нагадвае трохгаловага змея. А ў партыі Шахрыяра становіцца выключна трагічным героем, бо, падпарадкоўваючыся брату, не можа быць самім сабой.

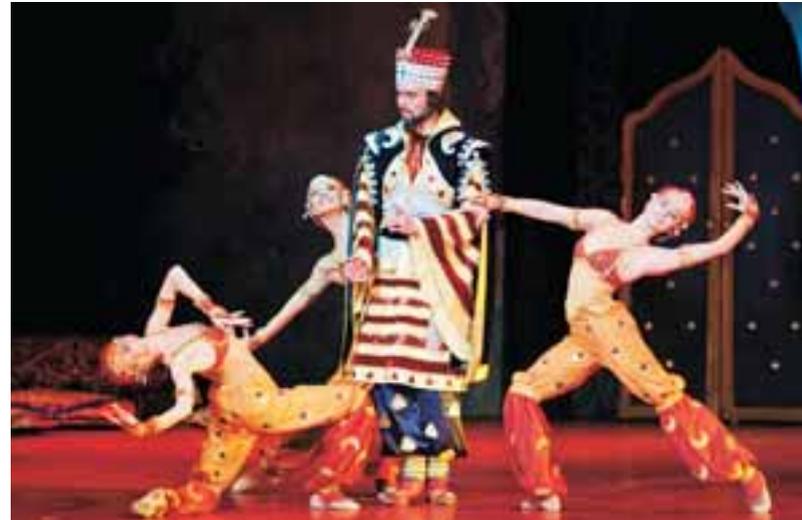
Адценне кранальнай трагічнасці ўласцівае і Еўнуху Віталю Цынкевічу. Ён прыцягвае мяккай пластыкай і асаблівай пластычнасцю, замест смешнага камічнага героя перад намі паўстае адзінокая душа, што быццам трыміць пры кожным подыху ветра, выклікаючы асацыяцыі з Пятрушкам з аднайменнага фокінскага балета.

Дзякуючы новым пастаноўкам адбылося адкрыццё для шырокай публікі маладога лаўрэата міжнародных конкурсаў — Ігара Аношкі. Добрая тэхніка, адпаведная знешнасць і канстытуцыя адразу вывелі яго ў лірычныя героі-прэм’еры.

Персанажы Дзяніса Клімука — больш разнастайныя. У Падарожніку, акрамя шчырай лірыкі, можна заўважыць і геранічныя рысы. А Залаты раб, нягледзячы на высокі рост артыста, зусім не патрэбны для “змяіна-пантэравай” харэаграфіі гэтага героя, становіцца сімвалам адданага пакланення Прыгажосці — акурат у традыцыйна сярэбранага веку і тагачаснага мастацкага аб’яднання “Мір іскусства”.

Трэба спадзявацца, што атрыманыя ўсёй трупай урокі пластычнай вобразнасці пачатку XX ст. дапамогуць у засваенні не толькі іншых стыляў ды тэхнік недалёкай гісторыі, але і — галоўнае — сучаснасці.

Фота Міхаіла НЕСЦЕРАВА

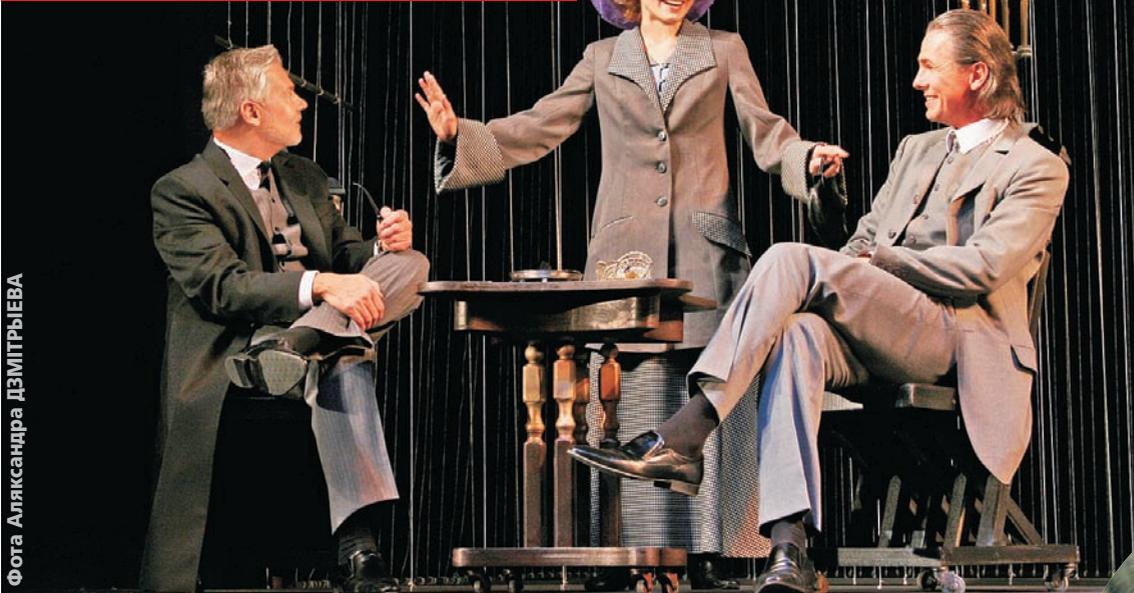

Сцэна са спектакля “Тамар”.

Як часта тэатральныя рэцэнзенты, наведваючы чарговую прэм'еру таго або іншага тэатра, пускаюцца ў "доўгую дарогу" па прасторах уласных філасофскіх разважанняў, сядучы на свайго ўлюбёнага "канька" і распавядаючы пра тое, чаго ў спектаклі не было і чаго ім як глядачам спрактыкаваным не хапіла. Не выпадае, што ў адказ на гэтыя разборы рэжысёрская брація займае абарону пад дэвізам "Творцу неабходна судзіць па ягоных законах". Вось і ў дачыненні да новай прэм'еры Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Максіма Горкага — спектакля "Пігмаліён" Б.Шоу ў пастапоўцы расійскага рэжысёра Аркадзя Каца напачатку так захацелася падрабязна распавесці пра тое, чаго асабіста мне "не хапіла". Ды, схамянуўшыся, вырашыла, што лепш гаварыць пра тое, што ёсць, а не пра тое, чаго няма.

Як не заўважыць Элізу?

"Пігмаліён" Бернарда Шоу: толькі пра тое, што ёсць

Фота Аляксандра ДЗМІТРЫЕВА

Сцэна са спектакля "Пігмаліён": Пікерынг — Аляксандр Суцкавер, Эліза — Вераніка Пляшкевіч, Хігінс — Сяргей Чэкерэс.

Ёсць — наша звычка да таго, што спектаклі Аркадзя Каца, якія ён апошнім часам больш-менш рэгулярна ставіць на Горкаўскай сцэне, вылучаюцца сярод сваіх сабратаў высокай тэатральнай культурай: магчыма, меншай гонкай за знешняй эфектнасцю і тэатральнасцю, ды — падрабязнай працай з акцёрамі, удумлівым пранікненнем у драматургічны матэрыял. Тым больш каштоўнай гэтая якасць выглядае на фоне сучаснага тэатральнага імкнення за эфектамі і часам элементарнага няўмення рэжысёрамі, асабліва — больш маладога пакалення, грамадства працягвае твор.

Кіруючыся непапулярным сэнна тэзісам чытаць назву твора, Кац сваю ўвагу заарыентаваў на псіхалогію творцы. Таго самага Пігмаліёна, які забываецца пра ўсё на свеце, калі адчувае, бачыць, што з-пад яго рэзаца кавалка дрэва выходзіць... сапраўдны Галатэя. І, бадай, менавіта ў гэтым падыходзе да твора і самой тэмы заключаецца галоўная цікавасць, якую ўяўляе з сябе "Пігмаліён" Горкаўскага.

У ролі Прафесара Хігінса — адзін з вядучых акцёраў тэатра, заслужаны артыст Беларусі Сяргей Чэкерэс. Парывісты і эмацыйны, ён існуе на сцэне ў дыяпазоне ад крыўдлівага хлопчыка-падлетка, якому не даюць бавіць час за ўласнай гульнёй і пастаянна павучаюць, як патрэбна сябе правільна паводзіць на людзях, да дэспатычнага Карабаса-Барабаса, які не мае ані якіх эмацыйных звязак са сваімі "лялька-

мі" і патрабуе ад іх толькі аднаго: дакладнага выканання ўсіх загадаў ды максімальнай зручнасці ў "карыстанні". І калі не звяртаць асаблівай увагі на тую напружанасць і маўленне "скрозь зубы", з якімі Чэкерэс праводзіць першую сцэну, яго прафесарскія фанетыкі, рэжысёрская задума (дарэчы, вынікаючая менавіта з уважлівага працытання аўтарскага тэксту), якую прапануецца ўвасобіць акцёру, выглядае даволі прывабнай і неадналінейнай. У выкананні Чэкерэса Хігінс да апошніх хвілін сцэнічнай дзеі так і "не заўважае"... самай Элізы. Дакладней, таго, што яна з'яўляецца самастойнай асобай з уласным жыццём, жаданнямі, эмоцыямі і перажываннямі. Для яго яна — усяго толькі рабочы матэрыял, які прадастаўляе ўнікальны магчымасці праверыць уласныя тэорыі і практычныя знаходкі. І, відаць, з гэтай прычыны Эліза для Хігінса-Чэкерэса так і не "ажывае".

Зрэшты, у выкананні ролі Элізы актрысай Вераніка Пляшкевіч матую "ператварэння" дзяўчыны- "вусеня" ў прывабнага матылька саступае месца пошукам унутраных трансфармацый, што адбываюцца з чалавекам, які не толькі трапляе ў іншае асяроддзе, але і страчвае свае ўласныя арыенціры і жыццёвыя мэты, падмяняючы іх "агульнапрынятымі". Відаць, таму з самай першай сцэны ў гледачоў нават не ўзнікае ілюзія таго, што перад імі — бедная гандлярка кветкамі. Геранія Пляшкевіч нагадвае, хутчэй, казаную "зачараваную" пры-

гажуню, якую, аднак, герой так і не разгледзеў ні ў прасяцкім выглядзе, ні потым, калі яна скінула з сябе "жабрацкія лахманы" і паўстала ва ўсёй сваёй элігантнасці.

Сярод іншых акцёрскіх работ можна вылучыць Місіс Хігінс у выкананні Бэлы Масумян, чый тонкі акцёрскі густ і элігантная вытанчанасць не выглядаюць штучнымі ў дачыненні да яе гераніі, Альфрэда Дулітла, сыграны Іванам Мацкевічам, для каго падобныя яркія, характарныя ролі з'яўляюцца дабрадатнай глебай, на якой раскрываюцца грані яго таленту, а таксама дуэт

"Подыум" для Алены Сяргееўны

Ваш выхад, студэнты!

XII Міжнародны фестываль тэатральных школ "Подыум" з 5 па 8 лістапада прайшоў у Маскве. Сёлета ў ім прымалі ўдзел і студэнты акцёрскага аддзялення тэатральнага факультэта Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў.

Яны прадставілі ў рамках "Подыума-2011" свой вучэбны спектакль "Дарагая Алена Сяргееўна" па п'есе Людмілы Разумоўскай у пастаноўцы педагога Людмілы Кучарэнкі. Мы сустрэліся з кіраўніком курса, дэканам тэатральнага факультэта БДАМ Уладзімірам МІШЧАНЧУКОМ, каб пацікавіцца, як выступілі нашы студэнты на гэтым міжнародным форуме тэатральнай моладзі.

— Найперш мушу сказаць, — дзеліцца сваімі ўражаннямі Уладзімір Андрэевіч, — што ўжо сам удзел у сёлетнім "Подыуме" мы ўспрымаем як своеасабліваю

— Нам са студэнтамі сапраўды пащасціла паказаць свае работы на тых фестывалях. Але ж гэта — толькі вяршыня творчага "айсберга". Іншая, нябачная для астатніх, — тое, што сам спектакль ствараўся ў экстрэмальных умовах: з-за адсутнасці паўнаўраўнаважанай тэатральнай пляцоўкі — у сувязі з рэканструкцыяй Студэнцкага тэатра акадэміі — мы працавалі і выпускалі літаральна ва ўмовах вучэбнай аўдыторыі. Ды і выходы "ў свет" таксама можна палічыць на пальцах. Пэўны экстрым зведалі нашы студэнты і ў Маскве: мы ігралі спектакль у дзень прыезду, так бы мовіць, "проста з калёс", без нашых дэкарацый і нават без адзінага прагону перад паказам. Аднак, нягледзячы на такую стомленасць і эмацыйную напружанасць, мы, лічу, паказалі сярод сваіх калег годна.

— Існуе меркаванне, што сучасная сістэма выхавання акцёраў — "зорак", арыентавана, у першую чаргу, на медыйныя постех...

— Пра гэта, дарэчы, шмат гаварылася пад час "круглых сталаў" і абмеркаванняў спектакляў, якія ладзіліся ў часе фестывальных дзён. Як і пра тое, што гэты тэатральны "глобалізм", акрамя пэўнай зручнасці, нясе ў сабе і заўважнае спрашчэнне стаўлення да самой акцёрскай прафесіі: маладыя творцы часам губляюць адчуванне таго, што праца над роляй — гэта не дзеянні, арыентаваныя на дасягненне знешняга эфекту, а, у першую чаргу, праца над сваім прафесійным "інструментам", над развіццём уласных творчых даных, пошукі сугучнасці з той або іншай сваёй роляй, і толькі потым — на "эфект" у гледачоў. І ў гэтай сувязі магу сказаць, што многія з удзельнікаў і экспертаў фестывалю адзначылі высокі ўзровень тэатральнай культуры нашых студэнтаў і іх глыбокі, удумлівы падыход да сваіх сцэнічных работ, што нас, выкладчыкаў, канешне ж, не можа не радаваць.

творчую перамогу, няхай сабе яшчэ і невялікую. Таму што запрашэнню ў Маскву папярэднічаў аналіз заявак і прагляд спектакляў на дысках, у выніку чаго з сямнаццаці прэтэндэнтаў, якія даслалі свае прапановы, засталася толькі дзесяць тэатральных школ. У іх лік трапілі і мы, беларусы.

— Спектакль "Дарагая Алена Сяргееўна" ўжо мае пэўную фестывальную "біяграфію": ён быў прадстаўлены сёлета ў рамках Міжнароднага тэатральнага фестывалю "Белая вежа" ў Брэсце, Міжнароднага фестывалю тэатральных школ у Кішынёве...

Не толькі для нас, педагогаў, якія пад час "Подыума" мелі цудоўную магчымасць абмяняцца прафесійным вопытам з калегамі з іншых краін, але, у першую чаргу, для будучых акцёраў гэты фестываль стаўся магучым творчым штуршком, не толькі своеасаблівым "экзаменам на сталасць", але і тым прафесійным урокам, які яны атрымалі ад сваіх калег-равеснікаў. А яшчэ гэта — годны падарунак роднай Акадэміі, якая 12 лістапада адзначыла свой 66-ы дзень нараджэння.

T.K.

На здымку: сцэна са спектакля.

Тацяна КОМАНОВА

17 лістапада ў Тэатры-студыі кінаакцёра адбыўся юбілейны творчы вечар актрысы тэатра і кіно Анжэлы Караблёвай — адной з самых кранальных і запамінальных асоб айчынага экрана і сцэны. Мерапрыемства стала "разыначкай" у серыі спектакляў тэатра з удзелам актрысы, што завершыцца 26 лістапада "Вельмі проста гісторыяй" Марыны Ладэ.

Паўтара дзесяцігоддзя таму на здымкі сваіх новых стужак у Мінск прыехаў вядомы галівудскі прадзюсар і рэжысёр Менахем Голан. За плячыма мэтра была праца з такімі зоркамі, як Сільвестр Сталонэ, Шэран Стоўн, Жан-Клод Ван Дам, але беларускую актрысу Анжэлу Караблёву вопытны кінематаграфіст вылучыў адрозна і ўжо не мог абысціся без яе прафесійных здольнасцей на здымачнай пляцоўцы. "Ты — цуд!" — казаў ён нашай актрысе перад пачаткам і напрыканцы кожнай здымачнай змены.

"Цуд" — менавіта такім, ёмкім і крэху пафасным, словам можна азначыць тое мастацтва, што стварае на экране ды сцэне Анжэла Караблёва. Тое добра разумець айчынным і замежным рэжысёрам: дзясяткі запамінальных вобразаў, якія стварыла

Старонка з "Кнігі майстроў"

Самая кранальная і запамінальная

актрыса за трыццаць гадоў актыўнай працы ў тэатры і кіно, сведчаць самі за сябе. Цікава, што ў большасці выпадкаў, апроч Караблёвай, гэтыя вобразы зрабіць такімі ўдалымі не здолела ніводная іншая актрыса...

Ганна з фільма "Мы ідзем глядзець "Чапаева", Дыяна з "Філумены Мартурана", Мадам Грыцацэва з "Дванаццаці крэслаў" і Карова з "Вельмі проста гісторыяй" — сцэна відэавочна "любіць" Анжэлу Караблёву, а тая адказвае ёй узаемнасцю. Што да кіно, то здымацца актрыса пачала яшчэ студэнткай. Ейнае імя — у цітрах такіх знакавых і гучных стужак, як "Кіроўца аўтобуса" і "Культпаход у тэатр", "Паскораная дапамога" і "Кніга майстроў". Караблёва — гэта адно з сучасных абліччаў "Беларусьфільма", бо яна стала знаходкай для стваральнікаў "Паводыра", "Дунечкі", "Пяшчотнай зімы", "Інсайту". Дарэчы, назва адной з апошніх карцін, дзе здымалася Анжэла Міхайлаўна, мае такую прыемную і, спадзяёмся, "гаваркую" назву: "Я шчаслівая!".

Лёс шмат разоў даваў Анжэлу Караблёвай магчымасць змяніць не толькі прафесію, але і краіну. Частка ейнага жыцця звязана з Балгарыяй, але вяртанне ў Беларусь было перадвызначана, таксама, як і тады, калі яна напрыканцы сямідзясятых паступала адначасова ў наш Тэатральна-мастацкі інстытут і Ленінградскі дзяржаўны інстытут тэатра, музыкі і кінематаграфіі. Яна без ваганняў абрала родны горад і... засталася беларускай актрысай, няхай і запатрабаванай замежнымі майстрамі. Некалькі гадоў працы ў тэатрах Плёўдзіва і Вяліка-Тырнова пакінулі выдатнае веданне балгарскай мовы, але што можа быць больш родным за сваю сцэну?.. На сцэну Тэатра-студыі кінаакцёра яна выходзіць у "Востраве нашай любові і надзеі" паводле Генадзя Салюскага, "Пігмаліёне" Бернарда Шоу, апошнім "хіце" — "№ 13" Рэя Куні...

Мы патэлефанавалі Анжэлу Міхайлаўне напярэдні юбілею, каб даведацца, якое сваё творчае дасягненне яна лічыць найважнейшым. "Больш за ўсё я ганаруся нараджэннем дзіцяці. А што да тэатра і кіно, то абсалютна ўсе спектаклі і фільмы для мяне — найважнейшыя! Прынамсі, кожны з іх для мяне — гэта пэўная падзея", — адказала актрыса. Што ж, можна толькі пазаздросціць энергіі і аптымізму адной з самых пазнавальных беларускіх актрыс і пажадаць Анжэлу Караблёвай самых яркіх і цікавых роляў у бліжэйшы час!..

Фота Віктара ЗАЙКОЎСКАГА

Ётым жа разам, па ўласнай тэатральнай "сціпласці", коласаўцы не ладзяць пампезных урачыстасцей. Па традыцыі, яны засяроджваюць увагу не толькі на віншаваннях, якіх, упэўнена, будзе ў гэты вечар дастаткова. Памятаць уласную гісторыю, тое і тых, хто ў розныя гады працаваў у тэатры і дзякуючы каму гэты цудоўны Гмах Мастацтва прырастаў новымі і новымі "паверхамі", — вось той унутраны вектар, якому не здраджвае тэатр і цяпер. Паўтаруся: як і заўжды. Менавіта таму знакавы для яго дзень распачнецца з адкрыцця помніка на магіле народнага артыста СССР, народнага артыста Беларусі, лаўрэата Дзяржаўнай прэміі нашай краіны Фёдара Шмакава, а таксама наведвання месцаў апошняга спачыну артыстаў-коласаўцаў. Днём у Віцебскім абласным краязнаўчым музеі адкрыецца экспазіцыя "Нацыянальны акадэмічны драматычны тэатр імя Якуба Коласа. Мы помнім усё". Ну, а ў традыцыйныя 19.00 коласаўцы запрашаюць усіх сваіх сяброў і прыхільнікаў на ўрачысты вечар "І кожны мой крок — то памяць. Позірк — сустрэча з былым".

"Лічу ўласным абавязкам"

У перадсвяточнай віхуры мы патэлефанавалі адной з прым Коласаўскага тэатра Святлане Акружнай, якая, разам з супрацоўніцай Віцебскага абласнога краязнаўчага музея Святланай Казловай, займаецца арганізацыяй выстаўкі, прысвечанай гісторыі тэатра. Натуральна, асноўным нашым "аб'ектам цікавасці" стала тое, што ж будзе прадстаўлена ў новай экспазіцыі.

Святлана Акружная, народная артыстка Беларусі, актрыса Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Якуба Коласа:

— Роўна дзесяць гадоў таму, — кажа Святлана Арцёмаўна, — мы пачалі займацца мэтанакіраваным пошукам дакументаў і прадметаў, якія распавялі б пра гісторыю Коласаўскага тэатра, і за гэты час ужо шмат што сабрано. Гэта гістарычныя матэрыялы і дакументы, прысвечаныя дзейнасці трупы і яе пастаноўкам, найбагацейшая калекцыя фотаздымкаў акцёраў і сцэн са спектакляў, касцюмы, сярод якіх — тэатральная сукенка Зінаіды Канапелька або плашч Кастуся Каліноўскага з аднайменнага спектакля, дзе галоўную ролю сыграў Уладзімір Куляшоў. Усё тое можна будзе пабачыць у музейнай экспазіцыі. Тэатр цягам дзесяці гадоў падрыхтаваў электронную базу на кожнага нашага артыста. У ёй маецца спіс роляў таго або іншага акцёра, сыграных на Коласаўскай сцэне, фотаздымкі са спектакляў, датычныя яго асобы дакументы.

Нам важна, каб гісторыя тэатра не была толькі нашай унутрытэатральнай справай (хоць асабіста я ўсю работу лічу ўласным абавязкам, у першую чаргу — перад тэатрам, маімі старэйшымі калегамі, каго сёння ўжо няма з намі, і будучымі пакаленнямі, якія прыйдуць пасля нас). Найперш таму, што гісторыя Коласаўскага тэатра — гэта заўважны "раздзел" у нашай агульнай нацыянальнай гісторыі, і чым большая колькасць людзей будзе ведаць пра яго не "прыблізна", чым больш моладзі, завітаўшы ў музей, "матэрыялізуюць" для сябе спектаклі і акцёраў, якія ў розныя часы будавалі гэтую гісторыю, тым верагодней, што яны стануць больш беражліва і шчыра ставіцца і да тых праўд творчасці, якія сёння толькі-толькі прарастаюць, але ў недалёкай будучыні здолеець стаць годнай зменай нашым "легендам"...

Сваімі віншаваннямі і цёплымі словамі на адрас Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Якуба Коласа падзяліліся і творцы, чый прафесійны шлях у розныя гады быў звязаны з віцебскай сцэнай. Натуральна, што гэта — толькі невялікая колькасць тых, каго можна прылічыць да коласаўцаў па "тэатральнай групе крыві".

На наступным тыдні, 22 лістапада, адзін з флагманаў тэатральнага мастацтва нашай краіны — Нацыянальны акадэмічны драматычны тэатр імя Якуба Коласа — адзначае 85-годдзе з дня заснавання. Можна было б шмат распавядаць пра ўнікальную гісторыю гэтага калектыву, які ў розныя дзесяцігоддзі дарыў нацыянальнай культуры яркія, знакавыя спектаклі і выхаваў не адно пакаленне бліскучых акцёраў... Ды пра гэта ўжо шмат напісана ў разнастайных даведніках, энцыклапедыях ды тэатразнаўчых даследаваннях. Важней прызнаць: на розных этапах свайго існавання, часам вельмі няпростых і пакручтых, Коласаўскі тэатр ніколі не здаваў уласных творчых пазіцый. Сведчаннем таму — адзін з апошніх спектакляў гэтага калектыву "Квартэт". Ён стаў адным з галоўных намінантаў сёлетняй Першай Нацыянальнай тэатральнай прэміі. Ды, думаецца, і ў 2012-м, калі наша краіна будзе святкаваць 130-годдзе з дня нараджэння занага беларускага пісьменніка Якуба Коласа, тэатр яшчэ не раз дасць нам падставы для размоў пра новыя этапы ў сцэнічным асэнсаванні творчай спадчыны класіка.

"Коласаўцы" па "тэатральнай групе крыві"

Сцэнічная калекцыя: ад музея да "Квартэта"

"Мая Бацькаўшчына"

Галіна ДЗЯГЛЕВА, актрыса, мастацкі кіраўнік Тэатра аднаго акцёра "Зніч":

— Я хацела б сказаць вельмі шмат цёплых слоў на адрас тэатра імя Якуба Коласа, які ў свой час стаў для мяне як маці, як мая ўласная Бацькаўшчына. Мне пашчасціла прыйсці ў гэты калектыў, калі там працавала такое бліскучае сусор'е артыстаў, як Анатоль Трус — мой хросны бацька ў тэатры, які многаму навучыў мяне, — Іосіф Матусевіч, Анатоль Шэлег, Зінаіда Канапелька, Галіна Маркіна, Георгій Дубаў, Тамара Шашкіна (яна, дарэчы, днямі адзначыла сваё 80-годдзе, з чым яе ад душы віншую)... Шмат магла б сказаць пра кожнага з коласаўцаў, бо яны ўсе для мяне — родныя людзі, сям'я, якую я адчуваю і да гэтага часу кожны раз, як прыязджаю ў Віцебск. Няхай не ўсе з коласаўцаў зазналі пры жыцці вартую іх майстэрства прафесійную і творчую славу, аднак я ганаруся тым, як шмат спазнала ў гэтых сценах і акцёрскіх, і чалавечых талентаў. Прычым у роўнай ступені гэта датычыцца і тых, хто выходзіў штовечар на сцэну, і тэхнічных служб тэатра, работнікаў "нябачнага фронту", якія так жа самааддана працавалі на спектаклі і на тое, каб на сцэне здараўся тэатральны чуд. Не магу не згадаць сярод рэжысёраў Сямёна Казіміроўскага, які для мяне вылучаўся талентам не толькі высокай пастановачнай культуры і майстэрствам стварэння спектакляў, але і ўменнем побач з сабой даваць магчымасць працаваць іншым яркім рэжысёрам. Хачу пажадаць тэатру працвітан-

ня, а артыстам — каб яны жылі доўга і працягвалі заставацца не толькі для мяне, але і для маладых акцёраў, каму пашчасціць трапіць на Коласаўскую сцэну, тым узорам творчай самааддачы і магутным прафесійным падмуркам, без якога немагчыма пабудаваць сапраўдны Храм мастацтва.

Добры знак

Аляксей ДУДАРАЎ, драматург, старшыня Беларускага саюза тэатральных дзеячаў:

— Не пабаюся высокіх слоў, але адны з найцяплейшых пачуццяў і эмоцый у маім творчым жыцці звязаны менавіта з тэатрам імя Якуба Коласа. Магчыма, таму, што гэта — мая радзіма, а яшчэ больш верагодна, таму, што акцёры ў трупе, як, зрэшты, і сам Якуб Колас, заўсёды былі, так бы мовіць, бліжэй да зямлі. Не, ні ў якім разе не прыземленыя, але, калі яны ні луналі б у творчых зааблачках, — ні на хвіліну не забываліся пра тое, што чалавек жыве толькі на зямлі, а зямля — гэта галоўнае і самае дарагое, што ў яго ёсць.

Вельмі добра памятаю надзвычай чымлівы момант, калі ў 1984 годзе прыехаў у Коласаўскі тэатр на спектакль "Вечар". А яшчэ былі "Парог" ды іншыя... Гэ-

та быў мой першы ў жыцці спектакль па ўласнай п'есе, убачаны на сцэне. І вось я заходжу ў залу, а яна бітком набіта палеткамі, так што вэрхал стаіць неймаверны! Ну, думаю, навошта ж было зваць на такі "немаладзёжны" спектакль школьнікаў? Трэба ж было, відаць, больш сур'ёзна падысці да працы з публікай і запрасіць аўдыторыю, больш адпаведную яго тэматыцы. З такімі думкамі я пачуў гэты званок, адкрылася застона, і... літаральна праз пяць хвілін ад вэрхалу не засталася і следу: падлеткі сцішыліся і глядзелі спектакль так, што можна было пачуць дыханне залы. Ну, а бліскучы ансамбль коласаўцаў Яўгена Шыгілі, Тадэвуша Кокштыся і Таццяны Мархель скарэй не толькі мяне, але і ўсіх, хто быў у тэатры, так што фінальны шквал аглядысменту стаўся ўражальным аргументам: любыя ўзросты і пакаленні здольныя аб'яднацца і зразумець адно аднаго, калі яны размаўляюць на адной мове — мове сваёй зямлі і сваіх продкаў.

Згадаваў, як на адным з ранейшых юбілеяў тэатра, яшчэ ў прэзідыуме быў Мікалай Мікалаевіч Яроменка, я падняўся на сцэну, сказаў тэатру і акцёрам віншавальныя словы і, выходзячы ў залу, зачэпіўся за шматлікія правады ад тэлекамера, што здымалі вечар, ды расцягнуўся проста на ваках у ўсіх. А потым падняў-

ся і кажу: "Гэта, напэўна, — добры знак. Вось, не адпускае мяне Коласаўская сцэна — відаць давядзеца тут застацца назаўсёды..."

Залатыя навукі

Юрый КУЛІК, дырэктар Рэспубліканскага тэатра юнага глядача:

— Маладыя гады — самыя лепшыя, і я шчаслівы, што ў мяне яны прыпалі на працу ў Коласаўскім тэатры.

1976 год — гэта быў мой першы тэатр, першыя тэатральныя ўніверсітэты і мае ўласныя першыя крокі ў прафесіі. Думаю, не адзін я пра гэта кажу, але акцёры старэйшага пакалення, якія на той час складалі славу тэатра, былі для нас, пачаткоўцаў, бліскучым прыкладам і ўзорам таго, як патрэбна жыць і працаваць у прафесіі. І яны, зусім не павучаючы, сапраўды вычылі нас. Ніводзін з інстытутаў не даў мне як акцёру-пачаткоўцу столькі, колькі даў у тэатры Георгій Дубаў: паважлівае і ўважлівае стаўленне да партнёраў, да працы — вось тая залатыя навукі, якія ўжо да канца дзён не "вытравяцца" з мяне. І потым, гэта быў перыяд, калі ў Коласаўскім тэатры працаваў рэжысёрам Валерый Маслюк. З'явіўся яго "Клеменс" па п'есе Казіса Саі, іншыя яркія пастаноўкі. Цяпер мне здаецца, што гэта быў час, калі ў тэатры ўсе былі шчаслівыя! У першую чаргу — магчымаасцю жыць насычаным творчым жыццём. Цяпер многія акцёры, з якімі мы тады пачыналі, працуюць у розных тэатрах краіны, але ж агульны дух і сяброўства да гэтага часу нас яднаюць.

Па сутнасці, тэатр Якуба Коласа стаўся ў маёй творчай біяграфіі тым унікальным месцам, дзе ўпершыню абзначыліся мае творчыя інтарэсы: тут я напісаў сваю першую кэзку, бо быў тэрмінова неабходны арыгінальны матэрыял для дзіцячага спектакля, на гэтай жа сцэне адбыўся і мой рэжысёрскі дэбют — спектакль "Раманс на два галасы"... Гэта ўжо потым былі Купалаўскі тэатр, стажыроўкі ў Маскве і шмат іншага... Але ж Коласаўскі, які стаўся пачаткам майго творчага шляху, ніколі не страціць для мяне сваёй важнасці і важкасці.

Магутны пласт беларускасці

Таццяна МАРХЕЛЬ, народная артыстка Беларусі, актрыса Рэспубліканскага тэатра беларускай драматургіі:

— Кажучы высокімі словамі, актрысай я стала менавіта там — у Коласаўскім тэатры. І думаецца, шмат у чым дзякуючы таму, што ён у сваёй творчасці ўзімаў магутны пласт беларускасці, нацыянальнай культуры. У тэатры ішоў цудоўны спектакль "Сымон-музыка" паводле Якуба Коласа, адзначаны прэміяй Ленінскага камсамола. Я ў ім не толькі іграла, але і ўпершыню заспявала на сцэне народныя песні, дзякуючы якім шмат пазней мяне многія "пазнавалі". Потым — мы паставілі амаль усяго Караткевіча: "Званы Віцебска", "Кастусь Каліноўскі"... Менавіта ў тэатры імя Якуба Коласа я адчула, што працаваць актрысай... не цяжка. Дастаткова толькі быць шчырым і самаадданым у сваіх ролях. І таму хачу любым коласаўцам і тэатру пажадаць, каб ён паранейшаму — не толькі для мяне, але і для ўсіх астатніх — заставаўся апірышчам беларускасці, і каб плён гэты расцвітаў у душах усіх акцёраў, незалежна ад узросту!...

Таццяна КОМАНОВА
На здымках у калажы: будынак тэатра; сцэна са спектакля "Зямля" паводле творчасці Якуба Коласа.

Новы этап развіцця сяла: сацыякультурны зрээ

Ваўкавыскі раён — адзін з найбольш паспяховых рэгіёнаў Гродзенскай вобласці. Тут працуюць шматлікія знакавыя вытворчыя прадпрыемствы, чыя прадукцыя карыстаецца заслужаным попытам не толькі ў жыхароў нашай краіны, а і далёка за яе межамі. Што да сацыякультурнай сферы рэгіёна, дык яна таксама развіваецца даволі плённа. Гэтыя словы, натуральна, датычацца і дзейнасці мясцовых культуротнікаў. Вынікі іх працы — навідавоку. Асабліваю цікавасць выклікаюць пошук і ўкараненне на Ваўкавышчыне новых відаў паслуг — перш за ўсё ў сельскай мясцовасці, — а таксама пільная ўвага да захавання аб'ектаў гісторыка-культурнай спадчыны, якія размешчаны на тэрыторыі раёна...

Адна ж з асноўных праблем, што перашкаджаюць далейшаму паспяховаму развіццю сферы, — слабая матэрыяльна-тэхнічная база гарадскіх і сельскіх устаноў культуры. Праца па яе паляпшэнні, як пераканана кіраўніцтва Ваўкавыскага райвыканкама, наўрад ці будзе выніковай без прыцягнення айчынных і замежных інвестыцый. Таму ўжо сёння ў рэгіёне ствараюцца разнастайныя праекты, здольныя зацікавіць патэнцыйных інвестараў і спонсараў ды паспрыяць атрыманню грантаў. Наколькі падобная дзейнасць будзе плённай — пакажа час.

Народ пытаецца і прапануе

“Няма дзе танцаваць...”

Пад час камандзіроўкі пагутарыў пра праблемы сацыякультурнай сферы Ваўкавыскага раёна прыкладна з дзясяткам чалавек. Асноўныя пытанні, якія выклікалі найбольшую заклапочанасць маіх рэспандэнтаў, прапаную ніжэй.

Сяргей Аляксандравіч, служачы, г. Ваўкавыск:

— Самая, на маю думку, галоўная праблема для нашага горада — адсутнасць у раённым Доме культуры танцавальнай залы. З гэтай прычыны дыскатэчныя мерапрыемствы супрацоўнікам РДК даводзіцца ладзіць толькі ў летні перыяд пад адкрытым небам, выкарыстоўваючы пляцоўку ў парку. А ўзімку, атрымліваецца, і моладзі, і больш сталым людзям няма дзе патанцаваць... Ці плануецца пабудова танцавальнай пляцоўкі або рэканструкцыя РДК?..

Крысціна, студэнтка, г. Ваўкавыск:

— Нядаўна бабывала ў мясцовым Доме рамёстваў. Будынак, дзе месціцца ўстанова, даўно патрабуе рамонт. Каб яго зрабілі, упэўнена, што РДР наведвала б яшчэ больш падлеткаў, чым цяпер...

Марыя Сцяпанюна, настаўніца, г. Ваўкавыск:

— Старадаўнюю сядзібу ў Красках, як я ведаю, перадалі за пэўную суму грошай прыватнаму ўладальніку. Гэта, лічу, вельмі добра, бо такім чынам можна захаваць тое, што засталася нам ад былых пакаленняў. Наколькі я ведаю, цяпер ёсць падобныя планы ў дачыненні да Падароска... Ці адпавядае гэта сапраўднасці?..

Святлана, школьніца, вёска Плябануцы:

— Да нас на дыскатэку прыязджае моладзь з усяго раёна і нават з іншых суседніх рэгіёнаў Гродзеншчыны. Але, на жаль, ва ўстанове культуры даўно не праводзіўся рамонт. Ці будзе ён зроблены?..

Праблемы і перспектывы развіцця сферы культуры, пошук інвестараў і асабліваці эканамічнай дзейнасці культуротнікаў — усе гэтыя пытанні былі ўзняты пад час традыцыйнай райвыканкамаўскай “лятучкі”, ініцыяванай “К”. У ёй прынялі ўдзел намеснік старшыні Ваўкавыскага райвыканкама Уладзімір ЗАХАРЧУК і начальнік мясцовага аддзела культуры Іван МАРЖАЛА.

“У Красках калісьці размяшчаўся дзіцячы санаторый, там вельмі прыгожая прырода. Словам, месца — унікальнае. Але каб аднавіць тамтэйшую сядзібу, а потым яшчэ даглядаць яе, трэба было б выдаткаваць на гэта мільярдныя асігнаванні. Таму і пайшлі тым шляхам: прадалі сядзібу прыватніку. Ён заплаціў нам за гэты аб'ект досыць важную суму грошай, што, натуральна, пайшла ў бюджэт раёна. Цяпер мы ўважліва сочым за тым, каб інвестар выконваў усе патрабаванні, якія прад'яўляюцца ўласнікам аб'ектаў гісторыка-культурнай спадчыны паводле беларускага заканадаўства”.

Уладзімір ЗАХАРЧУК:

— Таксама распачынаем працу ў рамках Міжнароднай праграмы трансгранічнага супрацоўніцтва “Беларусь — Польшча — Украіна”. Падрыхтавалі і ўжо адправілі ўсе неабходныя дакументы ў камісію Еўрасаюза. Калі праект падтрымаюць, дык зможам зрабіць рэканструкцыю стадыёна Ваўкавыскай спартыўнай школы і гарадскога Дома рамёстваў.

Іван МАРЖАЛА:

— Мы ўжо пачалі рамонт будынка Дома рамёстваў сваімі сіламі: змянілі ва ўстанове сістэму ацяплення. Але падтрымка збоку была б вельмі дарэчы. Калі прыйдуць грошы і мы правядзем у Доме рамёстваў усе неабходныя рамонтныя работы, дык ва ўстанове адкрыецца яшчэ шэраг гурткоў па самых розных накірунках народных рамёстваў, з'явіцца выставачная зала. Апошняя — вельмі не стаяе.

Уладзімір ЗАХАРЧУК:

— Кошт гэтага сумеснага праекта — прыкладна чатыры мільёны еўра. Пры паспяховай яго ацэнцы экспертамі, у раён налета ў якасці гранту прыйдуць два мільёны еўра. Спадзяёмся, нам пашанцуе, тым больш, мы першы раз удзельнічаем у падобнай міжнароднай праграме.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— На жаль, ні ў Доме рамёстваў у Ваўкавыску, ні ў Цэнтры рамёстваў у аграгарадку “Рось” няма салона-крамы па продажы сувенірнай прадукцыі. Ці плануецца яе адкрыць?

Іван МАРЖАЛА:

— Планы такія ёсць, і да красавіка наступнага года салон-крама пры Доме рамёстваў абавязкова з'явіцца.

льярдыя асігнаванні. Таму і пайшлі тым шляхам: прадалі сядзібу прыватніку. Ён заплаціў нам за гэты аб'ект досыць важную суму грошай, што, натуральна, пайшла ў бюджэт раёна. Цяпер мы ўважліва сочым за тым, каб інвестар выконваў усе патрабаванні, якія прад'яўляюцца ўласнікам аб'ектаў гісторыка-культурнай спадчыны паводле беларускага заканадаўства.

Іван МАРЖАЛА:

— Аналагічна зробім і ў Падароску. У гэтым паселішчы ў нас таксама месціцца старадаўняя сядзіба, і мы ўжо сабралі ўсе неабходныя дакументы, каб выставіць гэты аб'ект гісторыка-культурнай спадчыны на аўкцыён.

наступным годзе абавязкова адрамантуем фасад установы культуры.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— А ці плануецца рэканструкцыя РДК? Ва ўстанове мала памяшканняў для заняткаў калектываў, а таксама няма танцпляцоўкі...

Іван МАРЖАЛА:

— Летам ладзім танцы пад адкрытым небам у гарадскім парку. Але, сапраўды, танцавальнай залы ў РДК вельмі не стаяе.

Уладзімір ЗАХАРЧУК:

— У нас ужо былі задумкі накіраваць гэтыя. Плануем зрабіць танцавальную залу не ў самім РДК, а ўзвесці асобны будынак ў гарадскім парку. У ім і размесцім дыска-клуб. У гэтым плане так-

Ваўкавышчына: ад праектаў да грантаў

Як адшукаць інвестара для захавання?

Уладзімір ЗАХАРЧУК:

— Так, і гэта перспектыўная задача для аддзела культуры. Бо хоць мы і выязджаем на шматлікія фестывалі і кірмашы, дзе прадаём сваю сувенірную прадукцыю, трэба, каб у турыстаў, што наведваюць Ваўкавыскі раён, была магчымасць таксама набыць той або іншы напамінак пра гаспадаранне ў нас.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Прыцягненне інвестыцый у раён — задача складаная, але, бадай, толькі пры яе паспяховым вырашэнні

Уладзімір ЗАХАРЧУК:

— Ахвотныя набыць сядзібу ўжо ёсць: маем папярэднюю згоду ўдзелу ў аўкцыёне ад шасці чалавек. Таму спадзяёмся, што хутка аб'ект гісторыка-культурнай спадчыны ў Падароску займее свайго гаспадара. Бо гэта адзіны шлях захаваць тыя старадаўнія сядзібы, што ёсць на тэрыторыі нашага раёна.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Як я разумею, пытанне паляпшэння матэрыяльна-тэхнічнай базы ўстаноў культуры — найважнейшае.

сама маем шмат спадзяванняў на праграму трансгранічнага супрацоўніцтва “Беларусь — Польшча — Украіна”. Будзем цяпер рыхтаваць дакументы, і ў наступным годзе пададзім іх у камісію ЕС. Тады, магчыма, у 2013-м атрымаем грант і пад гэты праект.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Наколькі мне вядома, у аддзела культуры ёсць планы супрацоўніцтва і з мясцовымі прыватнікамі па ўсталяванні ў гарадскім парку атракцыёнаў. Задача — таксама актуальная і надзённая.

Іван МАРЖАЛА:

— Так, і таму ўжо маем дамоўленасць з прыватнікамі: яны з наступнага года на перыяд з мая па кастрычнік установаць у парку свае атракцыёны — часовыя і перасоўныя. Бо набыць цяпер атракцыён каштуе вельмі дорага, і аддзел культуры гэтую суму проста не пацягне.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Досыць паспяхова развіваецца сфера культуры ў сельскай мясцовасці. Дапамогу, натуральна, аказала і Дзяржпраграма адраджэння і развіцця сяла, але і самі культуротнікі зарабляюць на аказанні платных паслуг даволі шмат...

Уладзімір ЗАХАРЧУК:

— Так, за гады дзеяння Дзяржпраграмы мы рабілі рамонтныя ва ўсіх установах культуры на сяле. Летась, на-

можна палепшыць матэрыяльна-тэхнічную базу ўстаноў культуры. Некаторыя напрацоўкі ў гэтым накірунку ў вас, як бачна, ёсць. Маю на ўвазе ўжо згаданую праграму трансгранічнага супрацоўніцтва “Беларусь — Польшча — Украіна”, а таксама вопыт па продажы аб'ектаў гісторыка-культурнай спадчыны, пра які “К” пісала ўжо: старадаўнюю сядзібу ў Красках набыў расійскі прадпрымальнік...

Уладзімір ЗАХАРЧУК:

— У Красках калісьці размяшчаўся дзіцячы санаторый, там вельмі прыгожая прырода. Словам, месца — унікальнае. Але каб аднавіць тамтэйшую сядзібу, а потым яшчэ даглядаць яе, трэба было б выдаткаваць на гэта мі-

Уладзімір ЗАХАРЧУК:

— Так. Пра Дом рамёстваў я ўжо казаў. Таксама трэба правесці рамонт у Ваўкавыскім гісторыка-ваенным музеі. У

Цэнтр рамёстваў у аграгарадку “Рось” і ўзоры вырабаў, якія ў ім экспануюцца.

прыклад, на гэта было выдаткавана прыкладна два мільярды рублёў — даволі значная сума. Што да платных паслуг сферы культуры, дык хацеў бы зазначыць вось што. Як вядома, Прэзідэнт нашай краіны Аляксандр Лукашэнка нядаўна сустракаўся з педагогічнымі работнікамі. Пад час нарады была агучана прапанова вызваліць ад падатку сродкі, якія зарабляюць школы на аказанні платных паслуг. Падобную меру, варта, на маю думку, паспрабаваць прымяніць і да арганізацыі сферы культуры. Бо шмат тых грошай, што зарабляюць культуротнікі, ідуць на пакрыццё падаткавых выдаткаў. Якая сума, Іван Фадзеевіч, у нас атрымліваецца па платных паслугах за год?

Іван МАРЖАЛА:

— Прыкладна паўмільярда рублёў.

Уладзімір ЗАХАРЧУК:

— А падаткі з гэтай сумы — каля 200 мільёнаў. Атрымліваецца, мы аддаём гэтыя грошы ў бюджэт, а потым культуротнікі прыходзяць да нас і просяць сродкі на тэхнічнае абсталяванне, рамонтныя работы ў сваіх установах. Дык можа, варта не абкладаць падаткам суму плана платных паслуг, а накіраваць гэтыя сродкі на паляпшэнне матэрыяльна-тэхнічнай базы ўстановаў культуры, на прэміраванне супрацоўнікаў? Тады менш грошай культуротнікі будуць прасіць з раённага

Намеснік старшыні Ваўкавыскага райвыканкама Уладзімір Захарчук (злева) і начальнік аддзела культуры Іван Маржала.

Частку гэтых грошай трэба аддаць у бюджэт у якасці падаткаў, а можна было б іх выкарыстаць на закупку новага тэхнічнага абсталявання, рамонтны, прэміраванне і гэтак далей...

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Вернемся да праблем на сяле. Пабываў у аграгарадку "Юбілейны": у мясцовым ЦДК не скончаны рамонтныя работы... Ці плануецца іх завяршэнне?

Уладзімір ЗАХАРЧУК:

— Безумоўна. Адрамантуем фасад, закупім новае "адзенне" сцэны. Справа ў тым, што будынак мясцовага ЦДК вельмі вялікі: яго ў свой час будаваў калгас. Цяпер там, фактычна, — Культурна-спартыўны цэнтр: акрамя

зарабілі больш за 20 мільёнаў рублёў... Сума — вельмі значная, а вось установа культуры даўно не рамантавалася...

Уладзімір ЗАХАРЧУК:

— Справа ў тым, што будынак названай установы знаходзіцца на балансе племзавода "Рось", і мы не маем права ўкладзіць бюджэтныя сродкі ў рамонт гэтага аб'екта. Але цяпер уладальнік завяршае ў Доме культуры работы па ўсталяванні ацяпляльнай сістэмы і будзе перадаваць гэты будынак на баланс аддзела культуры.

Іван МАРЖАЛА:

— Такім чынам, думаю, да канца лістапада гэтая перадача адбудзецца. І тады адразу распачнём у Плябанаўскім ЦДК усе рамонтныя работы.

А для развіцця?

Райвыканкамаўская "лятучка" з "К"

бюджэту, і больш дзяржаўных сродкаў пойдзе на вырашэнне іншых пытанняў. Трэба лічы, пра тое падумаць, бо гэта набалелае пытанне і ў культуры, і ў адукацыі, і ў медыцыне. Напрыклад, нашы медыцынскія ўстановы за дзевяць месяцаў бягучага года зарабілі прыкладна 1 мільярд 100 мільёнаў рублёў.

ЦДК, бібліятэкі, філіяла музычнай школы, ёсць і вялікая спартыўная зала. Таму правядзенне рамонтных работ каштуе там вельмі дорага.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Пабываў таксама ў вёсцы Плябанаўцы, дзе мясцовыя культуротнікі на дыскатэчных мерапрыемствах ужо

Асноўны рамонт правядзём, хутчэй за ўсё, у 2012-м годзе, а пакуль што дзвярдзём да ладу дах установы культуры.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— З клубнай тэматыкі перайду да бібліятэчнай. Вельмі добра, што ўсе бібліятэкі аграгарадкоў у Ваўкавыскім раёне абсталяваны камп'ютарамі з падключэннем да Інтэрнэта, шмат новых паступленняў, добрая падпіска... Але, на жаль, ёсць тут і свае праблемы. Няма, напрыклад, у раёне аўтабібліятэкі, а яна, падаецца, вельмі патрэбна...

Іван МАРЖАЛА:

— Што да бібліюса, дык ён нам сапраўды вельмі патрэбны: у раёне — прыкладна 160 населеных пунктаў, і, натуральна, ёсць маланаселеныя і аддаленыя, дзе аўтабібліятэка была б вельмі дарэчы. Але, на жаль, з абласнога ўпраўлення культуры гэтая мабільная ўстанова культуры да нас так і не паступіла.

Уладзімір ЗАХАРЧУК:

— Але жыхароў маланаселеных і аддаленых вёсак мы не забываем: у нас функцыянуе аўтаклуб, які карыстаецца вялікім попытам у насельніцтва Ваўкавыскага раёна. А наогул, як у адказнага за сацыяльную сферу раёна мяне найперш хвалюе недастатковае фінансаванне галіны культуры, паляпшэнне матэрыяльна-тэхнічнай базы ўстановаў. Бо калі параўноўваць з той жа сферай адукацыі, дык у сельскія школы мы за мінулыя пяцігодку ўклалі вельмі шмат сродкаў. Таму цяпер будзем ушчыльную займацца культурай. А супрацоўнікам сферы варта рупіцца аб якасці творчых мерапрыемстваў, ствараць новыя цікавыя праекты. Кіраўніцтва райвыканкама і цяпер, і надалей будзе падтрымліваць усе тыя прапановы, якія будуць паступаць ад культуротнікаў, і спрыяць, каб усе яркія задумкі ўвасабляліся ў жыццё.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ, наш спецыяльны карэспандэнт Мінск — Ваўкавыскі раён — Мінск Фота аўтара

камп'ютарныя тэхналогіі. Справа ў тым, што яшчэ летась у адной з папулярных сацыяльных сетак у Сусветным павуціні дырэктарам установы была створана суполка "Плёбы", удзельнікамі якой ужо сталі прыкладна 900 чалавек. Тут пастаянна змяшчаюцца аб'явы аб мерапрыемствах, што будуць зладжаны ў Плябанаўскім ЦДК, выносіцца на абмеркаванне тэматыка будучай дыскатэкі, улічваюцца пажаданні і прапановы ўдзельнікаў суполкі, адбываецца галасаванне. Таму пад час дыскатэкі ва ўстанове, як запэўніў мяне Аляксандр Бабін, ніхто не сыходзіць пакрыўджаны тым, што яго ўлюбёная кампазіцыя не прагучала.

Менавіта таму план платных паслуг ва ўстанове культуры даўно перавыкананы. Як зазначыў дырэктар Плябанаўскага ЦДК, на 2011-ы ўстанове культуры быў даведзены план у 12 мільёнаў рублёў. За дзевяць месяцаў супрацоўнікі зарабілі ўжо звыш 21 мільёна рублёў! Якая ж сума будзе напрыканцы года?..

На здымку: гэты ЦДК праз Сеціва вядомы на ўсю Гродзеншчыну.

Дэталі да агульнай карціны

Суполка ў Інэце

Пра Плябанаўскі цэнтральны дом культуры і дасугу ведаюць не толькі ў Ваўкавыскім раёне, але і паўсюль на Гродзеншчыне. А праз Сусветнае павуцінне гэтая ўстанова культуры "прапіярэла" сябе і свае напрацоўкі на ўсю Беларусь.

Дырэктар названай установы Аляксандр Бабін — чалавек крэатыўны. Пасля таго, як заняў кіраўнічую пасаду, задумаўся над тым, якім чынам зацікавіць моладзь вёскі і суседніх паселішчаў. І пачаў з запрашэння на сельскія дыскатэкі дзі-дзэ-яў з абласнога цэнтра.

Цяпер установу культуры ведаюць, не раўнуючы, усе гродзенскія дзі-дзэ-яў, а на дыскатэкі, што ладзяцца ў Плябанаўскім ЦДК, прыязджае моладзь не толькі з суседніх паселішчаў, але і з Ваўкавыска, Мастоў, Бераставіцы...

Усе цікавыя задумкі наведвальнікаў дыскатэкі адразу ўвасабляюцца ў жыццё. Гэтаму спрыяюць і найноўшыя

На людным месцы

На шляху да Фестывалю нацыянальных культур

Маларыцкае суквецце

Як паведамляла ўжо "К", распачаліся абласныя туры IX Рэспубліканскага фестывалю нацыянальных культур. Днямі адзін з іх прайшоў у Маларыцце, што на Брэстчыне.

У рамках святочных мерапрыемстваў, зладжаных у райцэнтры, госці і журы мелі магчымасць пазнаёміцца з татарскай, армянскай, украінскай, башкірскай, нямецкай, яўрэйскай, рускай, фінскай, азербайджанскай, кабардзіна-балкарскай, польскай культурамі.

Мерапрыемства адкрылася на пляцоўцы перад гарадскім Домам культуры, дзе ўзяло свой пачатак свята "Куточкі талентаў і густаў". Яно традыцыйна праводзіцца ў рамках фестывалю, дзе гаспадыні прапануюць гасцям свята нацыянальных стравы. І трэба адзначыць, што ад ахвотных прадэгуставаць армянскі лаваш, укра-

інскае сала з галушкамі і рускія бліны з чырвонай рыбай не было адбою. Але кожная гаспадыня, незалежна ад нацыянальнасці, па беларускім звычаю, палчыла абавязковым прыгатаваць для гасцей свята і члену журы свае непаўторныя каравыя як сімвал гасціннасці і дабрабыту.

Ад падворкаў публіка пераходзіла да рамеснікаў. Вышыўка ручнікоў, сурвэтак, адзення, роспіс па шкле, бісеропляценне, нацыянальны касцюм, ткацтва, вырабы з бяросты не пакінулі наведвальнікаў абьякавымі.

Аднымі з пастаянных удзельнікаў свята з'яўляюцца прадстаўнікі рускай культуры, але найбольш шырока па колькасці ўдзельнікаў была прадстаўлена Украіна. На фестываль прыехалі таксама госці з Польшчы — аматарскі калектыв беларускай песні "Маланка" з горада Бельск-Падляскі, які скіроўвае сваю дзейнасць на захаванне беларускай песеннай культуры.

Ала ПЛАТОНАВА, вядучы метадыст Брэсцкага абласнога грамадска-культурнага цэнтра

На здымках: пад час галаканцэрта; узоры ткацтва на свяце.

Ліда: "Чытаем па-беларуску!"

Прамоўшн кнігі

Хацелася б на старонках "К" падзяліцца тымі напрацоўкамі, якія назапашаны ў Лідскай РЦБС у рамках рэспубліканскай акцыі "Чытаем па-беларуску!".

Так, у ЦРБ эфектыўна дзейнічае мэтавая праграма "Гартаючы каляндар". Варта адзначыць і тое, што нашы выдавецкія работы карыстаюцца вялікай папулярнасцю не толькі ў бібліятэкараў, але і ў педагогаў, спецыялістаў пазашкольных устаноў.

Таксама бібліятэкары праводзяць цыкл радыёгутарак "Бібліятэка ля мікрафона", які прысвячаецца юбілейным і каляндарным датам беларускага літаратурнага календара. Уся гэтая інфармацыя знайшла таксама адлюстраванне і на сайце бібліятэкі. А яшчэ цягам года праводзіцца прамоўшн-акцыя (распаўсюджванне рэкламных лістоў сярод юных карыстальнікаў бібліятэкі).

Цікаваць да літаратурнай спадчыны падтрымліваецца разнастайнымі фор-

мам: экспрэс-віктарынамі, літаратурнымі конкурсамі, акцыямі, сюжэтнымі відэаролікамі ў дапамогу навучальнаму працэсу па вывучэнні беларускай літаратуры, мультымедычнымі прэзентацыямі... Дарэчы, пытанні для віктарын будуюцца такім чынам, каб адказы можна было знайсці толькі ў кнізе.

Заслугоўвае ўвагі і праца бібліюса. Цягам года дзейнічае акцыя "Беларускай кнізе — сельскі адрас". Былі арганізаваны выстаўкі твораў аўтараў, на якіх прадстаўлена літаратура не толькі для дарослага чытача, але і для дзяцей.

А вынікам працы ў рамках акцыі стаўся выпуск мультымедычнага дыска "Чытаем беларускую кнігу", што папоўніць медыятэкі бібліятэкі раёна. У яго ўвайшлі разнастайныя па форме і змесце медыйныя прэзентацыі, а таксама сюжэтныя відэаролікі па творах беларускіх аўтараў, якія вывучаюцца ў рамках школьнай праграмы.

Святлана КРЫВЕЦ, загадчык аддзела бібліятэчнага маркетынгу Лідскай ЦРБ імя Янкі Купалы

Орша: скарыць прэстыжны конкурс

Перамога ў Парыжы

Навучэнкі фартэп'янага аддзялення Аршанскай ДШМ № 3 Вікторыя Ляхава і Святлана Партнова прынялі ўдзел у Французскім музычным конкурсе.

Яго фінал праходзіў у парыжскай Нацыянальнай кансерваторыі. Удзельнікаў па ўсіх дысцыплінах было больш за 500 чалавек. Пад час правядзення конкурсу дзвюхчаты з Беларусі змагі ўбачыць і пачуць выступленні піяністаў з Францыі, Румыніі, Польшчы, Расіі, Малдовы, Іспаніі, Партугаліі...

Але менавіта выступленне беларусак скарыла прафесійнае журы, у складзе якога былі вядомыя піяністы з Францыі, Украіны і Латвіі: яны сталі пераможцамі Французскага музычнага конкурсу і ўладальнікамі грашовага прыва.

Наталля ЛАТЫШАВА, настаўніца Аршанскай ДШМ № 3 На здымку: Вікторыя Ляхава і Святлана Партнова.

У кантакце са спадчынай неаліту

“Незакансерваваны” канцэрт

Пра глыбінныя традыцыі беларускай культуры сведчаць не толькі археалагічныя артэфакты, але і ўнікальныя абрады, што захаваліся з першабытных часоў. У іх ліку — “Пахаванне стралы”, якое засталася “ў спадчыну” ад нашых далёкіх продкаў, першых землепрацаў часоў неаліту. Гэтая традыцыя на Веткаўшчыне захавалася не ў закрансераванай форме, а ў жывым асяродку.

Адметна, што сёння на Беларусі старажытныя традыцыі збіраюць вялікае кола аматараў. Пра гэта сведчыць, што ў гадавага абраду “Пахаванне стралы”, які ў 2006 годзе быў прызнаны гісторыка-культурнай каштоўнасцю Беларусі, маеца нават свая старонка ў адной з папулярных сацыяльных сетак. Чарговым жа прызнаннем унікальнай традыцыйнай культуры Веткаўшчыны стала вялікая цікавасць з боку аматараў народнага мастацтва да выступлення калектываў аўтэнтчнага фальклору гэтага раёна ў рамках VIII Этнаграфічнага канцэрта “Фальклор беларускай глыбіні”, што напрыканцы мінулага тыдня адбыўся ў сценах Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў. Пад час выступлення гуртоў можна было назіраць сапраўдны аншлаг.

Сёлета ў гасці да сталічнай публікі завіталі такія калектывы з Веткаўшчыны, як “Стаўбуноўскія вярчоркі”, “Задорынікі” і выканаўцы народных песень са знакамітай вёскі Неглюбка, якая здаўна славіцца ўнікальнымі ручнікмі.

Як падкрэсліў прарэктар панавацкай дзейнасці і мастацкай творчасці БДУКІМ Канстанцін Рэмішэўскі, мерапрыемства адбылося, у першую чаргу, пры вялікай падтрымцы Міністэрства культуры нашай краіны. Акрамя таго, ён адзначыў, што дзякуючы выкананню аднаго з заданняў

Дзяржаўнай праграмы “Культура Беларусі”, у рукі супрацоўнікаў універсітэта трапіў унікальны матэрыял, які мае непасрэднае дачыненне да традыцыйнай культуры нашага народа: відэахроніка 1930-га, дзе паказаны побыт і абраднасць, унікальныя строі. Менавіта з яго і пачалася праграма штогадовага этнаграфічнага канцэрта.

Хоць фільм і здымаўся на расійскай Браншчыне, але, на думку даследчыкаў, дакументаля стужка адлюстроўвае традыцыйную культуру на этнічнай мяжы беларускага народа ў гэтым раёне, і Падняпроўе ды Усходняга Палесся ў прыватнасці.

Па словах кандыдата мастацтвазнаўства Вольгі Лабачэўскай, карціна была знята напружана і глабальна змен у сацыяльнай культуры вёскі. На кадрах прадстаўлены, у тым ліку, і вясельныя абрады, які мае такі дзіўны для сучаснага чалавека элемент, як змыванне галоў маладых алейем. Зафіксавана апэратарамі таксама і доўгі рэдкая з’ява ў рамках вясельнага свята, непасрэдна звязанага з урадлівасцю, — рытуальнае калектыўнае частаванне яечнай, смажанай на ўлонні прыроды.

Пазнаёмлі з асобнымі абрадамі гэтага рэгіёна і гасці сёлета этнаграфічнага канцэрта “Фальклор беларускай глыбіні”. У прыватнасці, веткаўскія артысты выканалі гадавы цыкл

песень, у тым ліку вясельныя і жніўныя. Убачылі глядачы і ўжо знакамты ў краіне абрад “Ваджэнне стралы” прымеркаваны да Ушэсця, якое святкуецца на саракавы дзень пасля Вялікадня. Варта нагадаць, што абрад складаецца са спеваў-заклінанняў пра стралу, шэсця шарэнгай па вуліцах вёскі, ваджэння карагодаў, выхаду да жытняга поля, качання па ім і, нарэшце, пахавання “стралы”, якой уяўляліся разнастайныя побытавыя прадметы, у зямлю.

Акрамя таго, “Стаўбуноўскія вярчоркі” прадставілі і міні-рэканструкцыю вясельнага абраду Гомельшчыны. Згодна з ім, пад час рытуальных спеваў жанчыны ўпрыгожвалі пастаўленую ў бохан хлеба ялінку для таго, каб жаніх спачатку выкупіў дрэўца, а ўжо потым і саму нявесту.

Як адзначыў начальнік аддзела культуры Веткаўскага райвыканкама Уладзімір Мельнік, вельмі важна, што сёння адбываецца пераемнасць традыцый. Поруч са сталымі выканаўцамі, некаторым з якіх пайшоў дзевяты дзясятак гадоў, сёння на Веткаўшчыне спяваюць, удзельнічаюць у архаічных абрадах дзеці і моладзь. У сваю чаргу, загадчык кафедры этналогіі і фальклору БДУКІМ, кандыдат культуралогіі Вячаслаў Калацкі падкрэсліў: аўтэнтчныя народныя традыцыі Веткаўшчыны па сваіх глыбінных каранях — гэта ўнікальная частка беларускай культуры. А таму энергію, якую нясуць носьбіты гэтых традыцый, трэба берліва захоўваць.

К.А.
На здымках: дзятчаты з “Задорынікі” пераймаюць вопыт у сталых калег з вёскі Неглюбка; пад час танца “Стаўбуноўскіх вярчорак” і “Задорынікі”. Фота Юрыя ІВАНОВА

Углыб на тысячу гадоў

Што з раскопак здзівіць усіх?

Ні для каго не сакрэт, што археалагічныя раскопкі заўсёды былі складаным і працаёмкім спосабам даведацца пра побыт і культуру нашых продкаў. Да таго ж, яны, што немалаважна, даюць магчымасць падарожнічаць у часе і прасторы. Адзін з такіх “падарожнікаў” праз часавы партал — археолаг, малодшы навуковы супрацоўнік Інстытута гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук Рэспублікі Беларусь Андрэй ВАЙЦЯХОВІЧ — падзяліўся інфармацыяй пра сёлета раскопкі на Менцы, і ў першую чаргу — пра ўнікальныя знаходкі, што праліваюць святло на гісторыю з’яўлення старажытнага Мінска.

Шкляныя пацеркі. X — XI стст.

ро, своеасаблівы подпіс майстра. У нас сярод знаходак ёсць таўры ў форме трохзубца і двухзубца. Цікава паназіраць за роспісам на посудзе: вырабы 2-й паловы X — пачатку XI стагоддзя аздоблены арнаментам, а ўжо больш позні посуд яго не меў.

— Як праходзіў уласна працэс археалагічных раскопак?

— На Менцы мы выбіралі найменш даследаванае месца. Далей калкамі пазначылі тэрыторыю раскопу, вельмі акуратна, тонка, рыдлёўкамі, знялі верхні пласт зямлі, якую студэнты-практыканты грунтоўна перацэпілі пальцамі, каб не прапусціць ніводнай дробнай рэчы. Потым раскоп мы падзялілі на участкі ды пранумаравалі.

Дарэчы, пры правядзенні такога кшталту раскопак спачатку вельмі падрабязна даследуецца культурны пласт зямлі — частка, дзе захаваліся рэшткі жыццяздзейнасці чалавека, а ўжо потым той кавалек зямлі, што называецца мацерыком (дзе ўжо няма глядоў жыцця людзей), які акуратна зачышчаецца ды праглядаецца. Тут могуць знаходзіцца розныя гаспадарчыя ямы: пад жытло, печы, стаўбы і, зразумела, пахавальныя. Потым ствараецца падрабязны план раскопу, наносзяцца адзнакі глыбіні ямаў, усё замаляваецца, фатаграфуецца, і затым раскоп ужо можна засыпаць.

Такім чынам, цяпер надыйшоў этап правядзення ўжо камеральнага даследавання. Сёння даследчыкамі вывучаюцца планы, здымкі раскопу, тыя рэчы, што ўдалося знайсці на старажытным гарадзішчы. І, спадзяюся, вельмі хутка практычныя і тэарэтычныя вынікі сёлета раскопак на Менцы будуць абагулены грунтоўна навуковым заключэннем, якое, упэўнены, здзівіць аматараў беларускай мінуўшчыны.

Надзея ПЯКАРСКАЯ

Глячок. X — XI стст.

ным кольцы “Мінск — Заслаўе — Строчыцы”. Менавіта таму гэты комплекс патрабуе асаблівай увагі як з боку гісторыкаў, у першую чаргу — археолагаў, так і з боку мясцовага кіраўніцтва.

— Якія цікавыя рэчы ўдалося знайсці пад час сёлета раскопак?

— Нягледзячы на тое, што раскоп зрабілі невялікі — усяго 24 квадратныя метры, — а верхнія пласты зямлі былі неаднаразова пераараны сельскагаспадарчай тэхнікай, ды, у дадатак, паселішча цягам многіх гадоў рабавалі “чорныя археолагі”, знаходак трапілася даволі шмат. У прыватнасці, мы выявілі бронзавую фібулу з мапападобнымі канцамі, ключ з бародкай, ножыкі, фрагмент падвескі з каляровага металу, фаянсавыя каралі з арабскіх краін — усё гэта адносіцца да XI стагоддзя. Таксама адшукалі цікавую яму глыбіней каля метра: яна была поўнасю запоўнена фрагментамі бітага посуду, косткамі жывёлін, рыб і вугалем. Ці гэта яма пад печ, ці месца гаспадарчага плана — пакуль што складана сказаць, але вялікая колькасць керамікі, па якой можна ўзнавіць практычна цэлыя формы гаршчкоў, дае падставы меркаваць, што гэтае паглыбленне адносіцца да 1-й паловы XI стагоддзя.

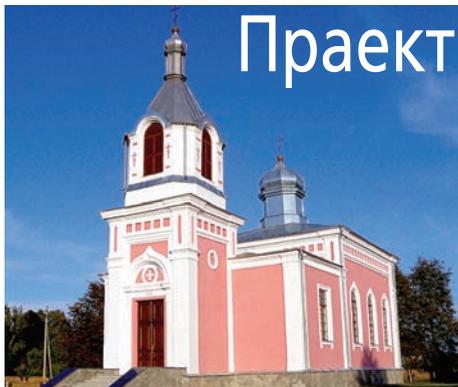
Што да посуду, то відавочна, што ўсе знойдзеныя гаршчкі зроблены на ганчарным крузе. Пры гэтым бачна, што на дзенцы кожны ганчар ставіў уласнае таў-

Бронзавыя накладкі на пояс дружнініка. X ст.

варускія князі знішчылі паселішча, перанёс горад туды, дзе Няміга ўпадае ў Свіслач і дзе сёння збіраюцца аднавіць драўлянае гарадзішча.

Раней даследаваннем тэрыторыі летпіснага Мінска займаліся археолагі Георгій Штыхаў і Юрый Заяц. Але паколькі селішча мае велізарныя памеры (каля 30 гектараў), гэтыя раскопкі не маглі даць дакладнае ўяўленне пра сітуацыю на яго тэрыторыі ў IX — X стагоддзях. І пасля працяглага перапынку ў гэтым годзе распачаліся невялікія разведвальныя работы для таго, каб пазней арганізаваць ужо больш маштабныя штогадовыя экспедыцыі. Таксама плануецца пасля археалагічных раскопак адрэстаўраваць паселішча на Менцы і надаць яму статус турыстычнага комплексу. Гэтае пытанне прыкладна месяц таму разглядалася на пасяджэнні Мінскага райвыканкама. Тым больш, паселішча мае вялікае гісторыка-культурнае значэнне і можа прыцягнуць увагу турыстаў. Да таго ж, што таксама важна, яно размешчана якраз на турыстыч-

Праект Калянкевіча

Непадалёк ад Гродна, у невялікай вёсцы Галавачы, маеца адметны архітэктурны помнік XIX стагоддзя — Свята-Крыжаўзвіжанская царква, пабудаваная з цэглы паводле праекта губернскага архітэктара І.Калянкевіча. Пасля працяглага заняпаду яна адкрыла дзверы для прыхаджан у 1988-м.

Трэба адзначыць, што мінуўшчына гэтай гродзенскай вёскі не абмяжоўваецца Свята-Крыжаўзвіжанскай царквой. У прыватнасці, на могілках у Галавачах некалі існавала і драўляная капліца XIX стагоддзя, якая была страчана ў гады ваенных ліхалеццяў. Да таго ж, у мясцовай царкоўна-прыхадскай школе атрымлівалі веды многія таленавітыя мясцовыя жыхары, у тым ліку паэт Макар Краўцоў.

Дар’я ЧАРКЕС
Гродна
Фота аўтара

Сёлета Крыжаўзвіжанскаму храму споўнілася 130 гадоў. Да юбілейнай даты знешні выгляд будынка, узведзенага ў 1881-м у рэтраспектыўна-рускім стылі, значна змяніўся. У прыватнасці, за сродкі вернікаў і СВК “Азёры” Гродзенскага раёна былі праведзены ўнутраныя рамонтныя работы, зменена вонкавае аздабленне фасада царквы — цяпер храм набыў цёплы ружовы колер. Сёння з упэўненасцю можна сказаць, што гэтая царква — святыня для вернікаў і сапраўдная архітэктурная дамінанта вёскі.

Ілья Чашнік.

...Для чалавека, цалкам выхаванага на “сюжэтна-тэматычным мастацтве”, на творах перадзвіжнікаў і адэптаў “сацрэалізму”, тая эстэтыка пострэвалюцыйнага авангарда, якая цягам многіх гадоў у таталітарным савецкім грамадстве падвяргалася астракізму, засталася “белай плямай”. Таму што айчыннае беспрадметнае мастацтва, быццам “любавная лодка” Маякоўскага, разбілася аб быт — аб жыццё грамадства, якое напрыканцы 20-х было ўвагнана ў вір аўтарытарнай ідэалогіі, што нарадзіла нецяргімасць да эстэтычных утопіі і адвагі эксперыментатарства. Дзякаваць богу, сёння ўсё больш людзей, асабліва маладых мастакоў, спрабуюць зазірнуць у тое карэнне, адкуль павырасталі буйныя парасткі ў розных сферах выяўленчай культуры...

ка ён наогул вылучаў сярод астатніх. Невыпадкава пасля ад'езду Лісіцкага з Віцебска ў Маскву, а потым у Берлін менавіта 18-гадовы Чашнік з ім 1920—21-га як выкладчык стаў душой так званага архітэктурна-тэхнічнага факультэта Віцебскага мастацка-практычнага інстытута, у які была пераўтворана Народная мастацкая школа. Вось што ён пісаў у артыкуле “Архітэктурна-тэхнічны факультэт”: “...Факультэт, з'яўляючыся будаўніком новых форм утылітарнасці супрэматызму, развіваючыся, пераходзіць у вялікую майстэрню-лабараторыю не з жаласнымі станочкамі і фарбамі жывапісных факультэтаў, а з машынамі электрычнымі, ліцейнымі і ўсімі сродкамі ды багаццем тэхнікі магнітных

кай культуры, створанага Васілём Кандзінскім. Заставаўся Петраград, дзе ў той час ішоў складаны працэс арганізацыі незалежнага ад Масквы самастойнага Дзяржаўнага інстытута мастацкай культуры (ГИНХУК). Менавіта тут чакалі Малевіча з яго паплекнікамі арганізатары інстытута У.Татлін, М.Мацюзын, П.Мансураў і П.Філонаў. Мэта ў Малевіча была адна: зрабіць усё, каб прадоўжыць рэалізацыю тых супрэматыцкіх аналітычных ідэй, што былі распрацаваны ў Віцебску.

...На пероне віцебскага вакзала ў апошні раз сабралася амаль уся “тусоўка” УНОВІСа. Было сумна. Усе разумелі, што з Віцебскам пераважнай большасці ўнавісцаў давядзецца назаўсёды развітацца. Ка-

“Яечня са шпінатам”

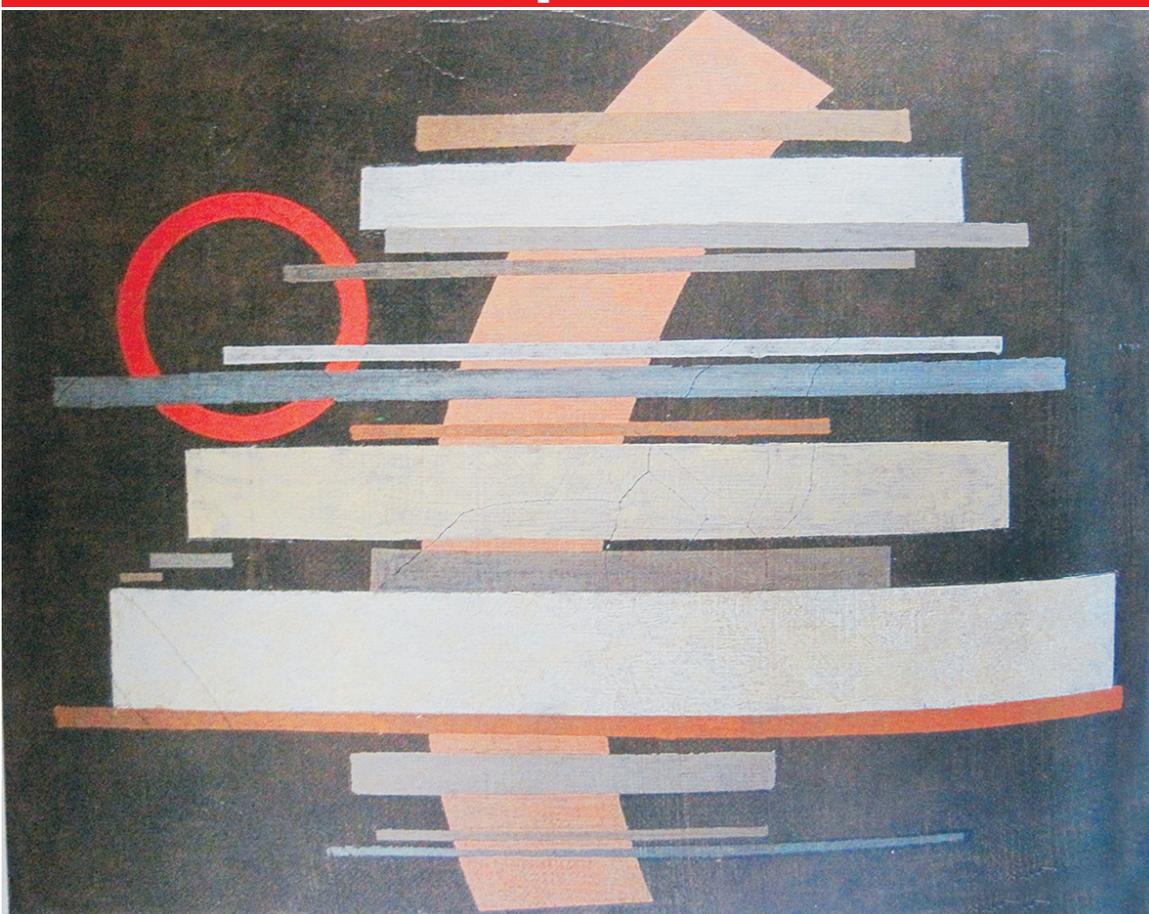
на жалезных шчамлётках

Але зараз гаворка — у асноўным, пра Ілью Чашніка, і я вяртаюся ў Віцебск, да гэтага ўнікальнага чалавека, які з юных гадоў марыў пераўтварыць свет пры дапамозе новага, ашаламляльнага мастацтва — супрэматызму (ад лацінскага “supremus” — “найвышэйшы”). Хіба не цікава праз інтэнсіўныя камбінацыі рознакаляровых плоскасцей, праз геаметрычныя рознавалікі і рознакаляровыя формы прамых ліній, кругоў і прамавугольнікаў паказаць “унутраны рух” чалавецтва да новага жыцця? Усё гэта практычна ўвасобілася ў святочным афармленні Віцебска да 1 мая 1920 г., у якім Чашнік прымаў самы актыўны ўдзел. Лозунгі, шылды, распісы трыбун і трамваяў пераўтварылі звыклія вуліцы, плошчы, і ў памяці ягоных сучаснікаў на доўга захаваліся ўспаміны пра тое, як звычайны правінцыйны старажытны беларускі горад раптам зрабіўся сталіцай супрэматызму. На люты 1920-х прыпадае адно з найбуйнейшых дасягненняў групы УНОВІС: гэта вонкавае ўбранне віцебскіх будынкаў і афармленне інтэр'ераў у залах, дзе праводзілася нарада па пытаннях барацьбы з беспрацоўем. Фасады трох будынкаў Чашнік з Суеціным пад зоркім вокам Малевіча ператварылі ў падоўжныя супрэматычныя пано, а 1 мая 1920-га віцебскія трамваі сталіся фактычна перасоўнай выстаўкай супрэматыцкіх карцін. Пра ўніверсальнасць канцэпцыі супрэматызму красамоўна сведчаць і ілюстрацыі да “УНОВІСа № 1”: адна і тая ж кампазіцыя выкарыстоўвалася для афармлення вокладкі кнігі, убрання гарадскога будынка і набівання тканіны; яна ж стала зыходным пунктам і для архітэктурных эксперыментаў. Выраблялася нават тканіна з такім арнамантам. Праз два гады Чашнік скарыстаў гэты дэкаратыўны матыў для арыгінальнага эклібрыса, які ў яго варыяцыі і сёння, памылкова, часта прыпісваецца Малевічу.

Карацей кажучы, Ілья Чашнік ва ўсёй гэтай справе быў пасля Малевіча ледзь не самым яркім байцом “рэвалюцыі духу” ў мастацтве. Яго талент і арганізатарскія здольнасці ўсе ведалі і тады. Нездарма Чашніка, нягледзячы на юны ўзрост, аднагалосна абралі ў творчы камітэт (творкам) УНОВІСа для кіраўніцтва выданнем літаграфаванай газеты “Лісток”, нумары якой выходзілі ў 1920—21 гадах. Першы выпуск меў горды дэвіз, які прыдумаву Чашнік: “Насіце чорны квадрат як знак сусветнай эканоміі! Чарціце ў вашых майстэрнях чырвоны квадрат як знак сусветнай рэвалюцыі мастацтваў!”. І, што цікава, члены аб'яднання па гэтым закліку насілі значок або нашыўку з чорным квадратам, і часта так падпісвалі свае творы.

Упершыню праграма УНОВІСа была абрунтавана 17 сакавіка 1920 г. у газеце “Известия Витебского губернского Совета крестьянских, рабочих, красноармейских и батрацких депутатов”, і такім чынам мастакі як бы афіцыйна “аслупавалі” свае

“Дзвяты вал” сіметрыі Ільі Чашніка

І.Чашнік. Супрэматыцкая кампазіцыя.

ідэі па стварэнні новай сацыялістычнай мастацкай культуры на дзяржаўным узроўні. Ідэі ідэямі, але ўсё пазнаецца, як вядома, на практыцы. Ну, святочнае ўпрыгожанне горада — гэта адзін бок справы, хаця гэтая незвычайная акцыя распачалася яшчэ па ініцыятыве Марка Шагала і была прымеркавана да першай гадавіны Кастрычніцкай рэвалюцыі. Супрэматысты яе належным чынам прадоўжылі, і тут уклад Малевіча, Чашніка, Ермалаевай, Лісіцкага і іншых унавісцаў быў вельмі наглядны. А яшчэ яны ажыццявілі колькі тэатральных пастановак: “Перамога над Сонцам” у афармленні В.Ермалаевай (у памяшканні Народнай мастацкай школы), пралог з “Містэрыі-Буф” У.Маякоўскага і яго ж “Вайна і мір”, а таксама абстрактны балет у афармленні Н.Коган.

Але галоўным былі ўсё ж выстаўкі, якія, на погляд супрэматыстаў, павінны выходзіць простага глядача ў духу новага рэвалюцыйнага чыстага мастацтва, дзе не павінна быць месца розным традыцыйным жанрам і сюжэтам, “наіўным пачварнасьцям і копіям натуры”. Сістэма фармальных элементаў з выкарыстаннем найпрасцейшых геаметрычных форм давала магчымасць смела вырашаць разнастайныя задачы: ад праекта насценнага роспісу да чашніцкага праекта звычайнага партсігара; ад агітацыйнага плаката (зга-

дайма знакаміты твор Лісіцкага “Клінам чырвоных бі белых!”) да ўтылітарных прадметаў побыту і дзіцячых цацак; ад афармлення трамвая да радыкальнай трансфармацыі архітэктурна горада. Самі аўтары добра ведалі, што да разумення іх твораў не ўсё “дараслі”. Малевіч смуткаваў: “Хіба можа разумець чалавек, які ездзіць заўсёды ў тарантайцы, перажыванні і ўражанні таго, хто імчыцца экспрэсам альбо ляціць у паветры?..”

Уважліва разглядаючы творчасць Чашніка з экзістэнцыйнага пункта гледжання, можна выявіць у ёй вельмі дынамічную канцэпцыю жыцця фармальных пластычных прыкметаў, быццам падохпелых нейкім касмічным ветрам, які ўвабраў у сябе энс, актывізацыю самога жывапіснага поля (“паток часцінак”), бо ў вобразе новай супрэматыцкай мадэлі мастак упільноўваў “дынамізм форм, што распачынаўся з дакладнага размяшчэння элементаў унутры прасторы”.

Трэба сказаць, што асабіста Малевіч вельмі мала займаўся ў Віцебску жывапісам, бо аддаваў перавагу тэарэтычнай і выкладчыцкай дзейнасці — ды праводзіў цэлыя дні за складаннем артыкулаў і маніфестаў — альбо рабоце са студэнтамі. Але ён наконт гэтага ніяк не перажываў, бо побач былі верныя аднадумцы і вучні тыпу Ермалаевай, Коган і Суеціна. А Ілью Чашні-

сіл, у злучэнні з астраномамі, інжынерамі і механікамі, для адзінага памкнення да будавання арганізмаў супрэматызму як новай формы эканоміі ўтылітарнай сістэмы сучаснасці”. Сказана трошкі мудрагеліста, напышліва, але натхнёна і, галоўнае, са шчырай верай у будучыню той справы, якой заўсёды служыў бясрэбранік і ўтапіст Ілья Чашнік.

Аднак віцебскі “духоўны дом”, за два гады ўзведзены супрэматыстамі, разваліўся раптоўна. Вясной 1922-га аб'яднанне УНОВІС было закрыта мясцовымі ўладамі ў сувязі з рэарганізацыяй Наркамасветы і яе антыавангардным зрухам “управа”. Для ўнавісцаў гэта была сапраўдная драма. І ўсе позіркы былі накіраваны, зразумела, на Малевіча: што ён, іхні духоўны бацька, будзе рабіць у такой няпростай сітуацыі з тымі, хто столькі часу пад яго крылом аддаў будаўніцтву новага мастацтва? Казімір Севярынавіч доўга не раздумваў, усвядоміўшы, якая адказнасць цяпер ляжыць на ягоных плячах за лёс усіх тых, каго ён “прыручыў”. І ў гэтай сітуацыі цягнуць ката за хвост не было часу. Трэба тэрмінова перабірацца ў іншы горад, каб прадоўжыць вялікую сацыяльна-культурную місію, якая так добра пачыналася ў Віцебску. Масква адразу адпала: там Малевіч не знайшоў агульнай мовы з мясцовымі супрацоўнікамі маладога Інстытута маста-

мусці слёзы падступалі да горла, хтосьці спрабаваў усміхацца, маўляў, “правярэмся, і ўсё будзе добра”, бо з Казімірам Севярынавічам прапасці ніяк нельга, а нехта проста збянтэжана маўчаў, з нецярглівасцю чакаючы прыбыцця поезда на Петраград. З Малевічам ехалі І.Чашнік, М.Суецін, В.Ермалаева, Л.Хідзель, Я.Магарыл, Я.Раяк. Ніна Коган абрала Маскву, сваю радзіму, куды яна адправілася летам 1922-га. Забягаючы наперад, скажу, што ў Маскве Коган страціла туую крыніцу натхнення, якой раней з'яўляўся для яе непасрэдны прыклад настаўніка Малевіча, і паступова адышла ў зусім іншую сферу інтарэсаў, зарабляючы на жыццё ілюстраваннем дзіцячых кніг. Яна пайшла з жыцця ў Маскве ў 1942-м зусім забытай, хаця ў многіх каталогах свету год яе смерці стаіць пад пытаннем. Лісіцкі ж з'ехаў у Маскву яшчэ раней.

ГИНХУК быў створаны вясной 1923 г., а зацверджаны толькі восенню. Да гэтага Чашнік працаваў на Ленінградскім фарфоравым заводзе, дзе распісваў посуд супрэматыцкімі кампазіцыямі, а потым разам з Ермалаевай ды іншымі былымі віцябчанамі перайшоў у фармальна-тэарэтычны аддзел інстытута пад кіраўніцтвам Малевіча. Тут Ілья Рыгоравіч звязваў супрэматызм галоўным чынам з утылітарным яго прызначэннем. І гэтую ідэю ён бліскуча паспеў рэалізаваць у сваіх уласных “прыкладных” творах. А яшчэ Чашнік шмат дапамагаў Малевічу ў яго распрацоўках так званых архітэктурнаў, рабіў вялікія цыклы абстрактна-геаметрычнага жывапісу і графікі, строіў па “бязважка-касмічнай” кампазіцыі форм і каларыту, заснаванай на дакладных кантрастах чырвонага, белага, чорнага ды блакітнага. Падобнага роду рэльефы 1923-га сталіся для Чашніка нейкім пераходным звяном да праектавання рэальных рэчаў, звязаных з побытам, з жыццём чалавека ў навакольным асяроддзі.

Усё ішло добра да лютага 1926 года, а потым Малевіча па ціхім распрадэжні “зверху” мяняў нейкі С.Сакаў. Праз чатыры месяцы ў прэсе з'явіўся артыкул Г.Серага “Манастыр на дзяржаўна-абеспячэнні”, накіраваны супраць ГИНХУКа. Але яшчэ амаль паўгода Чашніку і Суеціну давялося адстойваць праўдзі і няпраўдзі апошняе “гняздо” “новага рэвалюцыйнага мастацтва”. Але ўсё было марна: 15 снежня 1926-га інстытут быў ліквідаваны. Яго рэшткі перайшлі ў Дзяржаўны інстытут гісторыі мастацтва Камітэта па мастацкай прамысловасці, а шыкоўная калекцыя твораў — у Рускі музей. Апошняе месца працы Чашніка — пасада лабаранта ў гэтым інстытуце.

“...Я памёр як мастак” — гэтыя апошнія словы Ільі Чашніка, хутчэй за ўсё, і датычыліся гэтага далёка не вясялага перыяду жыцця выдатнага наватара мастацтва, імя якога назаўсёды будзе звязана з Віцебскам...

МУЗЕІ *

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20. Тэл.: 227 45 62. Экспазіцыі:

- Мастоцтва Беларусі XII — XIX стст.
- Мастоцтва Беларусі канца XIX — пач. XXI стст.
- Мастоцтва Расіі XVIII — пачатку XX стст.
- Мастоцтва краін Усходу XV — XX стст.
- Мастоцтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.
- Экспазіцыя жывапісу, скульптуры, графікі мастакоў 1940-х — 1980-х гг.
- Выстаўкі:
- Да 26 — "Кераміка і фарфор Кітая".
- "Вобраз Прасвятой Багародзіцы ў беларускім ікананісе XVII — XVIII стст."
- Персанальная выстаўка Генадзя Мурамцава. Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь:

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX ст."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 227 87 96. ■ Пастаянная экспазіцыя. ■ "Цярноўнік крэсаў".

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА ў в. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 68. ■ Пастаянная экспазіцыя. ■ Выстаўка японскага мастацтва.

МУЗЕЙ В.К. БЯЛЫНЦАКА-БІРУЛІ ў г. МАГІЛЁВЕ

г. Магілёў, вул. Ленінская, 37. Тэл.: (8-0222) 22 48 87. ■ Экспазіцыя "Культура 1-й пал. XIX ст.". ■ Выстаўка рускага жанравага жывапісу XIX — пачатку XX стст.

МУЗЕІ *

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 227 43 22.

- Экспазіцыі:
- Мастоцтва ў гарадской культуры XIX — пачатку XX стст."
 - "Старажытная Беларусь".
 - "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
 - "З крыніц адвечнай прыгажосці".
 - "Водбліскі ваеннай славы".
 - "Гарадская культура XIX — пач. XX стст."
 - Выстаўкі:
 - "Чароўны свет,

народжаны маленькай іголкай".

- "Мінск — горад майго юнацтва".
- "Зоф'я Хамянткоўская. Паміж кадрамі (1925 — 1945 гг.)".
- Дом-музей ІЗ'езда РСДРП
- г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.
- Пастаянная экспазіцыя "Гісторыя ІЗ'езда РСДРП".
- Выстаўка "Сувязь часу".

Сектар "Выставачная зала".

- Выстаўка "Далёкі кліч" Ніны Пілюзінай (габелен і роспіс па шойку).

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА

- г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5. Тэл.: 294 91 96.
- Экспазіцыя "Якуб Колас. Жыццё і творчасць".
- Выстаўка "Рукою Коласа" — да 129-годдзя з дня нараджэння паэта.

Інтэрактыўная гульня "У пошуках Папараць-кветкі".

ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫ БЕЛАРУСКАЙ ЛІТАРАТУРЫ

- г. Мінск, вул. М.Багдановіча, 15. Тэл.: 334 56 21.
- Выстаўкі:
- Літаратурна-мастацкая выстаўка "Васіль Быкаў. Шлях, вызначаны лёсам".
- "Тэатральныя лялькі — госці музея".

(партызанскія рукапісныя журналы і самаробная партызанская зброя). ■ Выстаўка А.Замай "Маё ваеннае дзяцінства".

ГОМЕЛЬСКИ ПАЛАЦАВА-ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ

г. Гомель, пл. Леніна, 4. Тэл.: (8-0232) 74 19 11. Цэнтральная частка палаца.

■ Экспазіцыя, прысвечаная дзяржаўнаму дзеячу СССР А.Грамыку. ■ "Чырвоная гасцеўня". ■ "Зала ўрачыстых прыёмаў".

■ Экспазіцыя адкрытага захавання археалагічнай калекцыі музея. Вежа палаца Румянцавых і Паскевічаў

Экспазіцыя "Уладальнікі Гомельскага маёнтка Румянцавы і Паскевічы".

Выстаўкі:

- "Час азірнуцца".
- "Восенскія журавіны".

Паўночнае крыло палаца

Выстаўкі:

- Пакой крывых лясцяў.
- "Свет звяроў Гомельшчыны".
- Куток жывых экзатычных рэптылій.
- Зімовы сад
- Свет субтрапічных раслін і жывёл.

Працуюць рэстаўрацыйныя майстэрні і аддзел па турызме (вул. Кірава, 8).

ГОМЕЛЬСКИ АБЛАСНЫ МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ

г. Гомель, вул. Пушкіна, 5.

- Тэл.: (8-0232) 77 60 60.
- Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.
- Пастаянная выстаўка тэхнікі на адкрытай пляцоўцы.
- На тэрыторыі музея працуе пневматычны цір.
- "Музей крыміналістыкі".

ГАЛЕРЭІ *

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск, вул. Казлова, 3. Тэл./факс.: 290 60 10.

- Выстаўка А.А. Марачкіна "Логіка рубероіду".
- "Рэтраспекцыя плаката".
- "Прастора і форма".

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ "УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"

г. Мінск, Кастрычніцкая плошча, 1 (Палац Рэспублікі). Тэл.: 227 26 12.

- Выстаўка А.Аракчэвай "Краіна цудаў".
- Фотавыстаўка Вольгі Бубіч "Горад унутры".

КАРШІННАЯ ГАЛЕРЭЯ Г. ВАШЧАНКІ

г. Гомель, вул. Карловіча, 4, пр. Леніна, 43. Тэл.: (8-0232) 77 75 20.

- Экспазіцыя:
- "Гаўрыла Харытонавіч Вашчанка".
 - Выстаўка-продаж твораў выяўленчага мастацтва, сувеніраў і тавараў для мастакоў.
- Выстаўкі:
- Выстаўка выпускнікоў Гомельскага дзяржаўнага каледжа "Дыпломнік-2011".
 - Выстаўка сучаснага польскага жывапісу.
 - Выстаўка работ Леаніда Шчамялёва.

ПАСПЯШАЙЦЕСЯ НА ПОШТУ!

НАГАДВАЕМ! РАСПАЧАЛАСЯ ПАДПІСКА НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА" НА I-е ПАЎГОДДЗЕ 2012 ГОДА!

Падпісныя індэксы:
індывідуальная падпіска — 63875,
ведамасная падпіска — 638752.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць. Тэл.: (8-01596) 2 30 35. ■ Пастаянная экспазіцыя.

- Выстаўкі:
- "Даспехі часоў Паўночнай вайны".
 - Фотавыстаўка Сяргея Плытквіча.

ДУ "НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Гейсіка, 1. Тэл.: (8-01770) 5 51 81.

- Тэатралізаваная экскурсія паводле казак Якуба Коласа.
- Інтэрактыўны праект літаратурных музеяў Мінска "Музейныя хованкі".

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4. Тэл.: 227 78 66.

- Пастаянная экспазіцыя "Жыццё і творчасць Янкі Купалы".
- Выстаўка Н.Табушавай "Асобы майго часу".
- Цыкл заняткаў "Дзядзька Янка, добры дзень!".

"Планета творцаў і іх герояў" (жывапіс, графіка).

БЕЛАРУСКИ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 25а. Тэл.: 226 03 98.

- Экспазіцыі:
- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўкі:
- Выстаўка "Дзень добры, свет!" Марыі Валчэцкай.
 - Выстаўка А.Мацяш "Домік з лапікаў".
 - "Партызанскі лагер"

Выстаўкі:

- "Вялікія муміі Егіпта".
 - "Бацькі і дзеці" (Сяргей і Святлана Катковы).
 - "Гістарычная Арменія".
 - "Іран — страна мастацтва".
 - "Цень Іерусаліма" (фотавыстаўка Л.Падруля).
 - "Святыя заступнікі славянскіх земляў".
- Экспазіцыі:
- "Культавыя прадметы" ("Дамавая царква", паўночны рызаліт палаца).
 - "Загадкавыя фантазіі мора" (грот палаца).

ТЭАТРЫ *

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1. Тэл./факс.: 334 11 56.

- 19 — "Баль-маскарад" Дж.Вердзі.
- 20 — "Багема" Дж.Пучыні.
- 22 — "Набука" Дж.Вердзі.
- 23 — "Адвечная песня каханья" (музыкальны вечар).
- 24 — "Мадам Батэрфляй" Дж.Пучыні.
- 25 — "Стварэнне свету". А.Пятрова.
- 26 — "Хаваншчына" М.Мусаргскага.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ "РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ"

г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44. Тэл./факс.: 334 60 08.

- 19 — "Адамавы жарты" С.Навуменка.
 - 20, 21 — "Change?" Б.Вурхам.
 - 22 — "Вечар сучаснай харэаграфіі" (канцэрт).
 - 23 — "Сталіца Эраўнд" С.Гіргеля.
 - 24 — "Сонечка" А.Паповай.
 - 25 — "Нязваны госць" С.Бартохавай.
 - 26 — "Сёстры Псіхеі" С.Кавалёва.
- Спектаклі для дзяцей
- 19 — "Воўк-мараплавец" С.Казлова.
 - 26 (12⁰⁰ і 14³⁰) — "Гісторыя двух сабак" Я.Конева.

БЕЛАРУСКИ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР

г. Мінск, вул. Мяснікова, 44. Тэл.: 200 81 26.

- 19 — "Прыгоды брэменскіх музыкаў" Г.Гладкова.
- "Ноч у Венецыі" І.Штраўса.

- 20 — "Чырвоны Каптурчык. Пакаленне Next" А.Рыбнікава.
- "Марыца" І.Кальмана.
- 22 — "Казкі Венскага лесу" (гала-канцэрт).
- 23 — "Лістапад у стылі блюз" (канцэрт).
- 25 — "Блакiтная камя" К.Брэйтбурга.
- 26 — "Залатое кураня" В.Уланоўскага.
- "Даратэя" Ц.Хрэннікава.

БЕЛАРУСКИ ТЭАТР "ЛЯЛЬКА"

г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2. Тэл.: (8-0212) 36 32 50.

- 19 — "Піліпка і ведзьма" С.Кавалёва.
- 20, 22 — "Воўк і раз, два, тры" Н.Мацяш.
- 23 — "Загубленая душа, або Пакаранне грэшніка" Я.Баршчэўскага (для дарослых).
- 24 — "Сунічкі для веліканачкі" М.Шувалава.
- 26 — "Асцярожна, Соня!" А.Усачова.

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА — АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

Выдаецца з кастрычніка 1991 года

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь

Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь

Галоўны рэдактар — Людміла Аляксееўна КРУШЫНСКАЯ

Рэдакцыйная калегія: Лілія АНАНІЧ, Уладзімір АРЛОЎ, Міхаіл БАРАЗНА, Уладзімір ГЛЕП, Ірына ДРЫГА, Аляксей ДУДАРАЎ, Кацярына ДУЛАВА, Валянцін ЕЛІЗАР'ЕЎ, Святлана СУХАВЕЙ, Міхаіл ФІНБЕРГ, Леанід ШЧАМЯЛЁЎ, Уладзімір ШЧАСНЫ.

Рэдакцыя: Сяргей ТРАФЛАЎ (намеснік галоўнага рэдактара), Марына САМОНЧАНКА (адказны сакратар).

Рэдактары аддзелаў: Канстанцін АНТАНОВІЧ, Надзея БУНЦЭВІЧ, Таццяна КОМАНАВА, Барыс КРЭПАК, Настасся ПАНКРАТАВА, Яўген РАГІН, Ілья СВІРЫН, Антон СІДАРЭНКА.

Спецкарэспандэнты: Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ, Пётр ОВАД, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ.

Загадчык аддзела фотайлюстрацый — Юрый ІВАНОЎ

Карэктар — Інга ЗЕЛЬГІС

Мастацкі рэдактар — Наталля ОВАД

Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77.

Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх.

Тэлефоны: (017) 290-22-50 (прыёмная) (017) 286-07-97, (017) 334-57-23

Тэлефон/факс: (017) 334-57-35

Рэкламны аддзел: тэл. (017) 334-57-41

www.kimpress.by

E-MAIL: kultura@tut.by

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "Культура і мастацтва" Ліцэнзія на выдавецкую дзейнасць ЛВ №02330/0003879 ад 17 красавіка 2009 г.

220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Тэл. (017) 290-22-50.

Бухгалтэрыя: тэл. (017) 334-57-35

Аўтарскія рукапісы не рэцэнзуюцца і не вяртаюцца. Аўтары допісаў у рэдакцыю паведамляюць сваё прозвішча, поўнае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца работы, зваротны адрас. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыял на правах рэкламы.

© "Культура", 2011. Індэксы 63875, 638752

Наклад 7893

Падпісана ў свет 17.11.2011 у 18.30

Замова 5462

РУП "Выдавецтва "Беларускі Дом друку".

ЛП № 02330/0494179 ад 03.04.2009. пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

ISSN 1994-4780